

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Ч.1 (109) 1996

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

**ПЛАСТ —
СПРОБА ВИХОДУ З КРИЗИ
В МОЛОДІЖНОМУ РУСІ**

(стор. 19)

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ч.1 (109) 1996

ВІД РЕДАКЦІЇ

1. Починаємо новий рік.

ІДЕОЛОГІЯ ПЛАСТУ

2. І.Сохан. 1911 — 1996.

ДИСКУТУЄМО!

4. М.Мохнатий. Український Пласт і Світовий скавтінг.
6. Т.Самотулка. Бездоріжжя діяльного Пласту.
8. Чорний Кіт. Україна і її економіка.

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

11. Український Пласт у Світовому скавтському братерстві.

КУТОК ВИХОВНИКА

13. Л.Онишкевич. Пласт і провідництво.
16. Л.Янів-Фонтана. Пласт у році 2000.

ОДИН СВІТ — ОДИН ПЛАСТ

19. П.Тима. Пласт — спроба виходу з кризи в молодіжному русі.
22. Привіт Голови Головної Пластової Ради Пластовому З'їзду України.
24. Привіт Голови Головної Пластової Булави Пластовому З'їзду України.

ПЛАСТ І СВІТОВИЙ СКАВТІНГ

25. Вісті від Головної Пластової Булави.

НАШ ФОТОРЕПОРТАЖ

28. О.Гаврилюк. «Сокіл».

СТАРШОПЛАСТУНСЬКИЙ ВІСНИК

29. Ю.Рудюк. «Човен хитається серед води».

СЛОВО СЕНІОРАТУ

31. А.Вихрущ. Сеніори.
32. Вісті з Булави Головного булавного УПС.
33. На Вічну Ватру.
34. Постанова ГПБ про скликання Четвертого Пластового Конгресу.
34. С.Комар. До основних завдань пластунів-сеніорів.
36. Ю.Купчинський. Коротка історія ватаги.
38. О.Марченко. Ще трохи про Світове Джемборі 1947 року.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

39. Листи від У.Старосольської, Ю.Левицького, Р.Волчука, Л.Янів-Фонтани, Ю.Цегельського, Ю.Савицького, Р.Риш'яка.
44. Привіт з МВТ «Лісова Школа'95».

ЛІТОПИСЕЦЬ

45. А.Чемеринський. Історіографія.
47. Співосновник Пласту Іван Чмола.
48. Історія Пласту у Ямниці 1922-30, 1941-1942.
50. Л.Храплива-Щур. Одинока засуджена за ВСУМ.
51. Л.Коць-Григорчук. Погляд у минуле.

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

54. Сіроманець. Юрій Старосольський. «Велика Гра».
55. Л.Онишкевич. Український Пласт на «Інтернет».
55. М.Смірнова. Нагода зробити добре діло.

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

56. Редакція Листи від українських вояків в Югославії.

ШТРИХИ ДО ІСТОРІЇ ПЛАСТУ

57. Спогади перших пластунів. Р.Мамалига, 13 пластовий полк ім.Орисі Завісної, м.Коломия, 1921/22 — 1925р.

ПЛАСТУН ЗАВЖДИ ДОБРОЇ ГАДКИ

60. Я.Гашек. Полювання на скавтів.

АВТОРИ

60. Автори в цьому числі.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ч. 1 (109) — 1996

ВІД РЕДАКЦІЇ

ПОЧИНАЄМО НОВИЙ РІК...

З Новим роком, дорогі Читачки і Читачі! Новий, 1996-ий рік прийшов до нас, як немовля... І, як кожне немовлятко, він кричить і репетує, домагаючись своїх прав. Вже з перших днів його існування ми можемо бачити, що це знову буде для нас активний рік — так, як активними були останніх декілька років.

Цей рік буде активним для нашого народу — України, бо ж це вже 5-ий рік існування Незалежної Української Держави, який має показати «бути чи не бути» нашій молодій країні.

Активним буде цей рік і для цілого Пласту, рік, в якому покажеться, чи наша організація зуміє дати собі раду із всілякими проблемами, які турбували нас в попередніх роках: перехід на інший, новий стиль праці у вільній Українській Державі, атаки на нас з боку різних наших ворогів, величезний приплив нових членів, які ще необізнані із «пластовим стилем» і скавтськими методами. Перед нами — початок Пластового Конгресу Четвертого. Перед нами — можливість стати членом Світового Скавтського Братерства. Перед нами — потреба поширити нашу діяльність на східні й південні області України та країни Східної Діаспори. Всі ці події можуть принести для нас великі й поважні зміни і ми мусимо навчитись жити із цими змінами, працювати в нових обставинах, давати собі раду з новими проблемами.

А зокрема, цей рік буде активним для нашого відродженого журналу «Пластовий Шлях». В останніх трьох роках наш журнал зазнав дуже радикальних змін: із «академічного», спокійного, філософсько-настроєного «органу пластової думки», який читали лиш спеціалісти-теоретики, він перемінився в живучий, динамічний, загальний «журнал пластових думок і подій», призначений для вжитку широкого круга читачів, не лиш зі самого Пласту — але й з-поза нього. Наш журнал «вийшов на широкі води» і став репрезентувати нашу організацію перед українською публікою, перед Українським Народом, який, в більшості, дотепер ще не був обізнаний з українським Пластом, ні зі світовим Скавтингом, ні з ідеологією, методологією і стилем праці цих організацій.

Але в цих бурхливих часах ми не можемо собі спокійно «філософувати» і дальше проводити повільну дискусію нашої проблематики. Ми мусимо в швидкому часі продискутувати і вирішити ряд критичних питань. Наш журнал буде мусити цього року пірнути в вир дискусій, у зв'язку із Пластовим Конгресом Четвертим, в саме серце всіляких контроверсій над найбільш пекучими (і болючими) питаннями нашого дня.

В цих буремних часах ми маємо відіграти важливу роль в історії нашої організації. Ми думаємо, що ми готові на цю роль: в наших серцях є палка надія, що нам вдасться знайти правильні розв'язки на всі пекучі питання, в нас є віра, що ми маємо відповідні засоби, знання й досвід на це, щоб зробити це по-пластовому, на відповідному рівні, для добра й користі нашої країни, а найважлише — в наших серцях є любов — любов до нашого Пласту, до нашої молоді й дітвори, любов до нашого народу, для якого є й завжди були всі ці «наші труди і злидні й невдачі...»

Це для нас є виклик історії: Боже Провидіння дало нам Незалежну й вільну Державу і дозволило нам повернути наш улюблений Пласт на рідній Землі — де його так дуже потрібно. Нашим завданням є розбудувати цей Пласт так, щоб він приніс якнайбільше користі рідному народові. І ми знаємо, що ми це виконаємо. Бо ми — пластуни.

Як ми вже згадували в попередньому числі, в 1996-му році ми плануємо дальше розбудувати нашу «редакційну політику» останніх трьох років та ввести в життя різні далекойдучі плани.

Вже при кінці останнього року ми ввели були нові відділи: «Куток Виховника» та «Огляди і Погляди», як також ми дещо змінили мистецьке оформлення журналу, папір, спосіб друку, та вигляд журналу.

Цього року ми плануємо ввести ще інші додаткові рубрики, такі, як: «Пластовий Календар», «З Пластового Життя» та інші. На бажання деяких наших Читачок та Читачів, із цим числом ми починаємо відділ «Наші автори», в якій буде коротенько подано трохи інформацій про авторів статей і дописів у даному числі.

Але — як ми вже згадували — найважливішим новим відділом, який ми плануємо ввести цього року в нашому журналі, буде відділ «Дискусії і Матеріали Пластового Конгресу Четвертого», який ми розпочнемо як лиш Конгрес буде проголошений Головною Пластовою Булавою та Головною Пластовою Радою. Сподіваємось, що велика частина нашого журналу буде присвячена дискусіям над пропозиціями Конгресу.

Це лиш деякі із наших запланованих змін. Будемо вдячні Вам, Дорогі Читачки й Читачі, за листи і дописи, а також за Ваші суггестії й поради щодо змісту та вигляду нашого журналу.

СКОБІ

РЕДАКЦІЯ

85 літ тому Дрот, в той час молодий, 25-річний асистент, вчився в Академічній Гімназії у Львові. Зацікавлений ідеєю скавтіngu, організував перші пластові гуртки. В 1912-ому році юнаки вперше склали Пластову Присягу. При співучасті Петра Франка та Івана Чмоли творяться інші пластові гуртки. Пластова ідея та система виховання захоплює молодь, і в інших містах творяться пластові відділи. В 1913-ому році відбувається перший з'їзд провідників пластових відділів. З початком Першої Світової Війни пластуни вступають в Легіон Українських Січових Стрільців і віддано та відважно боронять честь своєї батьківщини.

Після війни постають пластові частини на Закарпатті та на Волині. Відбуваються пластові зустрічі для скріплення пластової дружби: «Писаний Камінь-1924», «Бубнице-Маківка-1925» і на «Соколі-1926», оселі, котру Св.П.Митрополит Андрей Шептицький подарував Пластові. Ці зустрічі творять пластову традицію, а табори формують дію пластування в природі. Виховники сталили молоді характери юнацтва, виробляючи сильну волю ставити відсіч ворогові, що зайняв наші землі. І так Пласт під проводом Дрота, голови Верховної Пластової Ради, та Сірого Лева, — голови Головної Пластової Команди, веде свою діяльність до 1930-го року, коли польська влада розв'язує Пласт за протидержавні дії. Це не заламало духа пластування і заняття проводяться підпільно. Твориться перше СУПЕ (Союз Українських Пластунів Емігрантів) в Чехословаччині, де в 1936-ому році відзначено Ювілей 25-ліття Пласту. В цей час пластуни на рідних землях беруть активну участь у боротьбі за визволення батьківщини, деякі на провідних постах в підпільних організаціях. В 1938-ому році, під час боротьби Закарпатської України за самостійність, пластуни переходять границю в добре відомих їм Карпатах і несуть допомогу своїм братам-закарпатцям.

Під час Другої Світової Війни, заміни одного окупанта іншим, пластуни борються за визволення свого народу

в рядах Першої Дивізії Української Національної Армії як теж в Українській Повстанській Армії. По закінченні війни відновляємо Пласт в таборах «переселених осіб» в Німеччині та Австрії, де найшлося багато тисяч українського населення. Майже в кожному такому таборі твориться пластова станиця. Відбуваються численні пластові табори та вишколи. Це був час справжнього відновлення та розквіту Пласту. Завершенням цього періоду був Ювілейний Пластовий З'їзд в 1947-ому році, в Міттенвальді, Баварія. Цих декілька років в таборах «переселених осіб», хоча з невідомим «завтра» дали нам багато нагод для дружнього співжиття і назавжди залишилися нам приємним спомином.

В 1948-ому році починається наша еміграція за океан. На нових місцях поселення творимо пластові з'єднання в ЗСА, Канаді, Австралії та опісля в Аргентині. Знову починається широка пластова діяльність. Організуємо станиці, набуваємо оселі та проводимо табори. Нашим основним завданням було задержати в нашій молоді її ідентичність і протидіяти асиміляції при допомозі пластових засобів виховання та самодисципліни. В наших рядах виховуються ті, з яких багато стає професіоналами, військовиками та науковцями, які ширять правду про Україну серед місцевого населення та стають в обороні засланих і ув'язнених на рідних землях та втікачів, що вибрали волю.

Немов в калейдоскопі відтворюються в нашій пам'яті Ювілейні Міжкrajові Пластові Зустрічі: «Пластова Січ» — Грефтон, Канада, 1957 р., «Вовча Тропа» — Іст Четгам, ЗСА, 1962 р., «Батурин» біля Монреалю, Канада, 1967 р., «Вовча тропа», ЗСА, 1972 р., Едмонтон-Альберта, Канада 1977 р., «Вовча Тропа» — ЗСА, 1982 р., «Пластова Січ» — Грефтон, Канада, 1987 р., та «Вовча Тропа», ЗСА, 1992 р. Крім того відбувалися зустрічі у всіх державах поселення пластунства і вкінці, славити Бога, в нашій самостійній Українській Державі, куди ми вірно принесли цей наш Пластовий Стяг, який ми так берегли довгі роки. Це перші кроки нашої відновленої держави зі своєю мовою та законами, і багато населення, головно східних та південних областей поки що слабо або взагалі не володіє українською мовою, однак це не означає, що вони не стануть добрими громадянами, а їхні діти — добрими пластунами, коли вивчають хоча розмовну українську мову. Всі ми відчуваємо, що це є надто цінним і важливим у вихованні молоді нашої держави та не слід зосереджувати увагу лише на західні області, де Пласт мав свій початок. Ми повинні докладати всіх зусиль, щоби він охопив всі області України та кожне місце українського поселення поза її межами. Даваймо кожній молодій людині нагоду пізнати Пласт. Є дані вимоги і закони пластової організації і не всі зможуть їх додержувати, тому слід задержати повну селективність.

Цей короткий перегляд 85-літнього шляху нашого Пласту наводжу на те, щоби ми належно його оцінили. Тут подаю теж оцінку наших громадян про Пласт, висловлену нашим визначним письменником

і редактором Сл.П.Іваном Смолієм в його передовій статті «Тріумф Українського Пласту», в часописі «Народна Воля» з 11-го Серпня 1982 р., в річницю 70-ліття:

... «Віднотувати успіхи Українського Пласту особливо приємно, бо немає, здається, другої такої нашої організації молоді, яка б дала стільки героїчних одиниць в боротьбі за здобуття власної держави, яка б дала стільки здібного і талановитого провідницького елемента, який ставав би стрижнем проводу бездержавного народу»... «Немає сумніву, що головна причина тріумфу Українського Пласту криється в його побудові на здорових етично-моральних основах, в душі щирого гуманізму і любови до ближнього, з пошаною до переконань других, в душі толерантності і в твердій вірі в засади Чесної Гри. Пласт не втратив свого власного національного обличчя, зберіг пластову ідею і вірність пластовій лілейці, сплетеній міцно з нашим національним гербом і продовжує діяти і сьогодні ніби не було довгих десятиліть побуту на чужині, ніби щойно вчора покинули ми пластову ватру під Чорногорою...»

Думаю, що є зайвим додавати до цього які небудь коментарі, хіба лише побажання, щоби всі ми намагалися вдержати характер нашого Пласту якнайкраще, як велить нам наша совість і не завести надій та сподівань, які накладає на нас наша українська спільнота. Ми стараємося служити нашій українській спільноті добрим приміром в братерстві та співпраці. Члени наших дорослих закладів можуть мати всякі політично-партійні переконання, але наша організація є понадпартійна і тому в нашому гурті ми не відчуваємо ніякої злорадної конкуренції. Ми схвалюємо і йдемо назустріч всім, що змагають до об'єднання в нашій спільноті і осуджуємо тих, що її роз'єднують.

Пласт неначе велике мореплавне судно, що коли прийме свій напрям, то задержує його аж поки не причалить до вибраної мети, і тому ми докладемо всіх зусиль, щоби наш обраний шлях продовжувати згідно з нашою 35-літньою традицією.

Ігор СОХАН,
Голова Крайового Пластового Проводу ЗСА
1979-1991.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ І СВІТОВИЙ СКАВТІНГ

В числі 2/95 журналу «Пластовий Шлях» появилася стаття пл. сен. Юрія Лося, під назвою «Чи Пласт повинен належати до Світового Скавтіngu», в якій автор дає під сумнів доцільність наших старань бути прийнятими до Світового Скавтського Б'юра (так званого WOSM). Специфічно, він турбується тим, який вплив прийняття до WOSM матиме на ідеологію Пласту, на організаційну побудову Пластової Організації в Україні та в діаспорі, а теж на специфічний характер Пласту, його стиль, підхід та ідеологію.

Проблеми, які друг Лось порушив, є дійсні і його турботи є раціональні. Не має сумніву, що — якщо Пластові в Україні вдасться бути прийнятим до Світового Скавтського Братерства — то його характер дещо зміниться. Він буде мусіти поволі перемінитися із української національної організації, на більш загальне товариство молоді України, яке буде діяти як частина великого інтернаціонального світового руху — Світового Скавтіngu.

Але, на мою думку, це буде корисною зміною для нашого Пласту. Протягом понад 80 років Пласт був засадничо замкнений у своєму «українському гетті», штучно відсепарований від загалу скавтської молоді світу. Ми не могли брати участі у Світових Джемборі. Ми не могли спілкуватися з іншими скавтськими організаціями. Наша молодь і наші діти не листувалися регулярно зі скавтами других країн, не обмінювались відзначками, не їздили до них в гості, не гостили їх в себе на таборах.

Це відбилося на нас досить негативно. Ми стали мов би «заморожені в часі» й жили все ще тими самими думками й засобами, що були в наших ранніх пластунів, 60 чи 70 років тому. А світ за цей час стало мінявся і, думаю, пішов дещо вперед. З'явилися нові думки, нові методи, нова техніка, нові виховні засоби, нове розуміння психології молоді. Якщо б ми були членами світового скавтського руху, то ми були б завжди ознайомлені з всіма тими новостями й могли б сприймати їх і засвоювати собі ті з них, які нам відповідають. А так, ми були відті від скавтського життя, дискусій, інформації, всіляких змін і не могли з цього всего користати. Наших представників не запрошували на скавтські наради, доповіді, семінари; ми не одержували скавтської літератури, ми не могли брати участі у всій динаміці світового скавтового руху. І через це ми багато stratили.

Ми не повинні бути й надаліше відті від світу. Український Пласт тепер, це одна із скавтських організацій вільних країн світу; ми повинні мати таке саме визнання, як і кожне інше скавтське об'єднання. Ми не гірші за них. А крім цього — ми мусимо дати нашим дітям «вікно в світ» — можливість спілкуватися із дітьми й молоддю всіх інших країн світу. Вони повинні мати змогу нав'язати дружні стосунки із однолітками на кожному континенті, листуватись з ними, зустрічатись, брати участь в спільних таборах, з'їздах, святах... Специально це відноситься до молоді в Україні та інших колишніх комуністичних країнах. До недавня, їхній світ був замкнений, вони навіть не могли собі уявити, як виглядає Нью Йорк, чи Токіо, чи Амстердам. А тепер — вони вже можуть вчити географію світу, різні чужі мови, культуру всіх народів землі безпосередньо, через особисті контакти.

Це дуже позитивна річ і дуже потрібна нашій молоді. Вони колись виростуть і будуть вести Україну; вони мусять бути зазнайомлені зі світом, з тими тисячами можливостей в світі і з різноманітністю людської спадщини, яку світ собою представляє для кожної освіченої, зацікавленої, культурної людини. Бути частиною світового скавтського руху — це великий, вартісний дарунок, який Пласт зможе подарувати кожному своєму юнакові й юначці. Ми цього не сміємо їм відібрати!

Тому я не можу уявити собі, щоб Пласт міг відкинути можливість стати членом WOSM — якщо ми таку можливість матимемо. Ми ж такі довгі роки старались ту можливість дістати — ми її тепер не можемо відкинути, коли вкінці вона стане реальністю.

Але... Друг Лось має повну рацію, коли вказує на деякі негативи, деякі небезпеки, які ми повинні взяти під увагу, поки станемо членами WOSM. Я не хочу сказати, що ті потенціальні проблеми є перешкодою нам вступити до WOSM — але ми повинні бути вповні їх свідомі й заздалегідь передумати їх, знайти на них розв'язки і бути приготованими на консеквенції, які ця зміна принесе.

Як завважив друг Лось у своїй статті, існують дві такі *головні* проблеми, а також декілька менших:

По-перше, це справа «*інтернаціоналізації*» Пласту. Пласт в Україні силою факту буде мусіти змінити свій напрямок із етнічно-української (дехто може сказати навіть «націоналістичної») організації на більш інтернаціональну організацію *молоді України*,

в якій будуть членами не лиш етнічні українці, але діти різних етнічних меншин, які живуть в Україні.

Це потягає за собою різні консеквенції. В першу чергу, це справа мови. Чи Пласт залишиться українсько-мовним, чи допустить і інші мови (зокрема російську) на своїх сходинах, таборах, зайняттях. (А що тоді буде із мовою пластунів в діяспорі? Якщо пластуні в Україні будуть частинно розмовляти поросійському, то чому пластуні в діяспорі не мали б говорити по-англійськи, -іспанськи, -португальськи, -німецьки?)

Дальше, це справа пластової програми. Ми тепер вживаємо в нашій програмі дуже багато елементів з нашої історії. Але, як ми будемо мати, скажімо, пластові частини кримських татар, то чи ми можемо взяти новаків на теренівку, темою якої є війна поміж козаками і татарами, визволення бранців з Кафи, тощо? Речі, які мають до діла із культурою, скажімо: народні строї, писанки, тощо, будуть ще в порядку — але чи не треба буде присвятити частину нашої програми й культурі наших меншин? Культурі сусідів України? Чи взагалі — культурам різних народів світу, як це роблять американські, чи канадські скавти?

Друга дуже скмплікована проблема, яку треба буде розв'язати, це справа українського Пласту в діяспорі — і західній, і східній. Пластуні

діяспори не стануть «автоматично» частиною WOSM — бо WOSM їх не хоче признати. Яке тоді буде відношення тих діяспорних пластунів до Пласту в Україні? Чи зможуть і на дальше всі пластуні в світі бути членами однієї організації? Чи прийдеться якось розділити Пласт в Україні від Пласту в діяспорі? Якщо ті два «Пласти» будуть окремими, то чи (і в який спосіб) можна буде запевнити їхню єдність? Чи вони дуже скоро розділяться на «інтернаціонально-орієнтований» Пласт-Скавтінг в Україні та на «етнічно-національний» Пласт в діяспорі?

Це все є дуже важливі проблеми, на які треба буде найти конструктивні відповіді. Є й інші проблеми. Пласт сьогодні стоїть на роздоріжжях і мусить найти собі шляхи для дальшого розвитку, для дальшої дії.

При добрій волі нас всіх, ми ті розв'язки знайдемо. На це скликаємо Пластовий Конгрес Четвертий, як теж льокальні «конгресики» по різних країнах. На це маємо пластову пресу (зокрема «Пластовий Шлях»), де буде відкритий форум до дискусій над цими всіма переважливими питаннями. Ми, пластуні «є завжди доброї гадки» і тому віримо, що нам вдасться найти найкращі, оптимальні відповіді на ці всі наші проблеми й питання. Отож — в дорогу!

Михайло МОХНАТИЙ

БЕЗПРІЖИЖА ДІЯСНОРНОГО ПЛАСТУ

ІСТОРИЧНИЙ ХІД ПОДІЙ

З уваги на брак написаної і офіційно виданої історії Пласту до речі буде накреслити схематично історичний хід подій пластової організації. Уже чотири роки по заснуванні скавтської організації Баден-Повелом виникли юнацькі гуртки в Україні, а саме у Львові, організаторами яких були др. Олександр Тисовський, визнаний основоположником Пласту, Петро Франко та Іван Чмола, а в Києві в 1912 р. др. мед. Анохін.

І-ша світова війна дещо сповільнила пластову діяльність, яка стала буйно розвиватися по війні аж до часу розв'язання Пласту польською владою в 1930 р. Зате Український Пласт проводив свою діяльність на Закарпатті, започатковану в 1921 р., аж до часів Карпатської України (1938/1939). За німецької окупації України в 1942 р. засновано в Львові організацію на пластових принципах «Виховна Спільнота Української Молоді» (ВСУМ), що проіснувала до 1944 р. Хід 2-ої світової війни зумовив масову еміграцію українців, в тому й пластунів, до Німеччини, де в таборах переміщених осіб почали формуватися численні пластові частини і вести широку різноманітну діяльність. Але приблизно в 1949 р. прийшов час на виїзд емігрантів на поселення в країні поза Європою. Та пластуни не занепали духом, а творили пластові осередки в ситуаціях боротьби за своє існування. Росла пластова організація до 1960-тих років, коли то число членства почало зменшуватися. Виникнення незалежності України — це вже черговий етап розвитку Пласту.

Ця коротка інформація недвозначно виявляє, що Пласт — це живуча організація, що скавтська ідея допомагала пластунам перенести життєві труднощі і небезпеки, щоб здійснити пластовий обіт — «До щастя Вітчизну мою поведу».

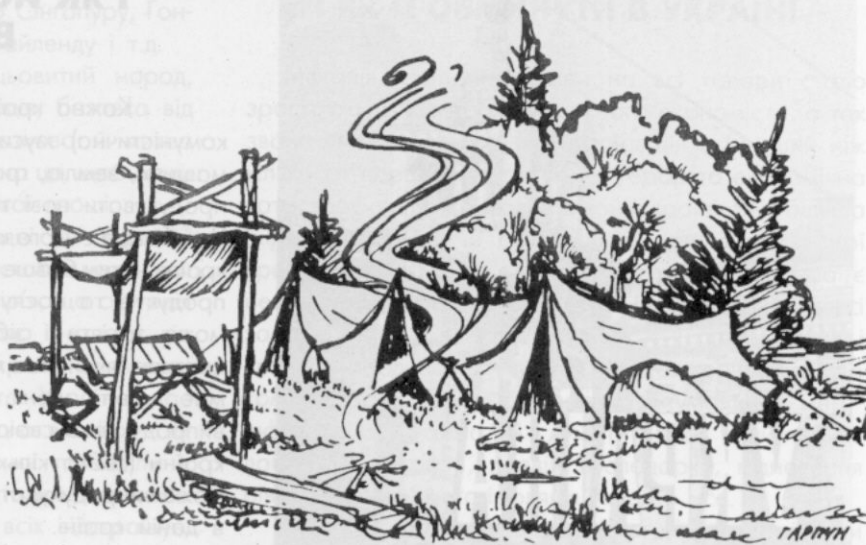
Відтворені життєві штрихи розкривають пластове бурхливе буття. Проаналізуємо пластове пройдене минуле, а зокрема дію проводу. Діяльність низових виховників велася краще чи гірше у залежності від уміння і досвіду, але як правило щиро й віддано, щоб здійснювати систему пластового виховання. Аналіза потрібна, щоб пізнати, чи ми йдемо визначеним Основоположником шляхом.

ІДЕЙНІ ЗАЛОЖЕННЯ ПЛАСТУ

Які ідеї Основоположника, яке його мислення? Дрот перейняв принципи скавтського виховання і відповідно оформив їх у Трьох головних обов'язках пластуна, у Пластовому законі з прицілом задовольнити потребу української спільноти, а це виховати нове майбутнє громадянство. Мислення Дрота було висловлене у «Житті в Пласті», написаному в 1921 р., та його статтях, поміщених у журналі «Пластовий шлях» ч.1 (1930) та ч.3 (1930). Із першої статті «Куди йти?» («Гутірка на тему пластового проводу»), до речі буде подати декілька цінних думок щодо унапрявленню дії пластового проводу: Ми «маємо чи там хочемо відорватися від сучасності й від себе самих і нове покоління створити іншим ніж ми є й приноровити до обставин життя інших ніж наші.» ...«Вміємо жити минулим і сучасним, але не вміємо вжитися в майбутнє.» ...«А виховання, це надавання думкам і чувствам якогось напрямку.» ...«Тільки Пласт взяв у свою програму виховання для майбутнього.» ...«деякі прикмети спільні взагалі всім стилям громадського співжиття...якнайкраще укріпити в характері молоді, це перша викональна, реальна ціль пластового виховання, виховання майбутнього громадянства...»

Отож виховне скерування виразно висловлене. Немає ніякої підстави говорити про «воєнізовану організацію Пласт», утотожнювати мету українського Пласту з метою англійського скавтінугу. Не дивно, що така думка виникла в ситуації браку докладно написаної історії Пласту.

Невірні є думки деяких пластунів, що ідеї Основоположника застаріли, що потрібні радикальні зміни в Трьох обов'язках пластуна і т.ін. Ці вітром підшиті думки не виявляють справжнього розуміння ідей Дрота. Можна запитати цих пластунів, чи на їх думку Пласт досягнув свою ціль і виховав «новий люд»? Чи при незгідних положень із скавтськими принципами Пласт може існувати як скавтська організація? Треба подивляти футурологічне мислення Основоположника в тому часі, яке щойно тепер знайшло віддзеркалення у «Пластовому шляху» під гаслом «майбутнє вже тепер».

Ідеї Дрота ще актуальні. Може вони вимагатимуть деякого сучасного перефразування і змін у наголошенні деяких вартостей сьогодення у вихованні характеру пластуна. Над цими справами нам треба добре задуматися.

ДЕФІНІЦІЯ ПЛАСТУ

Визначення Пласту, а це: «Пласт це організація української молоді для патріотичного всебічного самовиховання» потребує глибокої задуми. Чи правильна ця дефініція? Чи Пласт є лише організацією «молоді», тобто молодого підростаючого покоління, інакше кажучи юнацтва чи адолесцентів? Чи звуження головної діяльності до одного вікового юнацтва, що велася в початкових розвиткових фазах Пласту, відповідало потребам нашої спільноти по 1924 р., коли вже почали діяти три пластові улади, а в 1930 р. ще й четвертий?

А треба ще взяти до уваги і факт, що суттєві розвиткові процеси людини відбуваються у дитинстві, в якому зароджується її характер. Дослідження структури мозку і його функціонування в останніх роках вказують на те, що розвиткові процеси в дитинстві проходять більш інтенсивно з ранішим назріванням, як ми думали давніше. Це питання вимагає докладнішого обговорення. Отож самовиховання Пластуна має зачатися в новацтві і продовжуватися через вікові періоди юнацтва, старшого пластуства аж у пластовий сеніорат.

Фаворизування юнацтва не є корисне з уваги на те, що чимало ст. пластунів, а потім і в сеніорському віці, так приклеюються до юнацтва, що

зупиняються у своєму розвитку, і у своєму мисленні залишаються зафіксованими адолесцентами. Це явище не є чуже в пластовому середовищі. Пластування членів Пласту, як організації пластунів, має проходити постійно, прогресивно, а не фрагментовано за уладами.

Треба однак признати собі правду, що у визначенні Пласту бракує мети. Самовиховання є шляхом для самовдосконалення, самоздійснювання пластуна, його прямування до мети. Але до якої? Основоположник подав у своїй доповіді таку мету: «виховання майбутнього громадянства... свідомого напрямів і цілей свого розвою, громадянства, в якому кожна одиниця вміє бути й гомадянином і собою».

«Будьмо піонерами, авангардою, а принайменше звеличниками поступу». Ще слід підкреслити кваліфікаційне окреслення в дефініції, а це — «патріотичне самовиховання», яке вказує на деяке спрямування. До речі буде подати, як молоде покоління в Україні уявляє собі пластову мету. У своєму листі ст. пл. Світлана Сорока оформила мету так: «Мета Пласту — виховати повноцінну, громадсько активну людину — провідника суспільства.»

Отож визначення Пласту вимагає виправлення із поданням мети Пласту, щоб було краще уявлення так членам як і не-членам Пласту, що це таке Пласт.

Теодосій САМОТУЛКА

ПРО ІНВЕСТИЦІЮ КАПІТАЛУ І ЯК ЙОГО ПРИТЯГНУТИ В УКРАЇНУ?

Кожна країна в світі (чи то капіталістична, чи комуністична) мусить мати «капітал», себто: заводи, машини, землю, гроші на оборот, тощо — щоби могли продукувати нові товари для вжитку громадян країни. Чим більше є цього «капіталу», тим вища є «продуктивність» країни — тим більше кожний працівник може випродувати продуктів та послуг. Наприклад, селянин з трактором може засіяти і зібрати багато більше пшениці, чим селянин, який має лише плуг і коня. А селянин, який не має навіть коня, то взагалі багато пшениці не випродує. В свою чергу, чим вища є «продуктивність» країни (себто кількість товарів і послуг, які ця країна може випродувати на особу), тим вищий є рівень життя в даній країні.

Це все є елементарна економіка, але на жаль багато людей її забуває. Країни такі, як США, Канада, Німеччина, чи Японія не є багатими тому, що вони «народились багатими», а тому, що продуктивність мешканців в тих країнах є дуже висока (до речі, такі країни, як Німеччина, Японія і Корея були дуже бідні по війні і їм забрало яких 25 років, поки вони «забагатіли» — себто піднесли рівень своєї продуктивності, що в свою чергу піднесло рівень життя населення).

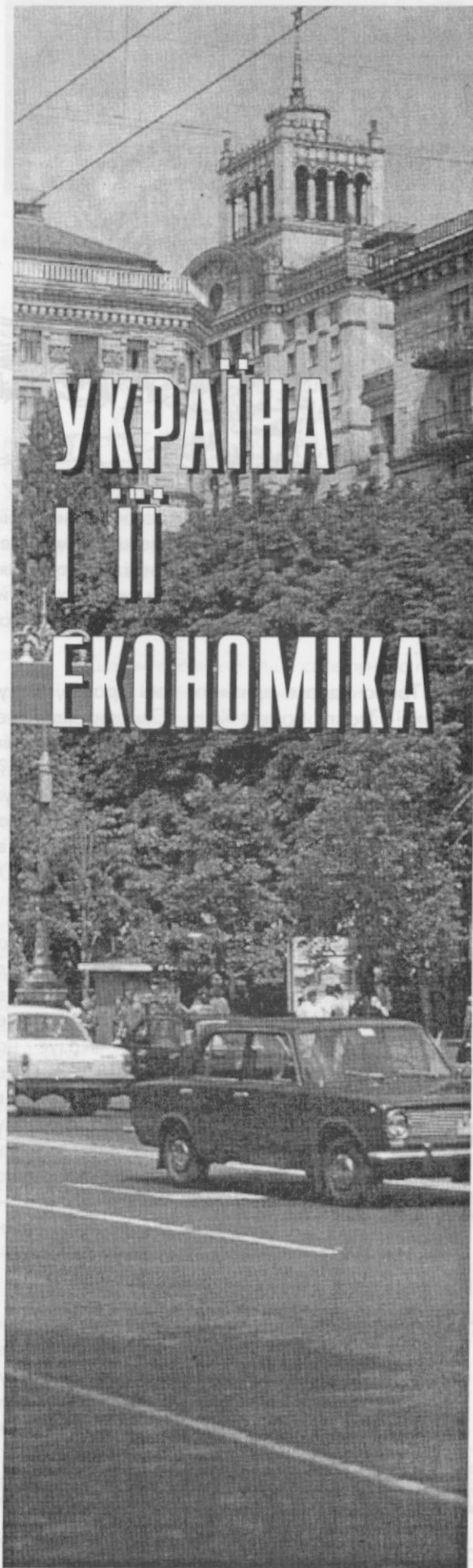
Щоби якась країна мала високий рівень продуктивності, треба різних речей: працюючого населення, стабільної політичної системи, але теж — багато назбираного капіталу, який був би вложений в індустріальну базу даної країни (навіть найбільші скарби в світі нічого нікому не допоможуть, якщо вони не будуть перемінені в заводи, автоматичні машини й апарати, дороги, телефонну сітку, тощо).

В Америці, Німеччині, чи Японії ці всі потрібні передумови існують. Але є інші країни, які є дуже багаті природними ресурсами (корисні копалини, добра земля і т.д.), а помимо цього є бідні (мають низький рівень життя населення), бо бракує їм стабільності (як наприклад — Мехіко), чи працюючості (наприклад — Бразилія), чи капіталу (наприклад Індія, де є великі багатства, але вони замкнені в скарбах багатирів, а не вложені в продуктивність).

Стабільні політичні умовини, працююче населення й безпека (брак загрози з боку нестабільного уряду, чи з боку кримінальних елементів в країні) «притягають» капітал, як магнет: з одного боку багаті громадяни даної країни вкладають свої гроші (капітал) у льокальну індустрію, банки, торгівлю, транспорт та іншу інфраструктуру — бо мають довір'я до безпеки їхнього вкладу капіталу. Це, в свою чергу, швидким темпом підносить продуктивність і цілої країни — а це підносить зарплати працівників, а з тим і їхній рівень життя. Так було в Німеччині й інших «успішних країнах».

Але безпечність і стабільність притягають не лиш льокальний капітал, але й заграничний. В світі є багато людей з грішми; вони завжди шукають за безпечним місцем, де можна було б вложити свій капітал; але в світі є багато країн, які хочуть всіма силами притягнути

УКРАЇНА І ЇЇ ЕКОНОМІКА

ІНФЛЯЦІЯ І ЯК ЇЇ ОБМИНУТИ В УКРАЇНІ

до себе цей капітал — бо це означає для них добробут. Сьогодні більшість такого світового капіталу йде на Далекий Схід — зокрема до Сінгапуру, Гонконгу, Тайвану, Південної Кореї, Тайленду і т.д.

Чому? — бо там є працьовитий народ, відносно стабільна політична ситуація, безпека від всілякої «мафії», раціональна податкова й митна система... Одним словом — всі дані на це, щоб люди чулись безпечно, вкладаючи там свої гроші.

Яка ж ситуація є сьогодні в Україні? Політично Україна є ще сяко-такো стабільна — хоч ніхто ще не має надто великого довір'я, що ситуація справді устатилізувалася. Зате щодо безпеки від кримінальних елементів — то в Україні є справді погано. Щодо працьовитості — то Україна має сьогодні не дуже то добру репутацію в світі — як зрештою ціле колишнє СРСР. Як ми показали в попередній нашій статті, податкова і митна система в Україні є попросту неможлива і всіх відстрашує. Отже — в загальному, Україна сьогодні не є надто приваблива для інвестицій (вкладання капіталу).

В наслідку такої ситуації, не лише чужинці бояться вкладати свій капітал в Україну, але й українські багаті вкладають свої гроші в Швейцарії, чи в інших країнах — а не в Україні. (Це зветься «втеча капіталу»). Через це рівень життя в Україні є сьогодні низький і не зростає.

Правда, є деякі познаки, що може цей стан вже почав змінитись на краще. Бо ж Україна має великий потенціал, тож — хоч сьогодні ще умовини не найкращі, але в майбутньому можуть бути великі заробітки для тих, які не бояться ризикувати.

Але, щоб піднести свій рівень життя, Україна мусить солідно постаратися: налагодити свою податкову і митну систему, придушити кримінальні елементи (мафію), позбутися корупції в уряді, привести стабільність і порядок в економічну систему.

Німеччині, Японії й Кореї цей процес зайняв 25 років. Але немає ніякої певності, що по 25 років Україна якось «чудом» стане багатою — Німеччина, Японія і Корея заслужили собі на свій добробут — працьовитістю, почуттям порядку і засадничою чесністю населення і урядовців. Інші ж країни, як Мехіко, Уганда, Бірма, Парагвай ще й далі живуть в нужді й біді — завдяки своїм лінивим працівникам і некомпетентним, корумпованим чиновникам.

Якщо Україна хоче, щоб її діти й внуки жили в біді — то буде і далі йти тим шляхом, що й тепер. Якщо ж хоче забезпечити високий рівень життя своїм дітям, то мусить прийняти різні потрібні зміни — не «колись», не «завтра», але вже сьогодні.

За 25 років зміниться одна генерація, а на її місце прийдуть нові громадяни, ті — які є сьогодні нашим юнаками, чи новачками. Які ж вони будуть? — чесні, працьовиті, компетентні, розумні — чи навпаки? В великій мірі це залежатиме від нас — якими їх виховаємо, такими вони й будуть. Майбутнє нашої країни залежатиме від нас, сьогоднішніх виховників нашої молоді. Це і є роль Пласту.

Інфляція (стан, коли ціни на всі товари стало зростають) — це пострах кожного економіста, а так звана «мега-інфляція» (коли зріст цін є більший ніж кількості процент на рік) — це терор та економічна катастрофа для всіх людей в даній країні. Чим більша інфляція, тим важче є жити всім мешканцям даної країни, тим нижчий є рівень життя, тим більша є непевність про майбутнє. Мега-інфляція руйнує всі заощадження і все плянування — і підприємств, і уряду, і поодиноких людей, як теж приводить до комплектного хаосу в економії. В умовинах мега-інфляції не можна й думати про який-небудь добробут в країні, розвій господарки, піднесення рівня життя — мега-інфляція нищить усе.

Україна була в стані мега-інфляції відколи стала незалежною державою. За останні 4 роки, її валюта (купон) впала на вартості від пару купонів за американського доляра на 200 000 купонів за доляра — себто, вартість українських грошей впала у яких 100 000 разів.

Цього роду мега-інфляції бувають звичайно в країнах зараз по програній війні, коли попередній уряд вже розлетівся, але новий уряд ще не зовсім оформився — як це було, наприклад, в Німеччині по обох світових війнах. В таких обставинах люди часто втрачають довір'я до грошей даної країни і вартість грошей падає — бо ж гроші, це вкінці лиш «куски паперу», їхня вартість впливає лиш із довір'я до даного уряду.

Але мега-інфляція може прийти і в часі миру — якщо уряд якоїсь країни починає масово «друкувати» гроші і в цей спосіб обезцінювати їх — цього роду мега-інфляція декілька разів ставалась в Мехіко та й у інших країнах Латинської Америки (Бразилія, Аргентина і т.д.)

В Україні причина мега-інфляція була подвійна: розлетівся старий режим і — хоч не було війни — але прийшов новий уряд, в який люди ще не мали довір'я. А це довір'я було даліше підкопане економічною політикою уряду, який «друкував» гроші мільйонами, тріліонами...

Чому уряд це робив? — Дуже просто: уряд України, зокрема його Верховна рада, хотіли всіх задоволити. Коли, по радикальній зміні в країні, впа на якийсь час рівень життя (як завжди мусить статися по кожній такій кардинальній зміні), то всі люди почали нарікати (як можна було, зрештою сподіватись). Пішли на страйки шахтарі. Але звідкіля мали взятися на це фонди — про це ніхто не подумав. Просто уряд почав друкувати більше грошей, підносячи дефіцит держави. Вартість грошей почала падати, ціни пішли вгору, і скоро зарплати всіх робітників знову стали невистарчальні. Робітники знову йшли на страйки і ціле зачароване колесо повторялося знову і знову. Ніхто не зрозумів якось, що це нікуди не веде, лиш до більшої і більшої інфляції і нижчого рівня життя.

Існують певні закони людської економії, які ніхто не може перехитрити:

1. Ані уряд, ані інституції, ані поодинокі люди не можуть на довго видавати більше грошей, чим вони звідкись одержують. Скоріше, чи пізніше ваші довги вас зруйнують.

2. Уряд може видавати-роздавати лиш стільки грошей, скільки має прибутків — з податків, чи з продажі ресурсів, тощо.

3. Ціла країна може видавати лиш стільки грошей (купувати лиш стільки товарів), скільки вона продукує товарів. Пересічний рівень життя людей в країні не може перевищувати пересічної продуктивності її людей.

Одним словом: скільки люди собі заробляють своєю працею, стільки й будуть мати. На жаль «манна» більш не падає з неба, а «вуйко» в Америці» вже більше не має грошей...

Очевидно, в кожній системі завжди є люди, які заробляють в чесний, чи нечесний спосіб, більше, як інші — тому уряд накладає податки на багатших людей, а роздає заповоги суспільної опіки біднішим, щоб цю нерівність дещо направити. Але ж в агрегаті країна не може жити краще, як на це дозволяють їй її приходи — плоди її власної праці.

Але ж в Україні ніхто про це якось не подумав. Продуктивність катастрофально впала (майже на половину), в цей же час, як Верховна рада друкувала купони міліярдами, щоб запевнити підвишки в зарплаті всім і вся. Очевидно, ці підвишки показалися міражем: бо ж ціни на товари завжди йшли вгору скоріше, як зарплати — і мусіли так іти, бо падала продуктивність.

Колишня радянська система працювала зовсім інакше: уряд був власником всього, уряд визначував ціни, уряд визначував зарплати. Це була зовсім штучна, неприродна система, вона не мала за собою логіки ринку і мусіла скоріше, чи пізніше привести до краху цілої системи. Так воно і сталося: радянська економічна система завалилася — але уряд України не змінив її відразу системою вільного ринку, а старався ще й далше піддержувати штучно ціни товарів, зарплати, тощо — не аналізуючи, до

чого це доведе. Очевидно, це довело до мега-інфляції, дальшого упадку продуктивності і драстичного зниження рівня життя для майже всього населення.

Але є вже світло надії: уряд України вкінці зрозумів (хоч частинно), як це все працює і почав — хоч ще дуже обережно — вводити відповідні реформи. Вислід цього є помітний в нашій землі: за останній рік досить низився рівень інфляції, почала підноситись продуктивність працівників і, вперше, зарплати пішли вгору скоріше, як ціни товарів. Якщо так дальше буде йти, то в 1996-му році вперше від 1990-го року, може, піднесеться загальний рівень життя країни.

Але це не прийде легко. Поодинокі групи людей (шахтарі, працівники, селяни, учителі, урядовці, пенсіонери і т.д.) всі безпереривно тиснуть уряд, а зокрема Верховну Раду, щоб їм (і нікому іншому, а саме їм) підвищити зарплати, пенсії і т.д. Зрозуміло, на такий тиск є дуже рецептивні депутати — головнові, з так званого «лівого» блоку: комуністи, соціалісти і т.д. Вони і так хочуть повернутись до «старої, доброї» системи централізованої економіки — вигідно забуваючи, до яких страхіть ця «стара, добра» система могла довести — чи вони вже забули голодомор 1933-го року? Бо ж — хоч хаос 1990-их років не був нікому прийнятний — але під час цього хаосу не загинуло з голоду, чи у Сибірі 10 мільонів українських людей...

Система вільного ринку може працювати і буде працювати в Україні — вона вже починає працювати. Треба лиш дати їй час і можливість розвинутиися. Немає найменшої причини, чому б нездовго в Україні не було такого самого добробуту, який панує сьогодні в Америці, Канаді, Західній Європі, чи на Далекому Сході. Україна може мати такий рівень життя — але може і на завжди залишитись в такій біді, як деякі країни Південної Америки, Африки, Азії... Вкінці, це головнові залежатиме від самого населення України.

ЧОРНИЙ КІТ

(В наступному числі: про конечність конкуренції в системі вільного ринку).

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ В СВІТОВОМУ СКАВТСЬКОМУ БРАТЕРСТВІ

Дорогі Читачі й Читачки!

Пласт був створений нашими Основоположниками (Дротом, Чмолою та іншими), як українська галузь світового скавтського руху; скавтінг же, був зорганізований англійцем, лордом Байденом-Павелом, спершу як чисто британська організація, але дуже скоро він поширився на багато країн світу і став найважливішою інтернаціональною організацією молоді, яка мала подвійне завдання: служити своїй країні і виховувати для неї добрих громадян, але рівночасно й витворювати в світі міжнародне братерство молоді, для взаємного зближення й замирення між різними народами земної кулі.

Одначе, це Світове Скавтське Братерство завжди приймало в свої ряди лише скавтські організації з незалежних країн, то ж — практично і легально — Україна ніколи до тепер не могла стати членом Світової Скавтської Організації.

Через це, протягом перших 80 років свого існування, Пласт був фактично відтятий від інтернаціонального скавтського руху і зосереджувався

на службі для свого народу, для України. Це, може, було й корисним для нашої справи: українці, як бездержавна нація, потребували молодіжного руху, який би був всеціло відданий в своїй праці й увазі своєму власному народові. Але ця обставина також замкнула нам дорогу в світ, зробила значно важчим нав'язання контактів поміж скавтами в світі й зробила нас до певної міри провінційними і обмеженими в наших заінтересуваннях.

Сьогодні, одначе, вже існує Вільна й Незалежна Українська Держава. Хоч наше головне завдання є ще й далше (і залишиться назавжди) це саме: служити Українському Народові, але ж спосіб нашої служби Україні повинен тепер змінитися — ми вже не підготовляємо нашої молоді до боротьби зі зброєю в руках у Визвольних Змаганнях України, а виховуємо покоління добрих громадян для Української Держави, громадян, які мають розбудувати нашу країну, зробити її міцною й багатою, а також мають принести добробут і щастя мешканцям цієї Вільної України і всім українцям в світі.

Фото В.Гоголинського

Сьогоднішня Україна є, внаслідок століть ворожого поневолення, в дуже важкому становищі, з якого не зможе скоро вийти та розбудуватись сама, у «вакуум». Вона не може бути відтята від інших країн світу, назавжди ізольована «на окраїні», як було це дотепер. В цей спосіб їй ніколи не вдасться наздігнати решту світу...

Наші вороги-окупанти це добре розуміли і тому завжди старались відтяти Україні й українцям всі дороги в світ, ізольовати її, осамітнити, зробити безпомічною — щоб ніхто в світі не знав про Україну, а щоб українці не знали нічого про світ...

Такий стан тепер мусить закінчитись, бо ж він робить українців провінціалами, необізнаними із культурою світу, неотесами на світовій арені, каліками в модерному світі. Світ прямує дуже швидким темпом до все нових і нових ідей та концепцій, стало міняється, готується до XXI-го століття. А Україна й українці, в дуже великій мірі, остались ще й далше в XIX-му столітті... З цього факту випливає дуже багато тих проблем, які має сучасна Україна.

Тому мусить змінитись і Пласт. В нашому гимні ми співаємо «на щастя дорогу веду Вітчину...» Ми маємо зробити з України сучасну, модерну, сильну державу, яка б вела інші країни світу, а не лиш сама вічно «підбігала ззаду». Україна мусить ввійти в сім'ю народів світу й зайняти там належне собі місце. Вона мусить вийти з-під тіні «старшого брата» і знайти своє власне обличчя, свою власну ідентичність. Вона мусить відірватись від «дикого сходу», а наблизитись до культур країн заходу, Європи — де є їй належне місце. Географічний центр Європи є положений в Україні (на Закарпаттю) — то ж Україна є і повинна бути Європейською Державою, повинна засвоїти собі багато з європейської культури, яка є її спадщиною, а не вічно лиш слідувати за дикою Азією.

Одним словом — Україна мусить відкинути свої колоніальні пута, які так століттями зав'язували нам очі. А в тому намаганні стати світовою, модерною державою, Пласт може і повинен відіграти унікальну роль — бо ж він має можливість в дуже легкий спосіб нав'язувати зв'язки, контакти й обмін

із скаутами цілого світу, а через це із майже всіма народами землі. Через особисті зв'язки із скаутами різних країн пластуни мають доступ до сердець людей цілої земної кулі. Це — наше унікальне, скаутське «вікно в світ», яке пластуни повинні ентузіастично використати для добра й користі свого народу.

Через цього роду зв'язки пластуни можуть легко засвоїти культуру, знання і всілякі нові ідеї з цілого світу. Можуть мати можливість відвідувати наших братів і сестер — скаутів світу. Можуть запізнатись із звичаями, традиціями, способами дії інших людей — речі, які треба знати й розуміти, щоб могли дати собі раду в світі. Це все є вартісне знання й розуміння, цінні скарби, які можна набути для України через сквотинг.

Тому Пласт повинен старатися якнайскоріше стати членом Світового Скавтського Братерства, а поодинокі пластуни вже тепер повинні старатись нав'язувати міцні особисті контакти й приятельські зв'язки із скавтами в різних країнах. Ми повинні брати участь не лише в Світовому Джемборі, як було це цього року, але й у менших скавтських зустрічах, з'їздах, таборах, тощо, а теж в свою чергу запрошувати скавтів з цілого світу на табори й імпрези в нас, в Україні.

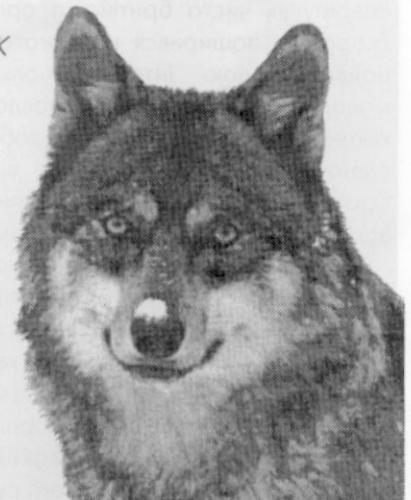
Це вже, до певної міри, й діється — ось, наприклад, в 1994-му році були в нас у гостях скавти зі Швеції, а зате наші пластуни зі Львова їздили на табір до Швеції в 1995-ім році. Це дуже важна діяльність, яку треба піддержувати й посилювати.

Також важливою є поява нового листка-вісника, який почав появлятися, з початком 1995-го року, з рамені ГПБ. Цей журнал («Scouting — Пласт») друкується в англійській мові і розсилається всім скавтським провідникам в світі. Він зустрівся з дуже прихильною оцінкою з боку скавтів та створив нам багато нових приятелів.

Одним словом — Пласт вже почав виходити із своєї «шкаралупки», зі своєї невільничої ізоляції на ширші води, в широкий світ. Це ж бо наше завдання —

*«... щоб зір свій від праці при зігненій спині
підніс з часом в небо мій стомлений люд...»*

Ваш
СТАРИЙ ВОВК

ПЛАСТ І ПРОВІДНИЦТВО

«ДЕМОТИВАЦІЯ»

Кожний провідник знає, що хоч не є легко умотивувати людей, але зате є дуже легко працівників зразити — «де-мотивувати». Тієї де-мотивації треба остерігатись, як вогню, бо вона може вам в дуже скорому часі зруйнувати всю охоту до праці у ваших людей, і тоді треба довгого часу, щоб знову відзискати рівня втраченої ситуації.

Добрий провідник завжди «знає і відчуває» почування своїх людей і своєї групи і завжди розуміє, що їх турбує, і старається всіляким проблемам завчасу зарадити. Зате поганий провідник є «відмежований» від своїх підвладних, живе собі в своєму окремому світі і не знає, які сплітки ширяють в його організації. Добрий провідник є завжди в контакті зі своїми людьми і знає, що діється і які є настрої в його групі.

ЩО МОЖЕ ДЕМОТИВУВАТИ?

Нудні, рутинні зайняття, нудна праця є звичайно найбільшим де-мотиватором. Однак, навіть найнудніша праця не обов'язково мусить демотивувати підвладних, якщо умови праці є привітні та існує належне відзначення успіхів доброї праці. Часті зміни в праці також можуть допомогти.

В Пласті це зокрема важливе, бо ж діти та молоді люди дуже скоро знуджуються монотонністю. Щоб ваші юнаки, чи новачки були завжди умотивовані, треба вважати, щоб вони мали цілий час якесь цікаве пластова зайняття. Інакше вони собі самі щось придумають — не конечно щось, з чого ви будете задоволені.

Низька винагорода за працю. Різні дослідження показали, що зарплата за працю може дуже легко де-мотивувати працівників — якщо вона

є за низька і недостатня, то люди скоро знеохочуються. Якщо ж вона порядна, то люди є задоволені, але за якийсь час про це забувають і починають звертати увагу на інші речі. Тому в Америці й в Західній Європі тепер часто, замість підносити зарплату, дають людям одноразові «бонуси», чи інші «дарунки», за якісь спеціальні досягнення. Часто такі бонуси дають при кінці року — якщо підприємство даного року добре заробило; це є добрий мотиватор, бо тоді працівники працюють добре цілий рік, щоби одержати добрий бонус.

Очевидно, в Пласті, чи іншій добровольчій організації ми не даємо нікому зарплат, ні ніяких інших винагород.

Примус до праці. Як ми вже згадували раніше, в умовах примусу люди добре не працюють. Вони тоді виконують лиш абсолютний мінімум своїх завдань, щоби лише якось пережити з дня на день. «Терором» працівників не змусиш добре працювати — це, можливо, і є головною причиною, чому такі системи, як колишній СРСР скоріше, чи пізніше мусять розлетітися.

В такій організації як Пласт, примус тим більше не працює. Очевидно, як виховник «нагрімає» на своїх юнаків, то вони настрашуються і виконують якесь завдання. Але це довго не триватиме — вони дуже скоро розуміють, що вкінці вони не мусять нічого робити, чого вони не хочуть, і робити цього не будуть.

Брак можливості авансувати, йти вгору; безнадійність на краще майбутнє. Якщо люди не мають надії на майбутнє, то вони попадають в апатію і перестають дбати про це, що діється навкруги них. Надія мотивує, безнадійність де-мотивує. Кожна людина потребує мати надію на краще майбутнє. Без надії вона стає охлялою і непродуктивною.

Найгірше є тоді, коли людина стає переконана,

що щоб вона не зробила, то все одно провідник буде з цього незадоволений. Зокрема дітей та молодих людей треба часто похвалити за кожне добре виконане завдання. А також, як пластун добре справується, йому треба підвищення — через здобуття проби, вмілості, чи за здобуття якоїсь конкретної нагороди. Діти зокрема мусять цілий час мати надію на щось приємне, гарне.

Ворожі, неприємні, чи невідгідні відносини, як ми згадували раніше, можуть дуже демотивувати людей. Зокрема відносини із співпрацівниками та з провідником повинні бути позитивні, теплі, людяні. Ніхто не буде успішно сповняти завдань, якщо відчуває навколо себе ворожість. Треба мати відповідне відчуття, щоб створити для ваших людей умовини, в яких вони б добре почувались, та в яких вся їхня увага була б зосереджена на виконувannya своїх завдань.

Незрозуміння завдань і мети організації можуть також дуже демотивувати людей. Ваші люди повинні знати і розуміти, яка є специфічна ціль вашої групи та цілої організації, та яка є загальна стратегія й плани на коротку й на довшу мету. Вони теж повинні розуміти, що точно їхній провід від них сподівається — від них особисто і від цілої групи. Інструкції членам мусять бути ясні й зрозумілі і не повинні мінятися з дня на день. Діти є навіть більш чулі на цю справу, чим дорослі люди.

Найгіршою є ситуація, коли провід сам не знає, що він хоче досягнути. Ваші члени дуже скоро це відчують і не будуть більше турбуватися, щоб виконувати якісь ваші плани. Добрий провід завжди має добре розпрацьовану мету організації, як теж стратегічні й тактичні плани на майбутнє.

Почуття безсильності. Щоб ваші люди сповняли як слід свої завдання, вони мусять відчувати, що вони мають якесь значення, якусь силу в своїй групі, чи організації, бо інакше вони не матимуть ніякого почуття відповідальності за наслідки своєї праці — це буде не «їхнє власне», а «чиєсь чуже». А кожна людина працює краще, якщо вона працює сама для себе.

Зокрема, це є дуже важливе для мотивування провідників. Провідники майже завжди це амбітні люди, які є головно мотивовані бажанням мати силу — себто вплив на своє оточення. Тільки ті провідники, які відчують, що вони мають якесь значення в своїй організації, будуть добре працювати на своїй провідній позиції.

ПРИКЛАД:

В своїй групі я мав одного інженера, який, хоч був дуже розумний і розсудливий, але якось ніколи не вмів нічим відзначитись, чи щось самостійно зробити й успішно закінчити. Я пробував його умотивувати різними способами, але нічого йому не виходило як слід.

Про цього працівника я говорив раз із моїм шефом і висловив думку, що він так і залишиться назавжди другорядним інженером. Але мій шеф не згоджувався: «А чи ти йому колись дав якусь важливу відповідальність?» — спитав він.

Я признався, що ні, бо я хотів спершу перевірити його, дізнатись чого він вартий і що він зможе зробити. Але мій шеф сказав мені: «Поки ти йому не даси відповідальності, доти ти не знатимеш, чого він вартий!» І так, з деяким острахом, коли прийшов до нас новий проект, я зробив цього інженера керівником цього проекту. В глибині моєї душі, я сподівався комплетного фіаска...

Яке ж було моє здивування і приємне розчарування, коли цей інженер, умотивований новою відповідальністю, справився блискуче зі своїм завданням і закінчив працю на час і з найкращими вислідами! Від того часу, я давав йому ще не одне відповідальне завдання і він завжди закінчував його якнайкраще. Сьогодні, цей інженер, який від того часу авансував на відповідальне становище в підприємстві, вважається одним із «зірок» у нашій фірмі.

Почуття несправедливості рішень. Це є один із найсильніших демотиваторів. Якщо люди вважають, що рішення їхніх провідників є переважно несправедливі, то вони будуть настроєні вороже до своїх зверхників і до організації, в якій працюють. Вони не будуть мати тоді ніякої лояльності до своєї організації, не будуть працювати, а навпаки можуть справи саботувати, щоб в цей спосіб помститись за ці несправедливості.

Причини таких почувань є різні: працівники можуть вважати, що всі рішення мають «політичні» мотиви, як це було часто в умовах СССР, де партійний квиток, а не сумлінна праця був дорогою до підвищення, чи просування. Працівники можуть теж вважати, що ключем до успіху в даній організації є «б'юрова політика», чи то «протекція» якогось сильного шефа. Ще інша причина незадоволення, це непотизм — себто ситуація, коли найкращі посади й просування йдуть до родини, чи близьких приятелів шефа. В кожному випадку, якщо член організації є переконаний, що його успіх залежить не від якості його праці, а від якогось іншого фактора, то та якість його праці не буде висока.

Діти є зокрема дуже чулі на будь-яку несправедливість. Старші, може, вкінці привикнуть до цього, що все життя є несправедливе, але діти й молодь ще вірять у засадничу справедливість світу і — якщо ви їх в цьому розчаруєте — то стратите назавжди багато вражених вашою поведінкою дітей. Зокрема чулі є діти на це, якщо ви якусь одну дитину в гуртку, чи в рою фаворизуєте понад інших. Тоді інші діти будуть мститися на тому вашому «протеже»; і так ви пошкодите і йому і іншим дітям і цілому гурткові.

Вічні конфронтації й непорозуміння зі зверхниками теж дуже демотивують підвладних. Якщо виникне така ситуація, що між якимсь членом, а його наставником є вічні суперечки й непорозуміння, то або цього члена треба перевести до іншої групи, або змінити провідника. Інакше ця група нічого не досягне.

Різні «бюрократичні» перешкоди часто теж можуть демотивувати людей. Наприклад, незрозумілі, чи нелогічні накази й розпорядження можуть демотивувати і найкращого члена. Також нескінченні зволікання в рішеннях, в доставі потрібних матеріалів, тощо часто розчаровують високоумотивованих членів, що вони втрачають всю свою охоту й насагу до дальшої дії.

В такій організації як Пласт, зокрема треба звертати увагу на «бюрократію». Всілякі звіти, протоколи, тощо існують в Пласті на те, щоби навчити молодь як організувати свою працю і себе самих — а не для якихсь там «пластових бюрократів» десь там високо, «в старшині». Якщо така канцелярська праця входить в дорогу виховній праці в нашій організації, то на неї немає місця в Пласті.

МОТИВАЦІЯ І ДЕМОТИВАЦІЯ В РІЗНИХ КУЛЬТУРАХ

В кожній країні різні організації й підприємства вдаються до дещо інших стратегій, щоб мотивувати, а не демотивувати, людей. Наприклад, в колишньому СРСР уряд старався мотивувати людей лозунгами, медалями, тощо, а якщо це не спрацьовувало — то страхом і терором. Очевидно, історія показала, що цього роду стратегія не була успішною і не може бути успішною.

В Японії й на Далекому Сході найбільш вживаний спосіб мотивації, це «груповий тиск». Ця стратегія, очевидно, є специфічна до культур даних країн і там вона працює прекрасно.

В Америці й Західній Європі вживають комбінації доброї зарплати (а теж бонусів та інших

винагород), сприятливих умовин, та зацікавлення працюю, щоб мотивувати працівників підприємств та членів організацій. Також, в цих країнах, що раз то більше використовується метода «збагачення праці», що полягає на цьому, що підприємство старається зробити працю цікавою, працівникам дається змога вчитись завжди нових речей, працівників втягується в планування, щоб дати їм змогу відчувати себе співвідповідальними і «спів-власниками» проектів, вживається ротатійна програма для частих змін, тощо. Зокрема в Швеції, є широко розвинута ротатійна метода збагачення праці.

Яка модель найкраще відповідатиме ситуації в Україні? Думаю, що сьогодні найкращим мотиватором була б добра зарплата. В майбутньому, коли рівень життя в Україні вже досягне рівня життя західних країн, методи «збагачення праці», як на Заході, повинні стати доброю стратегією. Але це ще покажеться з часом; покищо ще важко передбачити, які саме методи мотивації будуть найбільш успішні в Україні.

Але одне ми знаємо вже: без високого рівня мотивації всіх громадян, рівень життя в Україні залишиться так само мізерним, як був він й до тепер. Успіх чи не-успіх Вільної України залежатиме головно від мотивації самих її громадян до зусиль зробити країну успішною, а не від «вуйка в Америці», чи від святого Отця Миколая... Як каже народне прислів'я: «як собі постелиш, так і виспишся».

Пласт, як організація майбутніх громадян та провідників України має тут спеціальне завдання: виховати нову генерацію української молоді, яка буде умотивована — до загального добра, до чесної гри, до праці для добробуту цілого свого народу. Пласт теж мусить виховати провідників, які б зуміли передати почування високої мотивації цілому своєму народові.

Висока мотивація працівників є базою для високої продуктивності тих працівників, а тим самим для добробуту й високого рівня життя в країні. Висока мотивація членів є конечна на те, щоб яка небудь організація могла досягнути своїх цілей. Висока мотивація дітей в Пласті є потрібна на це, щоб ті діти щось навчилися і скористали з Пласту і пішли в життя готові допомогти іншим.

Добробут членів та успіх кожної країни, кожного підприємства, кожної організації, тощо залежить від мотивацій всіх людей в даній структурі — від найнижчого працівника до найвищого начальника.

**МОТИВАЦІЯ = УСПІХ
БРАК МОТИВАЦІЇ = БРАК УСПІХУ**

Любомир С. ОНИШКЕВИЧ

ПЛАСТ У РОЦІ 2000

Коли лорд Байден-Повел заснував Сквайтінг — часи були готові на це. Молодь шукала нової ідеї, а тут знайшовся рух, який поєднував в собі індійську зарадність в природі та шляхетні лицарські коди поведінки, запозичені від середньовічних християнських орденів — «Модерне Лицарство».

В Україні цей рух знайшов свою інтерпретацію в Пласті. Але пластуни ще додали собі дуже високі ідеали: *любити Бога й Україну*. Як ця любов виявляється залежить від країни побуту й часів. Один спосіб ці ідеали виявити, це бути Юними Амбасадорами. Українські пластуни мусять собі здати справу з цього, що, незалежно в котрій країні вони проживають, вони є громадянами тієї країни — але українського походження. Вони мусять своїм спільнотам доказати, що українство, це є позитивний елемент їхніх систем. Це можна зробити лишень інтеграцією, а не асиміляцією. Працювати, як активні члени своїх суспільств, але не забуваючи, що вони заступають українські інтереси в світі. Таким чином, пошана до української спільноти буде зростати.

Щоби це було ефективним — амбасадорство можна включити в пластову програму, починаючи від *новацтва*. Амбасадорство могло б бути одним із іспитів вмілості. Також, точкування за добрі діла до проб, можуть включати такі дії:

— Читання українських книжок на українській теми на шкільні проекти.

— Дарування забавок для шпиталів.

— Колядування в дитячих шпиталях.

— Писання карток до дітей в сиротинцях — головно в Україні.

Навіть один цього роду вчинок на рік допоміг би плекати шляхетність характеру та постановив би наше українство на людський, особистий рівень.

Ціль такої амбасадорської активності є виховувати від малої дитини людей, котрі колись будуть включатись не лишень в українське громадське життя, але й у життя свого докільля взагалі. Це треба прищипати вже в малих дітей, щоб така поведінка стала для них привычкою. При цьому не можна занедбувати й українську частину новацької програми — ці дві частини повинні бути близько зі собою поєднані.

На юнацькому рівні така програма може вже бути більше випрацювана. Юнацькі проби могли б включати якість точки амбасадорства. Юнаки та юначки можуть

допомагати один другому в шкільних проєктах, які стосуються України. На це зокрема є потреба, коли такі проєкти стосуються до контрверсійних тем, де молодь почувається непевно. Тут повинен відіграти важну ролю юнацький виховник, чи виховниця. Між іншим — ми не повинні втікати від контрверсійних тем — а радше конфронтувати їх. Краще такі речі обговорити і випрацювати в своєму тісному кружку, чим шукати опінії серед чужинців (приклад: програма «60 хвилин»).

Треба заохочувати юнацтво брати участь у своїх шкільних імпрезах та включатися в життя своєї школи: клуби, студентська управа, тощо. Якщо вони будуть займати там провідні пости, то матимуть якийсь вплив в своїх школах та даватимуть там свій вклад праці.

Старше юнацтво може вже брати участь у політичних виборчих процесах в своїх країнах поселення. В деяких країнах є можливо реєструвати людей до голосування, в виборчих центрах, які часом є при українських церквах, чи домах. Таким чином юнацтво буде виробляти політично — а наше українське громадянство буде брати більшу участь в політичному житті країн свого побуту.

Харитативний аспект також може відігравати важливу ролу в пластовому вихованню. Наприклад, коли є якась льокальна катастрофа, юнацтво може

включитись в локальні акції, чи в акції Червоного Хреста, тощо.

В пластових зайняттях і сходинах, можна включити писання листів та спростувань в справах України, на статті, які появляються в локальній чужомовній пресі, чи на радіо й по телебаченню. Можна також постійно пропагувати українські матеріали по локальних бібліотеках.

Контакти з українськими пластунами в інших країнах поселення, можуть бути також важливим аспектом юного амбасадорства. Спільні зустрічі та табори можуть отворити доцільні лінії комунікації. Тоді відкрились би нові горизонти для обох груп.

Варто було б також мати сталі зв'язки із скавтами інших країн — і з ними також переводити зустрічі, чи навіть оказійні спільні зайняття. Це дало б можливість юнацтву дати їхнім товаришам-скавтам правильні відомості про Україну та українців. Для цього треба було б підготувати відповідні чужомовні матеріали про Україну, та Українській Скавтінг-Пласт. Метою такої програми було б виховати людей, які були б вишколені у спілкуванні з різними людьми в різних середовищах і знали, як поширювати правду про Україну поміж чужинцями, як теж реагувати на ворожі атаки на українську справу. Це можна б зробити дуже цікавим аспектом пластування. Треба тільки вважати, щоби при цьому не занедбати інші аспекти пластування.

Амбасадорство можна також включити в програму *старшого пластування*. Це вже є звичайно університетська молодь та молоді професіоналісти, отже праця повинна проводитися вже на дещо іншому рівні.

Очевидно, виховно праця є дуже важливим завданням старшого пластування — це є самозрозуміле, бо ж пластуни цього віку таки найкраще можуть виховувати інших, молодших пластунів. Але, попри це, є багато «амбасадорських» завдань, які старше пластування могло б зреалізувати. Молодь може брати участь у різних громадських та політичних імпрезах, де можна заторкати українські справи. Зокрема, є дуже важним спростувати мильні інформації про Україну та брати участь в контрверсіях та конфронтаціях, де є заторкнені інтереси України, де б це не було.

Це відноситься до студентів-старших пластунів. Але від членів *УСП-професіоналів* можна навіть більше сподіватися. Перед ними розстеляється широке поле до попису. Ті пластуни часто є членами різних професійних товариств, де не раз вони навіть займають різні чільні позиції. В цей спосіб, вони можуть впливати на різні акції цих товариств, як також на різні професійні видання, а також — через ці товариства — можуть впливати на інтелектуальні, бізнесові та політичні верхівки своїх країн поселення.

Старші пластуни-професіоналісти можуть також безпосередньо включитись в політичне життя

своєї країни побуту. Вони можуть піддержувати й працювати для кандидатів, які є позитивно наставлені до українських справ, чи навіть самі кандидувати на різні політичні позиції. Коли б багато українців було на таких позиціях, то вони могли б впливати на політичні системи в тих країнах, на користь українським інтересам. Приклади: П. Юзик — в Канаді, а С. Карлецький в Англії.

Контакти із скавтами в різних країнах можуть також бути ведені на старшопластунському рівні. Виміни думок про методіку пластування, чи дитячу психологію можуть бути взаємно дуже цікаві й дуже корисні обом сторонам.

Головною метою цих різних акцій на старшопластунському рівні є створити різні канали впливу на інтелектуальні та політичні верхівки в різних країнах. Якщо б така сильна сітка контактів була раз створена, то ситуація України й українців в світі напевно покращала б. Успіх таких акцій залежатиме від особистих амбіцій та почуття патріотизму поодиноких пластунів.

До тепер ми говорили про «юних амбасадорів» — новацтво, юнацтво та старше пластування. Але в «амбасадорстві» найбільшу роль можуть відіграти члени сеніоріату. Сеніор вже репрезентує завершення цілої програми амбасадорства, самим фактом своєї зрілості та життєвого досвіду. Пластуни-сеніори, це дуже цінний елемент українського суспільства. Це вже особи, які знаходяться в стабільних життєвих умовах, а тим самим можуть дуже багато корисного зробити для української справи в світі.

Сеніори можуть працювати в різних дуже важливих напрямках: як дописувачі, журналісти, письменники, публіцисти, науковці, політики, суспільні діячі, релігійні провідники, бізнесмени, фінансисти, торговці, урядовці, та в безліч інших провідних позиціях, де можуть принести користь Україні, українській спільності та українській справі. Через свою професійну та провідницьку працю, вони можуть вплинути, скажімо, на науковий світ, де так дуже потрібно спростовувати різні фальшиві інформації про Україну. Вони можуть також працювати, щоб здобувати прихильників та приятелів нашому народові.

Є також окремі завдання для *старших віком сеніорів*: збирати українську історію в різних країнах поселення та передавати слідувачим генераціям висновки із свого знання і досвіду, успіхів та невдач.

Ціллю такої сеніорської діяльності було б забезпечити українську діаспору від загибелі. Може колись українська діаспора стане певною силою, з якою інші народи будуть числитися, а — ще важніше — котру будуть в світі шанувати. Бо ж, з пошаною, приходить сила — принайменше *моральна сила*, яка є дуже важливою в світі. Така активність сеніорату може бути передавана з однієї генерації до другої. Очевидно, знову ж треба вважати, щоби не занедбувати іншої пластової сеніорської діяльності.

Всі аспекти «амбасадорства», які ми тут описали для новацького, юнацького, старшопластунського та сеніорського віку, мають одну головну ціль: виховати людей, які будуть входити в свої локальні суспільства і там працювати для загального добра людства — але при цьому будуть триматися свого коріння та пропагувати його з гордістю та пошаною до свого батьківського краю.

Через це, що ідея «амбасадорства» поки що не є ще досить виробленою, то на це треба нам присвятити більше уваги. При цьому, хочеться згадати, що пластуни повинні бути позитивними, а не негативними амбасадорами українства в світі.

Також пам'ятаймо приповідку, що «благородність починається вдома». Пластуни повинні в першу чергу входити в українське духовне життя. Наші релігійні провідники є дуже часто також нашими національними провідниками, тому пластуни повинні ангажуватися в українському релігійному житті, бо ж нам так дуже потрібно свідомих духовних провідників! Якщо ми збережемо свою українську духовність та традицію, то будемо мати з чим іти в світ.

Пластуни також повинні плекати контакти із іншими українськими молодіжними організаціями, в дусі взаємної пошани та толеранції. Тоді наша праця не буде непотрібно подвоюватись, чи роздвібуватись, а навпаки буде кристалізуватися та уточнюватися.

Найважливішим є це, що б шляхом принципів Пласту ми б вводили практичні результати. Пласт міг би тоді відіграти з'єднуючу роллю в українському суспільстві, що піднесло б пошану до нашої організації в українській громаді.

Думки, які я тут накреслила, це поки що лиш ранні концепти. Їх треба ще розробити, проаналізувати й сконкретизувати. Маю надію, що хоч частина їх дасть пластунам в діаспорі тему до нових дискусій — зокрема в зв'язку із пластовими Конгресами по поодиноких краях та в цілій світовій Пластовій Організації.

Нам треба погодитись із деякими фактами життя: пластуни сьогодні є порозкидані по цілому широкому світі. Світ стало міняється, а ми міняємось разом з ним. Сьогодні наші проблеми є інакші, ніж вони були, коли Пласт створився 85 років тому. Але деякі речі таки не змінилися: наприклад факт, що молодь завжди і в кожний час шукає собі ідеалів — навіть в найбільш несприятливих умовах. Ці ідеали треба зробити молоді зрозумілими; «любити Україну?» — але ж — як? Пласт, щоб притягнути та втримати українську ідейну молодь в діаспорі мусить поширити свої горизонти. Це ніяк не означає відкинути оригінальні пластові засади, як наприклад пластування в природі. Але ці засади треба примінити до нових часів та обставин. Наша праця не мусить завжди обмежуватись до домівок та таборів, а повинна йти в широкий світ.

Л. ЯНІВ-ФОНТАНА

Фото П. Змарка

ПЛАСТ — СПРОБА ВИХОДУ З КРИЗИ В МОЛОДІЖНОМУ РУСІ

Виникнення у Польщі молодіжної скавтської організації Пласт пов'язане з загальними течіями, які охопили українські громади у країнах Східної Європи після подіння комуністичної системи в 1989 році. На цей час припадає становлення пластових організацій в Польщі, Україні, Словаччині, Латвії, Литві. В усіх цих країнах після введення демократичних законів відкрились можливості вільного розвитку громадських організацій, почався процес повертання до традицій, дискусії навколо методів та форм праці з молоддю. Весь цей процес виникав з потреби

пожвавлення життя громади, переоформлювання дотеперішніх структур. Українці в посткомуністичних країнах з великим зацікавленням підійшли як до спадщини довоєнного періоду, так і до досягнень української діаспори у формуванні молодечого руху. З того часу почався обмін та співпраця між лідерами різних організацій з посткомуністичного блоку з друзями зі США, Канади, Західної Європи. Після короткого періоду «дипломатичних» візитів почався обмін літературою, виховниками, спільні заходи. Головний тягар взяли на себе все ж таки «місцеві» лідери, які знали специфіку ситуації молоді в даній країні (у Польщі Союз української незалежної молоді, в Україні, між іншим, Товариство Лева). Захоплення забороненою досі ідеєю довело до виникнення в короткому часі крайових організацій, які з великою самопосвятою вели пластову роботу і швидко досягли значних успіхів.

У Польщі думка про відновлення пластової організації, яка мала свій «Закерзонський період» (пластові клітини діяли в міжвоєнному Перемишлі, Ярославі, Сяноці, а також під час війни на Лемківщині, Холмщині) з'явилася восени 1989 року. Група студентів з Гданська спершу сама, а потім у співпраці з отцем Марком Скіркою (ЧСВВ) з Венгожева почала збирати інформацію про довоєнний Пласт, вийшла на зв'язок з Пластом у Німеччині і США, розповсюджувала пластову літературу, почала підготовку до проведення літнього табору.

Пластуни з Польщі в часі святкувань 80-ліття Пласту у Львові. Серпень 1993 р.

Фото автора

Новацтво в часі занять на таборі.

Під час підготовки до цього табору більшість майбутніх пластунів мала змогу зацікавитися з основами пластової ідеї, читаючи «біблію» всіх пластунів «Життя в Пласті» Олександра Тисовського, а також розраховувати на допомогу друзів з діаспори. Уже на початку творення Пласту в Польщі велике значення мали зв'язки з Україною. Співпраця між виховниками, вихід на європейські скавтські організації, обмін літературою — це були головні способи взаємопідтримки.

Перший табір пластунів у Польщі відбувся в липні 1990 року біля села Жабінка на півночі Польщі. Виховну роботу у цьому таборі вели прихильники Пласту з Польщі разом з виховниками, направленими у табір Головною пластовою булавою з Німеччини. Учасниками табору була молодь з Перемишля, Лігниці, Слупська, Щеціна, Битова, Венгожева і Гіжицька. Більшість проблем з підготовкою місця під табір, веденням духовної опіки та зв'язки з населенням взяв на себе отець Марко Скірка з Венгожева.

Успіх табору, зацікавлення молоді та бажання продовжувати пластову пригоду довели до покликання Тимчасової Ради Пласту, яка взяла на себе тягар завершення організаційного періоду — покликання

Крайової пластової організації в Польщі. Фінальним моментом його роботи став зимовий табір «Зимові стежки», проведений у Білому Борі в грудні 1990 року. На закінчення цього табору відбулося запряження прихильників та I Крайовий Пластовий З'їзд. Дальшою роботою над розвитком Пласту у Польщі почав керувати Крайовий Провід, обраний на з'їзді: Крайова Пластова Рада та Крайова Пластова Старшина.

Велике значення для «нової» організації мала участь у таборі і З'їзді виховників з США і України. Вони привезли учасникам модель, за якою працюють пластові структури в інших країнах, допомогли опрацювати плани роботи. На з'їзді вирішено розширити мережу пластових осередків на міста, де є більші скупчення молоді, а також про підготовку на літо табору для дітей віком 7-11 років (пластового новацтва). Від цього часу в Польщі формально діє повноцінна пластова організація. Провід Пласту почав з того моменту розгортати активність у кількох напрямках: поповнюванні знань виховників шляхом участі у вишколах, організування різних пластових заходів: зустрічей, таборів у Польщі та в Україні, забезпечення осередків пластовою літературою.

В липні 1991 року пластуни організують перший від часів війни табір на рідних землях (табір «У себе», молодіжна оселя біля села Мриглоди). Пластуни повністю взяли на себе ремонт оселі у Мриглодах, на якій постійно з цього часу організують пластові табори, молодіжні зустрічі, концерти).

Опісля КПС Пласту організує табори на території Лемківщини (Гладишів, Ждиня), Холмщини (Холм, Габняк), Бойківщини (Лісько, Творильне) а також вишколи у Перемишлі та Ярославі. У 1993 пластуни відновили довоєнну традицію пластової присяги на могилах воїнів УНР в Пікуличах. III Крайовий пластовий з'їзд у лютому 1995 року відбувся в Перемишлі.

Пластова організація з самих початків включалася у різні громадські заходи, пластуни стали активними у місцях проживання та в підготовці загальнопольських ініціатив (фестивалів української культури, національних свят).

Основна праця пластунів — це щотижневі заняття, вишколи, зимові та літні табори. За час з 1990 по 1995 рік відбулися юнацькі підготовчі, новацькі, старшопластунські і спеціалізовані табори. Пласт був активним у міжнародних контактах, пластуни з Польщі побували в таборах у США, Німеччині, Україні, Словаччині. В 1991 році Крайову Організацію з Польщі прийнято в члени Конференції Українських пластових організацій, що об'єднує Пластові клітини в 11 країнах світу. В час святкувань 80-ліття Пласту в серпні 1993 року члени Пласту з Польщі ст. пл. о. Марко Скірка та ст. пл. Петро Тима

були відзначені ГПБ бронзовою медаллю Св. Юрія за активну працю та створення нової пластової організації в Польщі. Пластові виховники з Польщі неодноразово включалися в допомогу іншим організаціям в їхніх заходах, таких як табори, конференції, з'їзди. На міжнародних форумах працювали як репрезентанти Пласту і української громади.

Старанням КПС видано 3 номери пластового часопису «Пластовий вісник» у загальнопольській і регіональній пресі поміщено ряд статей, присвячених історії, принципам, структурі Пласту в Польщі та інших країнах.

Останнім часом до найбільших успіхів пластунів треба зарахувати зорганізування першого в історії пластового табору на Підляшші та високі ноти пластових виховників на міжнародних вишколах.

ПЕРСПЕКТИВИ

Від початку свого існування пластова організація долала багато проблем, головні — це брак виховників, зрозуміння з боку батьків, стійкість у діях молодих недосвідчених кадрів. Негативно на пластовій роботі позначається розпорошення українців по цілій країні, яка не дозволяє вести роботу за зразками, перевіреними в інших країнах, де існує Пласт. Проблемаю є також мовна асиміляція української молоді. Попри те, що в Пласті є молодь, яка навчається мови в українських школах, є

активною в громадському житті, то все ж виселення доводить до поширювання в пластовому житті польської мови, наявності в поведінці негативних взірців. Окрім вищезгаданого негативно на стан пластової організації впливає загальна криза в українському громадському житті в Польщі.

Пластова організація, попри всі труднощі, веде як одинока організація виховну роботу з молоддю та дітьми різного віку, використовуючи досвід інших країн, намагається протидіяти негативним явищам, які з'являються в молодіжному русі в Польщі. Протягом п'яти років існування через ряди Пласту пройшло кількості молодих людей, створилися пластові клітини в різних містах Польщі. Частина активних членів відійшла, проте є кваліфіковані кадри для продовження роботи. Кризові моменти в житті кожної організації примушують до змін, оцінки пройденого шляху, пошуків розв'язки. Саме в такому становищі знаходиться пластова організація в Польщі. Провід Пласту, беручи до уваги досвід минулого, а також враховуючи сучасну ситуацію підготує програму дій, яка спричиниться до поживлення роботи у пластових осередках, скріплення існуючих структур.

Думаю, що всім пластунам належить велика подяка за зроблене діло, а також побажання, щоб пригода з пластуванням тривала — «горіла пластова втра, спів юнацький гомонів».

Петро ТИМА

Новацький табір відвідав пл.сен. Марко Скірка, ЧСВВ.

ПРИВІТ

ГОЛОВИ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ РАДИ ПЛАСТОВОМУ З'ІЗДУ УКРАЇНИ

Дорогі Подруги й Друзі!

Кожного разу, що приїжджу в Україну, радію більше й більше поступом нашої Батьківщини, а зокрема ростом Українського Пласту. Приємно зустрічати всіх старих приятелів, дуже цікаво робити нові знайомства. Хоч мені прийшлося більшість свого віку прожити на еміграції, моє серце постійно нагадує, що тут я родився, тут є мій батьківський дім. Тут я почувуюся між своїми.

Сьогодні Ви зібралися на Ваш черговий крайовий пластовий з'їзд. Зібралися в тому ж місті, де Пласт народився 84 роки тому. Зібралися в повній свідомості, що тут витають душі Дрота, Чмоли, Петра Франка, Сірого Лева, Цюпи Паліїв, Юрія Старосольського, Романа Шухевича, Ольжича, Степана Бандери, Катрі Зарицької — й багатьох інших пластунів і пластунок, які жили й умирали для України. А ширяють ті шляхетні душі понад нами, бо хочуть бачити, які ж то ми пластуни? Чи ми гідні бути їхніми послідовниками? Чи ставимо на першому місці не самих себе, а службу Богові й Україні? Чи пам'ятаємо про обов'язок допомоги другим і як відносимося до них? Чи живемо за Пластовим Законом і поважаємо авторитет нашого, нами таки вибраного, проводу?

84 роки проіснував наш Пласт. Пережив літа буйного розквіту, перетривав незміряні лихоліття. 84 роки — важкі, але й цікаві та плідні. Бо з терпіння матері приходить на світ дитина. І ось та дитина тут. Наперекір усім злим силам, які хотіли вбити її в материнському лоні. Квола вона, заледве зводиться на ноги, ще не набрала сил, але які ж необмежені можливості перед нею! Подивімся на її блискучі оченята, на її цікаве, рум'яне, хоча може трішки замурзане личко, прислухаймося, що вона говорить, чим живе, як любов'ю б'ється її серденько! І на нас усіх, на кожному й кожній з тут присутніх, лежить важка й велика відповідальність, щоб не дати їй загинути, щоб допомогти їй рости, розвиватися, використати увесь її потенціал! Як це зробити? Що це значить? Пластунам непотрібно детально пояснювати!

Вітаю Ваш з'їзд і бажаю йому всіх можливих успіхів. Спільно й вдумливо розважте про стан Пласту, визначте для нього дальший маршрут і виберіть добрих провідників, які поведуть Вас визначеними шляхами. А коли б комусь із нас було щось не до вподоби, то не піддаваймося емоціям. Різниця думок зовсім природньо виникають у кожному людському гурті. Пластуни ж урівноважені — вміють

спокійно вислухати думок других, розважити всі за й проти, підпорядкувати свої власні інтереси добру загалу та знайти відповідь сприйнятливою для всіх. Пам'ятаймо про Пластовий Закон, на який ми всі добровільно присягали. Будьмо увічливі, братерські й доброзичливі, а понад усе доброї гадки. Це може бути не легко, але ми знаємо, що не є легко жити за Пластовим Законом. А все-таки, ми присягли зробити все, що в наших силах, щоб так саме жити.

Я мав виняткове щастя, як може мало хто, стежити за розвитком Пласту в Україні від перших днів його відродження. Як голова Головної Пластової Ради в останньому році та голова Головної Пластової Булави через шість років перед тим, — до мене збігалися нитки інформацій із різних джерел. Перші ластівки були тільки про те, що в Україні починають говорити про Пласт. Потім — ганебний розгром табору в Городку. А далі реакція і формальне заснування Пласту. Перші особисті контакти, відвідини України, вишколи, зустрічі, табори, з'їзди. Дивлячись з перспективи шістьох літ — треба ствердити, що пророблено дійсно багато, та що можете справедливо чванитися своїми успіхами. Зокрема в останніх двох роках дуже помітно було діловитість крайового пластового проводу та намагання охопити край організації. За це висловлюю признання членам Крайової Пластової Старшини й Крайової Пластової Ради.

Може мені хтось пригадає п'яту точку Пластового Закону? — Правильно! Пластун справедливий. А це значить, що коли говоримо про успіхи, то треба теж і говорити про невдачі. А такі були, й нічого їх промовчувати, бо на помилках ми вчимося школити свій характер, виробляти пластовий світогляд. Але, може, замість вказувати пальцем на тріску в оці нашого ближнього, я радше скажу, яка в мене є візія Пласту на майбутнє:

Я бачу Пласт, який розростеться, охоплюючи поважний відсоток молоді в усіх областях України. Говорити про мільйон членів — це не фантазія, — це дуже реальна можливість.

Я бачу Пласт, який виховає провідників українського суспільства на всіх його щаблях, а ті провідники своїм прикладом життя за Пластовим Законом вноситимуть новий, культурний спосіб розв'язки проблем молоді української держави.

Я бачу Пласт, який зуміє притягнути до себе всі інші з'єднання скавтського типу, знайшовши ефективний спосіб їхньої інтеграції в нашу організацію.

Я бачу Пласт, як скавтський рух, що має широку моральну й матеріальну піддержку (але без

контролі) керівних структур України, так, як це діється в кожній культурній країні.

Я бачу Пласт, який гратиме першорядну роль на міжнародній арені, будучи одним із керівних членів Світової Організації Скувських Рухів.

Ясно, що організація такої величини і значення мусить мати зрізничовану структуру, щоб діяти справно. Сама Крайова Пластова Старшина не зможе керувати всіма щоденними справами краю так, як це було дотепер. Тому потрібно в кожній області мати Обласну Пластову Старшину, яка наглядатиме над організаційними й діяльностевими справами пластового будня. Така обласна старшина зможе подбати, щоб у дії Пласту на своєму терені враховувати історичні й культурні особливості регіону та приміювати пластову програму до них. Вона матиме дуже тісний зв'язок і нагляд над усіма своїми пластовими осередками, починаючи від організування таких, помочі й керівництва у їхній дії, посередництва між ними й адміністративними державними чинниками, аж до виготовлення напрямних пластової праці та нагляду й контролю над їхнім виконанням. Вона матиме таке інтимне відношення до всіх своїх пластових клітин, з таким обопільним розумінням, що зовсім не буде потреби завішувати станиці за неплачення внесків чи якусь іншу провину, головню, як завішені не розуміють, які вони поносять консеквенції.

Крайову Пластову Старшину я бачу, як тіло більше координаційного характеру, яке виготовляє загальні напрями, залишаючи поточні пластові справи обласним старшинам. Окрім того КПС повинна відповідати за зв'язки з керівництвом держави та міжнародні й допомагати областям розв'язувати ті проблеми, які останні не в силі самостійно подолати. Вона стежитиме, щоб були додержані приписи статуту й правильників, щоб не було таких відхилень, як наприклад протиправильникова вимога, що кожний старший пластун мусить бути виховником.

Я бачу Пласт зі сильно розбудованою господарською базою. Вона включатиме пластове видавництво, яке буде постачати виданнями не тільки Україну, але й усі інші крайові пластові організації.

Так само окреме пластове підприємство буде виготовляти й розповсюджувати пластові однострої, відзнаки, виряд і т.п. для вжитку в цілому світі. Буде відновлена давня традиція пластового заробітку, починаючи від юнацького гуртка, що дрібними послугами заробляє собі гроші, щоб купити м'яч чи шатро, а кінчаючи великими пластовими підприємствами, які існують для того, щоб фінансувати дії Пласту. Ясно, що такі великі підприємства затруднюватимуть платних працівників. Ясно теж, що адміністративний апарат великої організації включатиме платний персонал у ділянці канцелярії й менеджменту. Одначе для пластових провідників і виховників конечним є зберегти принцип безкорисної добровільної праці для Пласту.

Окрім нашого славного Сокола, я бачу в кожній області пластовий таборовий і вишкільний

центр, де молодь школитиме свої характери, а пластові виховники постійно підвищуватимуть свої кваліфікації.

І вкінці я бачу довгі ряди тих, без ідейності, самопожертви і посвяти яких Пласт не зміг би існувати. Це — наші братчики й сестрички, подруги й друзі юнацтва. А за ними — колони малих новачат, бадьорого юнацтва, бистрого старшого пластуна і сивоволосого сеніорату, — колони, яким кінця не видно за обрієм нашого омріяного завтра!

На кінець хочу поділитися з Вами вісткою, що Головна Пластова Рада рішила проголосити вибори Начального Пластуна, які проходять протягом наступного року. Начальний Пластун — це особа, що стоїть на чолі Українського Пласту, як уособлення його ідейної єдності, — понад усі кордони, які теоретично нас ділять, але ніколи не розділять. Ясно, що до таких виборів треба нам усім належно підготуватися. В першу чергу слід нам застановитися, чи і кого хочемо пропонувати, як кандидата на Начального Пластуна (або Начальну Пластунку). Сподіємося, що велику роль тут будуть грати пластові курені старшого пластуна й сеніорату. Виборча комісія прийматиме пропозиції на кандидатів до кінця березня 1996 року. Кожна така пропозиція мусить мати підписи бодай 10-ох виборців. А виборцями є всі повноправні члени Уряду Старшого Пластуна й Уряду Пластового Сеніорату. По устійненні листи кандидатів, ми повинні до 15-го серпня дістати через Крайову Пластову Старшину виборчі картки та інструкції до голосування. Кінець голосування є призначений на 31 жовтня 1996 року. Ми маємо інформаційні листки про пост Начального Пластуна й прошу всіх зацікавлених узяти собі по одному.

Як бачимо, завдань багато. Ото ж — берімся до праці! Я можу запевнити Вам усяку можливу підтримку й допомогу головного пластового проводу. Щастя, Вам, Боже!

СКОБІ

Пл. сен. Орест ГАВРИЛЮК
Голова Головної Пластової Ради
Львів, 25 листопада 1995.

ПРИВІТ

ГОЛОВИ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ ПЛАСТОВОМУ З'ЇЗДУ УКРАЇНИ

Дорогі Подрузи і Друзі!

Вітаю Вас з Четвертим Крайовим Пластовим З'їздом!

На жаль, я не міг приїхати на цей З'їзд, запізнатися з Вами, оглянути Ваші набутки, відбути разом пластову ватру, вислухати Ваші пластові ідеї та мрії, поспілкуватися з Вами. Тож хоч цею дорогою ділюся з Вами моїми думками.

За останніх 6 років Пластова Організація в Україні зробила надзвичайний поступ і далі розвивається скорим темпом. Кожна попередня Крайова Пластова Старшина у свій спосіб причинилася до росту й розвитку Пласту й додавала щось нового Пластовій Організації.

Тепер Ви стоїте на порозі четвертого етапу розвою, Ви, учасники З'їзду, повинні визначити напрям дальшого росту, намітити плани на майбутнє й вибрати такий Крайовий Пластовий Провід, який ті плани зможе перевести в життя.

Цей З'їзд має перед собою великі рішення — і ці рішення у Ваших руках. Ви, делегати Пласту України, мусите рішення, чи Ви хочете, щоби Пласт взяв на себе завдання об'єднати інші скавтові організації України, щоби Пласт став в провіді єдиної, соборної, Національної Скавтової Організації України. Це рішення є виключно Ваше — не Головної Пластової Булави, не Світового Скавтового Бюро — а Ваше! На Ваших плечах лежить відповідальність за дальший розвиток і долю Пласту в Україні. Полиньте крилами скоба по всіх шляхах України, вирішіть не тільки розгорнути пластову діяльність по всіх кутках України, але теж об'єднати в Пласті інші скавтові організації України. Цей шлях буде тернистий і повний зрадливих ярів, одначе він доведе до тої мрії всіх пластунів від 1911-го року — стати передовою виховною молодечею організацією Незалежної Соборної Української Держави!

Слабодухи, та й злі духи поміж нами, будуть переконувати, що тої мрії соборності Пласту ми ніяк не зможемо досягнути, що, мовляв, «це понад наші сили», що «ціна зависока», що «стратимо пластову ідею», що й не треба навіть пробувати, щоби не зазнати поразки — чи яку то нову уявну причину вони видумують у даний день чи момент.

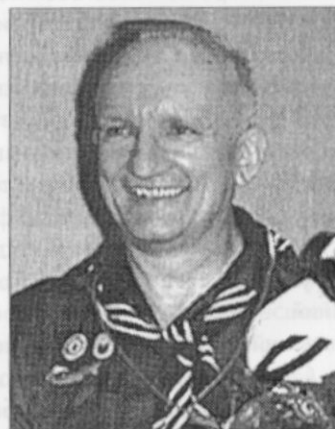
На цій дорозі до правдивої соборності Пласту нам напевно будуть кидати колоди під ноги, чинити роздор, викликувати міжусобиці, робити все, щоби не допустити до об'єднання. Але якщо ми будемо на те приготовані, то ми, пластуни, всі ті колоди обминемо, труднощі поборемо, й не дозволимо нікому звести нас на манівці! Дехто може не мати довір'я у власні сили, сумніватися, чи Пласт вже гото-

вий стати передовою молодечею і скавтовою організацією України. Тим невірам я б лише вказав на успіх української групи на Світовому Скавтовому Джемборі в Голяндії. Там пластуни й скавти України показали цілому світові нашу скавтову виробленість, нашу пластову поставу. Тим Ви заслужено можете гордитися!

Ваші рішення на цім З'їзді дадуть напрям Пластовій Організації України на слідуєчий етап розвою. Тож, дорогі подруги й друзі, напередодні Ваших нарад я і цілий головний Пластовий Провід бажаємо Вам успіху в нарадах і щоби Всевишній дав Вам провести всі наради чесно, мудро, зрівноважено, по-братерськи, й на користь Пласту й України.

В тім Вам Боже допоможи!
СКОБІ!

пл. сен. Юрій СЛЮСАРЧУК,
Голова Головної Пластової Булави

ВІД ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

Головна Пластова Булава здає собі справу з того, що взаємовідносини між Пластом і Міжнародним Скавтовим Бюром (МСБ) є цікавими для пластунок і пластунів в Україні й в діаспорі. Тому подаємо переклад листа, який наспів до Пласту вже після участі делегації України на Джемборі в Голяндії.

Також подаємо переклад протоколу зі

зустрічі представників Пласту з секретарем МСБ в Женеві, про який згадано в листі. В обох письмах д-р Жак Морейлльон з'ясовує, як Міжнародне Скавтове Бюро собі уявляє хід подій, які доведуть до прийняття Пласту (чи то Національної Української Скавтової Організації*) до світової Організації Скавтового Руху.

World Organization
of the Scout Movement
Organization Mondiale
du Mouvement Scout

Жак Морейлльон
Генеральний Секретар

Віталію Окуневському
Голові Крайової Пластової Старшини
ПЛАСТ — Українська Скаутська Організація
31, Валова, Львів, 290000, Україна

Женева, 18 серпня 1995 р.

Дорогий Друже!

Я посилаюся на залучений протокол моєї зустрічі в Женеві 30-го вересня 1994 р. з представниками проводу Пласту (про що я Вас повідомляв 2-го березня 1995 р.) і на дальшу кореспонденцію яку Жін Кассіньо провадив з Вами на тему підготовки української групи на Світове Скавтове Джемборі.

Мавши змогу спостерігати збірну українську скавтову делегацію на Світовому Скавтовому Джемборі, я хочу зробити конкретну пропозицію, щоби прискорити процес прийняття скавтів України до світової Організації Скавтового Руху (СОСР).

Моя пропозиція є щоби особи, до яких цей лист заадресований, створили Комітет для засновання Національної Скавтової Організації України, якого завданням буде створення Національної Української Скавтової Організації* (НУСО) згідно з статутом СОСР. Щоби досягнути цю мету, Комітет повинен:

- а) Уложити такий проект статуту НУСО, який буде підхожий для всіх членів Комітету й для інших важливіших скавтових груп, які висловлять своє бажання прилучитися до НУСО.
- б) Скликати Статутовий З'їзд будучої Української Скавтової Організації, в якому візьмуть участь і будуть безсторонньо репрезентовані різні скавтові групи, які існують в Україні.

Назва «Національна Українська Скавтова Організація» це умовна назва вжита в перекладі, бо в листах і документах МСБ вживає різні назви — *Scouting in Ukraine, National Scout Organization of Ukraine, United National Scout Organization of Ukraine, All Ukrainian and United National Scout Organization, National Scout Organization of Ukrain, Ukrainian National Scout Organization* — без видної різниці в значінню. Кожна з тих назв підкреслює факт, що в Україні повинна бути одна пластова (скавтова) організація.

Провід української делегації на 18 Світовому Скавтському Джемборі:

Віктор Гогулінський (Президент АДС «Скіф», Дніпропетровськ), Ігор Бушак (виховник, Пласт), Ольга Міліянчук (виховниця, Пласт), Ігор Рибін (Президент Федерації скавтів Криму), Ярослав Кардаш (провідник української делегації, Пласт), Галина Каширіна (виховниця, Федерація скавтів Криму), Сергій Беляєв (скавтілідер), Олесь Криськів (Голова Крайової Пластової Ради).

Склад такого Комітету (на мою думку 7-11 членів) повинен взяти під увагу не тільки чисельне членство зараз існуючих скавтових організацій і груп в Україні, але також вік кожної організації. Участь в тому Комітеті можуть брати й інші організації, якщо на те дадуть свою згоду ті, до кого цей лист заадресований.

Той комітет може теж мати обсерваторів від Міністерства Молоді і Спорту, а теж і від Міністерства Юстиції.

Щоби досягнути цю мету, в душі наших сходин з провідниками Пласту в вересні 1994р., треба б поробити наступні кроки:

— Якщо Міжнародна Фундація Ренесанс призначить на це гроші, можна б зорганізувати семінар, чи то в Женеві, в приміщенні Світового Скавтового Б'юро, чи в б'юрі СОСР в Ялті, для обговорення між тим Комітетом і Світовим Скавтовим Б'юром, як допомогти сформуванню конституційний процес.

— Той комітет міг би зорганізувати, за одобренням і з поміччю Світового Скавтового Б'юро, Всеукраїнське Скавтове Джемборі або Табір в 1996 або 1997 році, яке було б відкрите для усіх скавтів України.

— Статутний (Конституційний) З'їзд для оформлення однієї організації можна б запланувати на 1997 або 1998 рік, який прийняв би статут однієї об'єднаної Національної Української Скавтової Організації, вибрав би провід тої нової Скавтової Організації і тим уможливив би прийняття її до СОСР.

Д-р Олександр С. Бондар, Жін Кассіньо, д-р Малек Габр і, якщо б цього було потрібно, то й я, стоїмо до Вашої диспозиції для дальших дискусій над цю пропозицією.

Жак МОРЕЙЛЛЬОН

Генеральний Секретар

Одержують:

Олександр Криськів, Голова Крайової Пластової Ради

Д-р Любомир Т. Романків, Нью Йорк

Татяна В. Безулік, Координатор молодечих організацій в Міністерстві Молоді і Спорту

Борис Скрепцов; провідник Діточої Молодечої Організації «Січ»

Д-р Богдан Гаврилишин, Міжнародна Ренесанс Фундація, Женева

Д-р А.С. Бондар, директор б'юро СОСР для країн СНД

Жін Кассіньо, директор співвідносин і надпрограмових імпрез, Міжнародне Скавтове Б'юро

Джоселін Джендрін, Світовий Скавтовий Комітет

Християн Лярше, Скавти Франції

Такого листа теж одержують:

Ігор Рибін, президент Союзу Кримських скавтів

Віктор Гогулінський, голова Скавтової Організації «Скіф»

Григорій Овчаров, президент Харківської Скавтової Організації

КОРОТКИЙ ПРОТОКОЛ СХОДИН,

які відбулися 30 вересня 1994 р.
в Світовому Скавтовому Бюрі, в Женеві

Д-р Жак Морейлльон, Генеральний Секретар СОСР

Д-р Олександр С.Бондар, представник СОСР для країн СНД

Д-р Л.Т. Романків

Ярослав Р. Гаврих

Володимир О. Базарко

Д-р Богдан Гаврилишин

Суть розмов була про процес, який має довести до прийняття в членство СОСР Національної Скавтової Організації України.

Генеральний Секретар пригадав присутнім про позицію СОСР, сприцизовану в його «Звіті до Світового Скавтового Комітету» з його подорожі в Україну в квітні 1993 р.

Погоджено, що метою повинно бути досягнення, сподівано на протязі 2-4 років, Одної Об'єднаної Національної Української Скавтової Організації, в якій Пласт, з огляду на його 80-літню історію і скавтову традицію, творив би одну з найважливіших складових частин.

Щоби досягнути цю мету, муситься виконати наступуюче:

1. З нагоди семінара, який підготовляє Джоселин Джендрін, член Світового Скавтового Комітету, на лютий 1995 року, в Києві, з допомогою Скавтів Франції і Світового Скавтового Б'юра, проголоситься як головну мету створення одної Національної Скавтової Організації України та подасться детальні методи, як цю мету досягнути. Перший етап цього підходу буде наступуючий:

2. На весну 1995 року зорганізується в Києві дискусію за «круглим столом», якої головною ціллю буде передати подвійну ідею: першу, що треба стреміти до одинокої організації, в якій Пласт буде мати провідну роль, а рівночасну другу, що цю мету можна досягнути, якщо Пласт введе потрібні зміни в структуру й систему будучої Національної Скавтової Організації України, які сприятимуть допущенню до процесу роблення рішень теперішніх скавтів не-пластунів.

За «круглим столом» повинно засідати 15-20 учасників, в тому з більшістю членів Пласту, а також з репрезентантом Пласту з діаспори, але все ж таки з досить сильною репрезентацією скавтів не-пластунів. Участь будуть брати за особистим запрошенням Генерального Секретаря СОСР, по листі заздалегідь узгідненій між проводом Пласту в Україні й діаспорі, з Джоселин Джендрін та з д-ром Бондаром. Організатори звернуться про фінансову допомогу до міжнародної Фундації Ренесанс, яка

буде співвідповідати за правильне використання фондів.

3. Раз ця ідея буде передана і її сприймуть, тоді можна приступати до третього етапу процесу. Це буде свого роду конгрес-з'їзд, який по суті речі повинен бути неформальний. На нього будуть запрошені пластуни й непластуни, з ціллю, щоби вони вільно висловили свої думки, як вони собі уявляють їхній вклад в розбудову скавтінгу в Україні й як вони бачать своє місце в майбутній структурі тої організації. Тут знова напрямні, дані з'їздови, будуть поєднанням двох засад: Будуча Національна Українська Скавтова Організація повинна мати в собі багато «пластового характеру», повинна включати більшість традицій Пласту, пластовий статут і Пластову Присягу, але рівно ж бути відкритою для всіх і давати іншим можливість ділитися впливом у будучій Національній Українській Скавтовій Організації. Цим вона стане приємлива для прийняття всім в Україні.

4. Цей конгрес-з'їзд повинен провадити до четвертого етапу, а саме Конституційного/Статутового З'їзду. Основу того Статутового З'їзду приготує робоча група, яка буде зложена з пластунів і непластунів і яка буде вживати Статуту Пласту як підставу до дискусії. Це ясно покаже, що Статут Пласту повинен творити основу на будуче, але теж, що той статут може треба буде змодифікувати так, щоби створити новий текст статуту. В найкращому разі на новий статут погодяться усі, або хоч більшість непластових організацій. З ним вони зможуть себе ототожнювати і вважати його за свій статут. Тоді відбудеться Статутовий З'їзд, який правдоподібно прийме новий статут.

5. Останньою фазою будуть вибори, які будуть проведені згідно з новим статутом.

Цей цілий процес триватиме принайменше два, більше правдоподібно три, а то й чотири роки. В кожному разі, треба старатися закінчити той процес перед Світовою Скавтовою Конференцією, яка відбудеться в 1999 році, в Південній Африці, й в якій нова Національна Українська Скавтова Організація повинна вже брати участь як повноправний член СОСР.

СОКІЛ

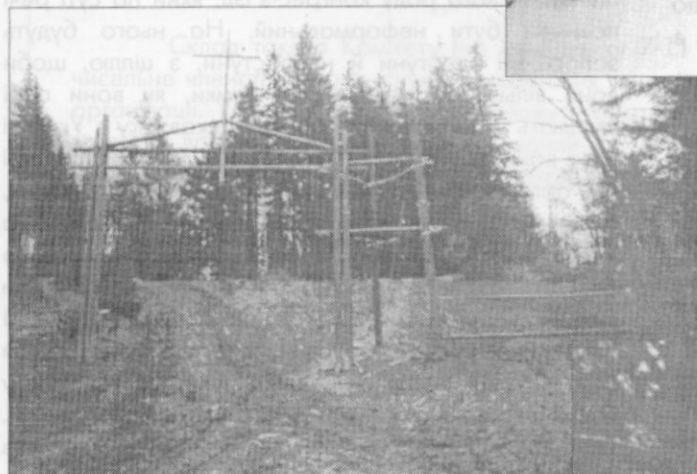
Пропонуємо Вашій увазі фоторепортаж пл.сен. Ореста ГАВРИЛЮКА про відбудову пластового табору-музею на Соколі.

Фотозвіт з архіву «ГітЛ»

Капличка.

Зліва — Хрест пластунам, полеглим за Україну; справа — будинок управи.

Брама.

Будинок управи.

Фундаменти під мешкальні курені.

СТАРШОПЛАСТУНСЬКИЙ

ВІСНИК

«ЧОВЕН ХИТАЄТЬСЯ СЕРЕД ВОДИ»

Озеро зваблювало своєю нерухомістю. Саме таким воно вперше постало перед гуртом пластунів, які приїхали на цей клаптик природнього божевілля — озеро Свитязь. Пройти вишкіл провідників морського пластування — ось про що думав кожен з них. Був там і я — пл.скоб Юрко Рудюк (пишу для того, щоб підтвердити, що ця нижчезазначена інформація є достовірною). Хоч табір був озерний, але називаємо ми його морським, бо так смакує довше.

Отож морський табір зустрічає кожного, хто потрапляє вперше в його обійми, безліччю незрозуміlostей, нестандартностей і «приколів», що робить такий спосіб пластування кориснішим і «кайфовішим». Якщо на морському таборі ти збираєшся привітатися пластовим гаслом «СКОБ» і вже спішишся приткнути три пальці до своєї голови, то цього замало... Мусиш ще додати «Доброго вітру». І це логічно: адже на морі як би по СКОБиному ти все не робив, але без гарного вітру далеко не попливеш.

В ринду (щось як церковний дзвін) відбивають час щопівгодини. Б'ють в неї не головою, бо це може зле закінчитись, особливо, якщо забув вдягнути шолом.

Якщо тебе запитують, коли почався такий-то такий-то морський табір? — а в тебе всі цифри в голові зліпилися і перемішалися — тоді кажи: в 16 годині. І ти не помилишся. Кожен

морський табір починається о 16 00. Це через те, що о цій годині вперше 29 квітня 1918р., над українським флотом був піднятий український прапор.

Усі морські пластуни «волочаться» від води, як художник від кольорів. Але інколи вода набуває іншого значення (не дуже приємного). Якщо ти запізнився на збірку — бути на тобі одному горняткові води, ну а якщо проспав чи запізнився на руханку — то доведеться бобовхнутись у воду. Добра це традиція — вдень не так спекотно робиться, а зранку швидко прокидаєшся, якщо не в ліжку, то у воді — це вже точно!

Найвища влада на морському таборі належить капітанові. Це людина №1, невизначеної поважності і його навіть обслуговують під час їжі. На нашому вишколі капітаном був Олег Колодій, ЧМ, що приїхав аж з Америки, щоб допомогти морському пластуванню на Україні, що тільки встає на ноги. Першим асистентом (бунчужним) був Марко Чуквінський. Саме він нікому не давав спокою, всіх не примушуючи примусив гарно працювати. Але ніяк не міг зненацька напасти на тих, хто «дурку гнали» та лінувалися, бо весь час «сякався» та «апчіхав». Чуєш за деревом «Апчіхі!!!!!!» — до роботи, бо Марко насувається.

Яка насолода відчувалась, коли ми взяли практично застосовувати знання, які почерпали з гутірок. Бачив я колись по «Джілет-спорт», як міцні дядьки прорізують хвилі моря та ще й злітають сальтом в небо на віндсерфі. Саме так себе уявляв кожен, хто вперше вставав на цю таємничу дошку. За секунду ця омана зникла і ми пробували хоча б подовше встояти на ній.

Під воду ми пішли з аквалангами... Правильно зробили, бо інкше — не писав би я вже цей допис.

А який «кайф» ходити на каяках чи на яхті «під вітрилом» важко описати в прозі, бо це перетворюється в оду. Отож спробуйте самі — і відчуйте різницю.

Після такого табору очікується вибух морського пластування, бо це справжня хвороба, щоб заразитися якою варто один раз побувати на таборі морським і скуштувати смак води.

СКОБ!
ДОБРОГО ВІТРУ!

пл.скоб. Юрко РУДЮК

СЛОВО СЕНІОРАТУ

ЛИСТОК ЗВ'ЯЗКУ

ч.153 1996

ОДИН СВІТ — ОДИН ПЛАСТ

СЕНІОРИ

Сеніори, ватра догоріла
І, як не прикро, визнаємо ми,
що неміч непідвладного нам тіла
Вже не піднять орлиними крильми,

Якщо ж недобитки на край підуть війною
І зайти молодь викличуть на герць,
Ми встанем монолітною стіною
І вдарим ворога ненавистю сердець.

Не залишаємо у спадщину багатства,
Ми жили просто, так як жив народ,
Лиш спогади у пам'яті юнацтва
Дорожчі нам від всяких нагород.

Нам не потрібно, друзі, співчувати.
Не плачте, ми залишимося в строю,
Відкриємо станицю у раю
І будемо «Скобом» ангелів вітати.

Анатолій ВИХРУЦЬ

ВІСТІ З БУЛАВИ ГОЛОВНОГО БУЛАВНОГО УЛАДУ ПЛАСТОВОГО СЕНІОРАТУ

Редакція одержала від Булави головного булавного Уладу Пластового Сеніорату копії протоколів із нарад Булави, які віддзеркалюють її діяльність за час від 5-го травня до 27-го листопада 1995 року.

У звітному часі Булава відбула свої наради 5-го травня, 16-го червня, 18-го жовтня, 6-го і 27-го листопада 1995 року.

Предметом нарад були такі справи:

5-го травня — на пропозицію КПС в ЗСА признано ступінь керівництва пл. сеніорам: Дарія Федорів, Зенон Голубець, Євген Палка і Роман Микита із ЗСА. Референт куренів О. Марченко повідомив, що розіслав листи до деяких куренів з пригадкою негайно надіслати звіти з діяльності і подати склад новообраних провідів. Заплановано відбутися в осені відправу Крайових булавних і Куренів УПС для обговорення спільної праці Сеніорату (дати не намічено). Розглянено копію листа пл.сен. Романа Барановського, редактора «Слова», до головного редактора «Пластового Шляху» з вимогою поміщувати матеріали для «Слова» в сторінці для «Слова». Одержано лист від голови ГПБулави у справі сходин 10-го червня в Нью Йорку.

16-го червня — присутний на нараді пл.сен. Роман Барановський вияснив, що деякі матеріали Булави, вислані до друку, не появились в «Слові» тому, бо були вислані до редакції «Пластового Шляху» із запізненням.

Щодо фінансів «Пластового Шляху» пл.сен. І.Комарницький запропонував, щоби у ЗСА більше сеніорів підтримували «П.Ш.» і включали передплату за журнал до своїх членських вкладок, так як це практикується у Канаді.

Технічний редактор «П.Ш.» в Україні надіслав подяку за пожертви на Пресовий Фонд «П.Ш.» від сеніорів з Канади 2000 дол. і 1000 дол. із ЗСА. Є загальна думка, щоби друкування «П.Ш.» перенести до Канади з уваги на кошти комунікації і спізнення у пересилці журналу. У цій справі треба відбутися нараду ГПБ з представниками з України.

9-го червня Булава гол. булавного УПС переглянула пропозиції підвищення пластунів сеніорів до ступеня керівництва і надання деяким відзначенням і телефонічно полагодила та одобрила таким сеніорам: Людмила Дармограй — ступінь керівництва, Ніна Павлюк, Петруся Павоська, Ліда Гук і Юрій Ференцевич — відз. Юрія в Сріблї, та Б. Павлик Перше відзначення Св. Юрія в Золоті.

І. Комарницький коротко поінформував про наради ГПБ з 10-го червня 1995 в Нью Йорку.

Відправу Куренів УПС заплановано на 20 жовтня на Оселі УНС «Союзівка» в Кергонксоні.

Рішено висилати принаймні що два місяці обіжники Булави до Крайових Булав і Куренів УПС і долучувати до них копії протоколів з нарад Булави.

ГПБ звернулася з проханням підтримати фінансово пластунів з України, які візьмуть участь у Світовому Джемборі в Голяндії. Пл.сен. Окуневський повідомив, що відновлено табір «Сокіл» в Україні.

Головний булавний УПС І.Комарницький вручив пл.сен. Романові Барановському Грамоту заслуги за його довголітню працю для Пласту, зокрема на пості редактора Листка зв'язку УПС «Слово». Кооптовано пл.сен. Славу Мисаковець на пост секретаря Булави.

18-го жовтня — порушено справу «П.Ш.» і стверджено, що журнал не виходить на час, спізнється і не поміщується всіх статей, які надсилають дописувачі.

Усі відзначення, затверджені Булавою головного булавного УПС переслано до ГПР на руки голови пл.сен. О.Гаврилюка.

Уже видрукований обіжник Булави і незабаром буде розісланий. Пл.сен. Матійців надіслав 30 дол. на Фонд «Сокіл»-Україна.

Одержано лист від пл.сен. Романа Барановського з подякою за Грамоту заслуги і 200 дол. на Пласт. У листі він підкреслив, що статтю Ігора Короля, як доповнення до статті «Джемборі 1947» пл.сен. Юрія Купчинського, у 3 числі «П.Ш.» 1995, статті Юрія Купчинського «Джемборі 1947» і «Як протиставитись закидам» поміщено неправильно на сторінках «Пластового Шляху». Вони повинні бути поміщені на сторінці «Слова». Тоді сеніори не мали б причини насміятися, що пластуни сеніори знають тільки, що вміють вмирати, бо появляються самі некрологи. Виправдання головного редактора «Пластового Шляху», що не має забагато місця та, що деякі статті невідповідні — поменшити знимки і вистарчило б місця на статті, а що статті не відповідні, про це не слід рішати редакторів «Пластового Шляху», бо за зміст «Слова» відповідальний є редактор «Слова».

Рішено піддати думку, щоби друкування «П.Ш.» перенести до Канади, та щоби передплата була включена до членських вкладок.

6-го листопада — пл.сен. Х.Ковч звітувала про перебіг Крайового З'їзду в ЗСА. Пл.сен. Титла надішле до Булави повний звіт про фінансовий стан.

На З'їзді висловлено вимогу до редактора «Пластового Шляху» не друкувати анонімних статей. Йдеться про статтю п.з. «Пощо нам обов'язки» в числі 4 (104) за 1994 рік за підписом Пилип Недочитаний. Висловлено, що стаття невірна і нанесла великої моральної шкоди Пластові і деяким членам у провіді. Референт куренів приготує об'яву про

розв'язання куренів «Характерники» і «Закарпатці». Сеніори цих куренів залишаються в Пласті, як самітники.

Пл.сен. О.Марченко пропонує в часі нарад представників куренів, крім головної теми «Спільна дія сеніорату в допомозі Україні», заторкнуті теж справу тих куренів, які не звітують, не платять вкладок і взагалі не є активні. Пл.сен. І.Комарницький пропонує піднести справу розвитку Пласту, тобто збільшення новацтва, бо на його думку, Пласт не збільшується новацтвом.

О.Марченко пропонує вислати у цій справі листа до Плянувальної комісії, яка була обрана на останніх Зборах, щоби її представники взяли участь у нарадах представників куренів.

Булава визнала ступінь керівництва сеніорам: І.Сохан, В.Базарко, Х.Ковч і Ю.Струтинський. Одержано лист від голови ГПР у справі підвищень і відзначень, на який треба дати відповідь. Пропозиції на відзначення пластунів сеніорів Зеня Брожина, Ніни Самокіш Св.Юрія в Золоті, а Юрія Кузьмович і Всеволода Гнатчука Св.Юрія в Сріблі відіслано назад для кращого обґрунтування і пояснення про їхню діяльність і працю Пласті.

Прохання надати пластунам сеніорам В.Стойко і В.Воловодюк відзнаки «Вічного Вогню» в Золоті Булава апробувала.

Булава одобрива пропозицію надати ступінь керівництва пл.сен. Дорі Горбачевській. Одобрено пропозицію надати відзначення Св.Юрія в Золоті пл.сен. Когут і пл.сен. О.Кандибі ступінь керівництва. Одобрено грамоту заслугою для пл.сен. Славомира Біласа з Філядельфії.

Виготовлено взірці для видрукування грамот для відзначення.

В наступному обіжнику запропоновано помітити всіх тих сеніорів, які дістали підвищення або відзначення.

Надіслано привіт від учасників табору провідників морського пластування — Артек, Україна.

27-го листопада — протоколи з курінних рад надіслали: 5-й курінь «Червона Калина». Затверджено провід Куреня, що його очолив Роман Комарницький, 29-ий курінь «Сіроманці». Затверджено провід, його очолив пл.сен. Любомир Онишкевич, і 37-й курінь «Побратими». Затверджено провід на чолі з Андрієм Чечулою.

Рішено вислати листа до ГПБ в справі вияснення, хто признає ступінь керівництва. Вислано два листа до Крайової Булави УПС в ЗСА, один у справі відзнак, тобто оплати за відзнаки, а другий у справі кращого обґрунтування, за що мають бути надані відзначення.

Прочитано лист Крайової Булави УПС Канада із списком кандидатів на відзначення і підвищення. Булава слідуючих сеніорів на відзначення їх відзнакою Св.Юрія в Сріблі: Андрій Генік-Березовський, Олесь Сливинський, Богдан Колос, Христя Колос, Ганя Шиптур і Христя Желтвай. Станиця Торонто оплатила кошт відзнак сумою 90 дол.

О.Марченко запропонував листу кандидатів на відзначення відзнакою «Вічного Вогню» за їхню працю на громадсько-церковній ниві: Ярослав Соколик, Ерест Гуцуляк, Василь Янішевський, Дарія Даревич, Юрій Даревич — в Золоті і Божена Іванусів, Христя Болюбан, Марійка Комарницька, Руслана Вжесневська — в Сріблі. Листа буде вислано до ГПБ після того, як на апплікаціях будуть підписи Крайових Булав УПС.

Ігор Комарницький поінформував про вибори КПС і УПС в Україні. Очікується на офіційне повідомлення про вислід виборів і склад провідів. Він теж плянує заснувати телезв'язок з країнами Англія, Аргентина і Німеччина. Кошт 15 дол. місячно.

На покриття коштів друку обіжників Булави рішено вплачувати Станиці в Торонті, де ці обіжники друкуються, 25 дол.

Редакція «Слова» одержала обіжник Булави гол. булавного УПС ч. 3/95, у якому подано короткі звіти із курінних рад і діяльності деяких куренів.

НА ВІЧНУ ВАТРУ

ЛЮБА СТЕЦЬКІВ КИВЕЛЮК
пл. сен.

членка II Куреня УПС
«Ті, що Греблі рвуть».
Померла 10-го жовтня 1995 року.
Похоронена на цвинтарі св. Марії
на Факс Чейсі, Па.

ІРИНА ПЕЖАНСЬКА
пл. сен.

членка II Куреня УПС
«Ті, що греблі рвуть».
Померла 7-го жовтня 1995 року.
Похоронена на цвинтарі св.Миколая
в Чікаго, Ілл.

ВІЧНА ЇМ ПАМ'ЯТЬ!

ПОСТАНОВА

22 лютого 1996 року

Головна Пластова Булава на пленарних нарадах 8-го лютого 1996 р.
приняла постанову скликати

ЧЕТВЕРТИЙ ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС

З цією метою закликаємо всі Крайові Пластові Старшини розпочати переводити

КРАЙОВІ ПЛАСТОВІ КОНГРЕСИ,

на яких обговорюватимуться актуальні проблеми Пласту в даному краю.

Підготування цих Крайових Конгресів треба починати вже, бо Краї повинні їх закінчити до 15-го червня 1997 р. Крайові Конгреси дадуть змогу всім дійсним членам Пласту взяти участь у формулюванні будуччини Пласту. На підставі тем і побажань Крайових Конгресів буде вибрана тематика кінцевої фази Четвертого Пластового Конгресу.

Завданням Четвертого Пластового Конгресу є аналіза й вирішення основних питань дальшої діяльності всіх членів КУПО: Крайових Пластових Організацій в Австралії, Аргентині, Великобританії, ЗСА, Канаді, Німеччині, Польщі, Словаччині й в Україні, поодинокі, і як одної світової Пластової Організації.

Згідно зі статутом КУПО, Головна Пластова Булава покликає Комісію Пластового Конгресу. Звертаємося до всіх КПСтаршин і до головних булавних УСП і УПС найдалше до 1-го червня 1996 р. подати нам прізвища кандидатів на членів Комісії. В склад Комісії повинні ввійти представники УПС, УСП, Скобиного Круга, Орлиного Круга, пластуни й пластунки, які виявляють систематичну пластову діяльність з молоддю, та запрошені спеціалісти у виховних ділянках.

СКОБИ!

пл. сен. Юрій Слюсарчук
Голова

пл. сен. Людмила Дармограй
Генеральний Секретар

пл. сен. Ігор Велигорський
Перший Заступник і Координатор Конгресу

ДО ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ПЛАСТУНІВ-СЕНІОРІВ

Пласт — це організація для самовиховання молоді, в першу чергу. УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ означається як організація для всестороннього патріотичного самовиховання. Але самовиховання не є самоціллю. УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ за час свого існування виховав вже багато поколінь. Так, продуктом пластового виховання є і ми, ПЛАСТУНИ-СЕНІОРИ.

Пластування для нас — це вже не тільки даліше самовиховання, це вже життя усюди, вдома і в громадянстві, по засадах пластового світогляду. І те ясно окреслює точка загальних постанов Правильника УПС: мета діяльності поза Пластом — внести пластового духа в усі клітини громадського життя і таким чином допомогти виконати свої громадянські завдання.

Якщо пластун-сеніор пройшов добру школу пластового виховання, тоді він, навіть коли був би сам один, повинен так поводитися, щоб кожний міг сказати: це людина спеціального формату, спеціально виробленого світогляду.

Якщо згадати основне: вірність Богові, вірність Нації і Державності, почуття честі, постійна допомога другим — це намагання ціле наше суспільно-політичне життя формувати по наших ідеях і питоменності нашого пластового світогляду та характеру зробити власністю усього громадянства.

Ціллю того єднання пластунів-сеніорів є:

— усвідомлювати собі пластові ідеї

а) в аспекті загально-людських ідей неогуманізму;

б) в аспекті наших національних потреб і в консеквенції того

— переводити ці ідеї в життя та формувати громадянство на їх подобу.

Питоменності пластового світогляду мусимо визначити і наповнити живим змістом. Спинюся тільки над головною питоменністю пластового світогляду: вірність Нації і Державності. Це патріотизм у найширшому розумінні. Тут треба мати не тільки розвинуте почуття любові рідного краю та готовності прийняти найбільшу жертву для визволення Нації, але на поземі людей із інтелектуальним ценом треба проблеми рідного краю і його визвольної політики збагнути розумом, треба вникливої праці думки, а не примітивного гурапатріотизму, байдуже якої закраски.

Коли ми на цьому постуляті кінчали б, то це було б нічого більше, як самовиховання. Але, ми пластуни-сеніори, люди із життєвим досвідом. Практично діяти, значить формувати життя згідно з нашим ідейним образом, активно підтримувати нові громадські починання, а навіть політичні угруповання, що підходять під наш світогляд. Тут постає питання, чи сеніори мають належати до одної партії. Признаю, що це був би може ідеальний стан і «єдине

на потребу» тепер, зокрема, коли б методи праці того політичного угруповання були тактично найбільш спосібними досягнути нашу ціль. Якщо така єдність навіть була б — то вона була б механічна. Виходило б, що деяка частина членів не мала взагалі ніяких політичних переконань, або не виявляла своїх відмінних поглядів з браку відваги обороняти свої погляди, чи з інших причин.

Вважаю, що в ряди української інтелігенції закралася хвороба не мати ніякого твердого політичного світогляду. Це звучить дещо парадоксально, але, на жаль, так воно є з тим нашим ославленим партійництвом. Коли б українська інтелігенція попрацювала над поглибленням світогляду і політичної проблематики, тоді багато партійних програм показалося б пережитком.

Відносно партійних політичних різниць у поглядах пластунів-сеніорів вважаю, що було б великою шкодою, коли б в уряді пластунів-сеніорів єдналися тільки Пластуни одного політичного переконання, а людей інших переконань лишати поза рямцями уряду. Бо тоді Пласт стався б партійним. Понадпартійність Пласту розумію не в той спосіб, що пластуни-сеніори, що входять до пластової домівки, залишали свої політичні переконання, бо тоді організація була б гуртом девотів, організацією без актуального наставлення до проблем життя.

Вважаю, що пластуни-сеніори можуть зберегти різниці у політичних поглядах. Пласт навчив їх «чесної гри» не тільки у пластових грах, але й у житті взагалі. У час упадку духових цінностей треба людей ідейних, людей посвяти, лицарських і людей праці. Тоді за нами піде маса, а яких дав уже нашому народові, а бодай його західній вітці, Український Пласт. Єдність народу базується на здоровому його світогляді, що впертий на етичних основах християнства, вірності й любові батьківщини в Пласті виховується більшість нашої молоді, тоді зникне загроза розбиття і політичної анархії.

На основі сказаного, висуваю такий апель до ПЛАСТУНІВ-СЕНІОРІВ.

Вірні пластовій ідеї СЛУЖИТИ БОГОВІ І БАТЬКІВЩИНІ творім живу, сильну аж до виду своєрідного ордену лицарів Батьківщини й виявляючи всі разом і кожний як найбільше творчої сили як у виховній роботі Українського Пласту так у громадській праці, при збереженні повної пошани і дружності у критиці один одного.

пл. сен. С. КОМАР, «Характерники»,

(Журнал «Сеніорська Ватра» ч.1.
Регенсбург, березень 1947 р.)

КОРОТКА ІСТОРІЯ ВАТАГИ

Це є незграбна спроба спровокувати Бурлак написати зовсім нову, або зредагувати цю «Коротку Історію Ватаги».

Ю. КУПЧИНСЬКИЙ

Бурлацька Ватага нав'язує своє духове оформлення до таборів КВОММ-у на Остодорі, Соколі та Брустурах та до таборів ВСУМ-у в Бруховичах, Шклі та Нижневі над Дністром. Там саме в роках 30-их і 40-их кристалізувалась подібність поглядів та зацікавлень цих молодих людей, які нав'язали тісну дружбу в Курені «Передових», заснованому на пластових засадах в 1941 році й які вирушили опісля цілістю, в пластових одностроях, до 1-шої Української Дивізії «Галичина». З цих, що пішли, не багато повернулося, а цих, що залишилися, судьба розкинула по цілій Європі. Та все ж таки бажання відновити цей круг було сильніше від обставин. Доповняючи ряди однодумцями поляглих друзів, Курінь «Передових» відроджує себе в Німеччині, в лютому, 1946 р. під назвою 1-го куреня УСП «Бурлаки».

Ціхою т. зв. «Ватаги Бурлак» є легкий підхід до всіх життєвих справ, який віддзеркалюється у словах бурлацького маршу: «... море нам по коліна, а Міссісіпі по кістки». Та найбільше характерною

ціхою Бурлак є тотальна толерантність політичних і релігійних поглядів та толерантність питомих людських слабостей. Не менше характеристичним для них є одначе нетолерантність нетовариськості й нетерпимість людей, які ставлять свої дрібні інтереси понад добро групи, або які вживають групу для своїх особистих цілей. В загальному, Ватага вистерігається патосу та фанфар у виявах свого пластового духа, чи патріотизму та оминає емоційність і екстремність, уважаючи такі засоби плиткими доказами глибоких почувань. В Німеччині, вірні своїй пластовій назві, Бурлаки майже виключно посвячувалися зимовому та літньому мандрівництву й таборуванню. В короткому часі після заснування куреня в 1946 р. вони стають експертами в цих ділянках пластування та організують численні мандрівні табори та прогульки. Вони допомагають у віднові Карпатського Лещетарського Клубу та стають його членами і першунами в лещетарстві, плаванні та легко-атлетиці. В 1947 р. беруть участь у Світовому Джемборі біля Парижа і працюють на різних виховних постах у Пласті.

КОМЕТА

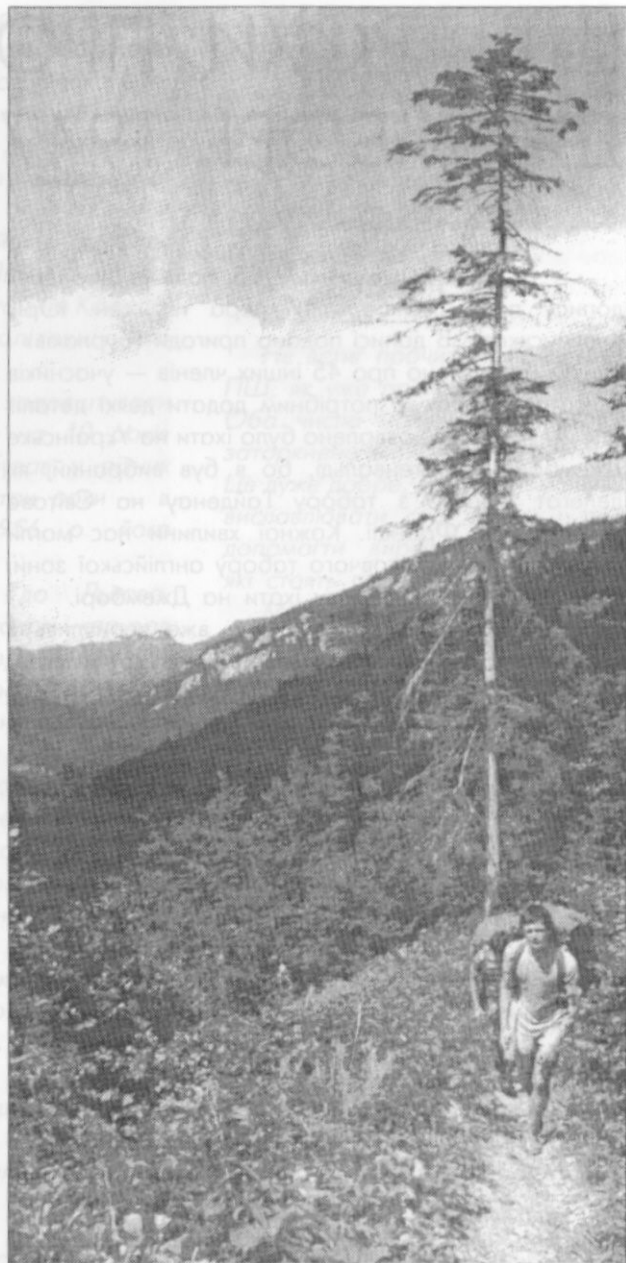
ЛИСТИ БУРЛАКІВ ДО БУРЛАК

ЗИМА 1995-96

Курінне видання «Бурлак»

Переїжджаючи на нові місця поселення, Бурлаки намагаються осідати групами, здаючи собі справу, що підставою їхньої вітальності є дружба, єдність та спільне життя. Однак родинні та професійні зобов'язання розбивають ці наміри. Для задержання зв'язку між собою, Бурлацька Ватага видає курінну газетку «Комета», яка з початку в ряди-годи, а зараз періодично появляється під редакцією кожночасного курінного. Від перших днів перебування в Америці, Бурлаки продовжують свою мандрівну, таборову та спортову діяльність, організують водні й лещетарські табори, беруть активну участь у загальній пластовій праці на різних відповідальних постах.

Мандруй!

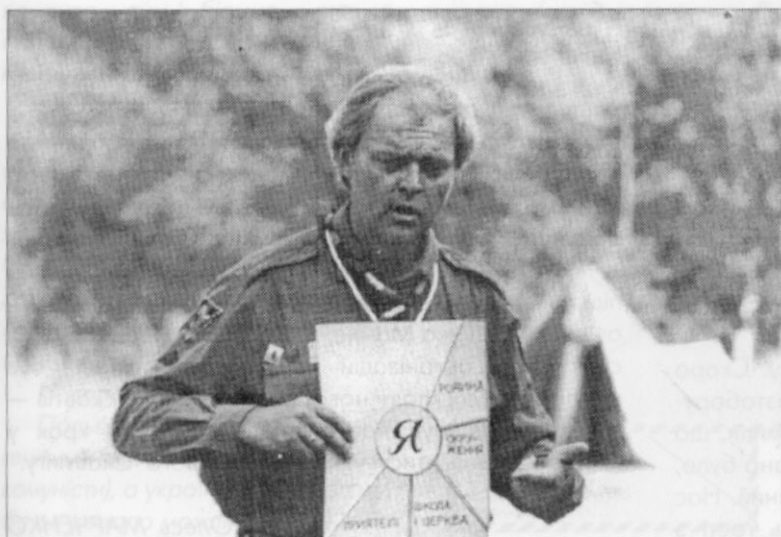

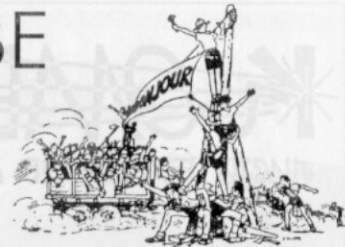
Фото П. Змарка

З роками, що минають від заснування Ватаги Бурлаків, активність членів зменшується, а вони вже, як пластові сеньйори беруться за відбудову 1-го Куреня УСР. Сьогодні вони з вдовolenням глядять на молодих Бурлак, які в змінених обставинах, новими засобами та на свій спосіб продовжують їхні традиції та піддержують їхні ідеали в діаспорі й на вже вільній Україні.

Юрій КУПЧИНСЬКИЙ

Пл.сен. Володимир Дашко, ватажок «бурлак» переводить гутірку на ЮВТ «Золота Булава». Тернопільщина, липень 1994р.

ЩЕ ТРОХИ ПРО СВІТОВЕ ДЖЕМБОРІ 1947 РОКУ

В «Пл. Шляху» ч: 2/95 подано передрук допису про Джемборі 47 пера пл. сен. Юрія Купчинського. В дописі подано пригоди «Бурлаків» і цілком не згадано про 45 інших членів — учасників цього злету. Рахую потрібним додати деякі деталі.

Мені не дозволено було їхати на Українське Джемборі в Міттенвальді, бо я був вибраний, як делегат Пласту з табору Гайденау на Світове Джемборі у Франції. Кожної хвилини нас могли покликати до підготовчого табору англійської зони, Німеччини, а тоді одразу їхати на Джемборі.

Та виклику не було. Всі вже вернулись з Міттенвальду. Наш скавтмайстер не дочекався і поїхав до Франції «на чорно». Щойно три дні перед початком Джемборі прийшов дозвіл їхати 30-ти пластунам.

Що робити? Час короткий, делегатів з інших таборів англійської зони Німеччини не знаємо. На скору руку назбираємо 25 юнаків і 5 сеніорів. Підготовка пішла інтенсивна. Вироблялись паспорта, хлопці марширували і співали, вишукували експонати для виставки. Я ж (не співучий) фарбував для однострою отримані яскраво червоні дитячі шкарпетки на зелений колір (результат — малиновий колір).

В Гамбурзі ми долучились до скавтів Прибалтики і познайомились з нашим опікуном полковником англійської армії Монне. Тут вже ми довідались, що ми, українці, не можемо брати участі в Джемборі, бо ми не є державна нація. Але полковник мав зрозуміння і погодився взяти нас до кордонів Франції. А далі ... побачимо. Видали нам кожному дводенні військові харчі на дорогу, випозичили військові шатра, долучили до ешелону зі скандинавськими скавтами і ми вирушили в дорогу.

Ми, юнаки, мовчки дивились на проїжджаючі краєвиди і зруйновані війною міста. Для підбадьорення самих себе в часі зупинок розмалювали наш вагон пластовими лозунгами. (Дивись знимку в ч. 2/1995). А наші провідники почали довгу розмову з англійським полковником. Йому було пояснено нашу історію, обдаровано його вишивками і писанкою. І на кінець ми придбали приятеля.

Сталося чудо. На французькому кордоні знову нас повідомляють, що ми є бездержавна нація і далі їхати не можемо... Але після короткої розмови з нашим опікуном і одною пачкою сигарет «камелс», нам дозволено їхати далі.

Вночі прибули ми на терен табору. Скоро розмістились, щоб зранання остаточно розтабуруватись. Але вранці нас вже в третє повідомили, що ми на Джемборі не можемо бути. Теж сказано було, що наш побут на Джемборі не був оплачений. Нас переводять до підтабору, де перебувають гості з

дозволом перебути там два дні. А далі... мастить самі собі голову.

Всі наші сеніори володіли німецькою мовою. Але в 1947-му році це була мова «ворогів». То ж ми її не вживали. А англійською чи французькою мовами серед нас ніхто не міг говорити. Наше скрутне положення врятував нам капелян о. Ф. Побігушка. Він нав'язав контакт з іншими священиками і при допомозі латини розповів їм про наше скрутне положення. Внаслідок їхніх розмов о. Ф. Побігушка зумів поїхати до Парижу, де він зустрівся з місцевим мільонером інженером Созонтівим. Вернувся він до табору зі забезпеченою оплатою за наш побут на Джемборі.

В наслідок дальших старань нас перевели до підтабору, де перебували ст. пластуни і сеніори — провідники націй, що брали участь у Джемборі.

Коли ми остаточно отабурувались, до нас почали долучуватись групки ст. пластунів з американської зони Німеччини, що мусіли добиратись на Джемборі нелегально. На кінець нас всіх було на Джемборі 50 осіб. Між нами було тертя, але разом ми творили імпазантну групу. Юнаки були між собою зіграні і здисципліновані. Для репрезентації мали вони гарно вигантований пластовий прапор. Ст. пластуни були учні університетів зі знанням англійської і французької мови.

В таборі ми не потребували варити. Їжу ми діставали зі спільної кухні в підтаборі. В часі їжі ми сідали зі скавтами інших націй і як могли нав'язували з ними контакт. А наш вільний час ми використовували на оглядання інших таборів.

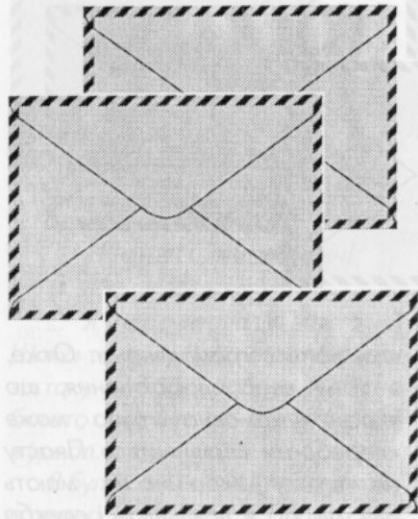
Наш побут на Джемборі мав свої успіхи. Під час показової Служби Божої співав на скору руку сформований хор, що складався з хлопців гр. католицького і православного віровизнання. Східному обряду прислухалось, а потім стало до причастя сотки людей.

На нашу ватру прийшли всі мешканці нашого підтабору.

Для нас була велика сатисфакція, коли до нас підійшов і представився один сеніор та сказав, що він був один з тих поляків, що підписав наказ розв'язати Пласт. Тепер він шкодує за цей його крок.

Нашим найбільшим успіхом було те, що на підставі нашого взірцевого побуту і завдяки позитивній opinii полковника Монне, в часі нарад представників скавтських організацій Український Пласт був включений до складу новоствореної групи скавтів — біженців. Це був наш перший успішний крок у старанні включитись у члени Світового Скавтінуґу.

пл. сен. Олесь МАРЧЕНКО

Нью-Йорк,
листопад/грудень 1995 р.

Шановний і Дорогий
Друзе редакторе!

Із зацікавленням прочитала я в журналі «Пластовий Шлях» ч. 3 (107) — 1995р. на стор.57 розповідь Олени Бордун «Спогади перших пластунів», — які зібрав і підготував до друку Любомир Довбуш.

Зворушило мене те, що О.Бордун пам'ятала мене із щасливих часів таборування на Соколі, а також моїх рідних, зокрема, брата Ігоря — Лісового Чорта, і їхню долю. На жаль, деякі інформації не відповідають дійсності, і я вважаю своїм обов'язком їх виправити. Це важливо тим більше, що в підзаголовку сказано: «3 майбутньої книги».

Отож на стор. 57 читаємо:

«Коли польські комуністи організували свою армію і агітували серед вивезених галичан за вступ до неї, то син, Ігор Старосольський, дав згоду. По дорозі втік. Більшовики арештували його і дали йому 8 років Сибіру. Сидів в Норільську».

Насправді було так:

Польську Армію організував ген. Андерс (а не польські комуністи), а українці давали згоду, бо це давало можливість їм і їхнім

родинам разом з Армією Андерса виїхати з Радянського Союзу.

Ігор Старосольський ніколи не голосився і не був у цій Армії. Його мобілізували до Трудармії і повезли в тайгу, до Кемеровської Облaсті.

В 1946 р. йому вдалося повернутися до Львова, де він працював асистентом на Кафедрі Архітектури Політехнічного Інституту.

В 1950 р. його заарештували вдруге і засудили на 10 років ув'язнення. Перебував у різних таборах, останні три роки — в Норільську. В 1956 р. його звільнили.

Повернувшись до Львова, організував, а згодом керував майстернею Реставрації Пам'яток Архітектури; співпрацював з нею і вийшовши на пенсію.

Друга помилка:

«Уляна написала книжку «Спогади з Караганди». Насправді я написала і видала під псевдонімом Уляна Люболич «Розказу вам про Казахстан». У Караганді ніколи не була.

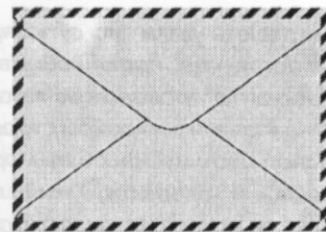
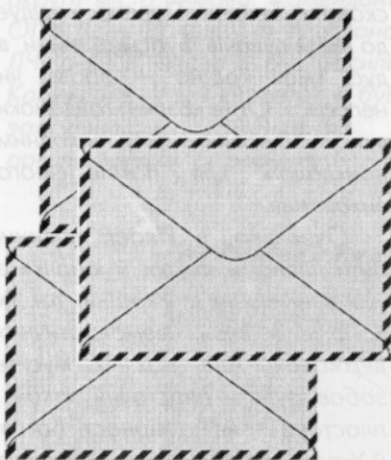
Буду вдячна, як ці поправки появляться на сторінках журналу «Пластовий Шлях», а також як Ви повідомите про них друга Любомира Довбуша.

Дякую за терпеливість і увагу!
З повагою! На все добре!

СКОБИ

Уляна СТАРОСОЛЬСЬКА

Р. С. Маленька, мабуть, друкарська помилка це у 12-му рядку знизу слова що у Львові.

Дорогий Друзе!

Не встиг прочитати ч. 2 (106) ПШ, як уже прийшло ч. 3 (107)! Оба числа надзвичайно цікаві, заторкнено велику проблематику. Це дуже добре, що читачі можуть висловлювати свої думки і тим допомогти вирішити проблеми, які стоять перед нами.

Можливо я в попередньому листі не висловився виразно, але вважаю, що третьою важливою точкою є те, що Пласт не є тільки для дітей багатих людей, але для всіх юнаків і юначок, які хочуть у пластовому гуртку, при грах у природі, загартувувати свої характери, їх уліпшувати. Тому всяке «вписове», яке платять батьки, коли «вписують» своїх дітей до Пласту є незгідне з пластовим принципом гурткової системи «Гуртка-генгу», коли юнак (юначка) добровільно хоче належати до гурту своїх товаришів (-ок), які його (її) приймають. Воно теж спричинює поважні труднощі, коли дитина ніяк не хоче вміститись у пластову систему виховання і ніяк не хоче призвичаюватись до дії згідно з пластовим законом.

Врешті, четверте, Пласт — це виховна система, це стиль життя, це дружня праця на таборах, на мандрівках і на щотижневих сходинах, без уваги на те, чи вони відбуваються в власній домовіці, чи в помешканні когось із членів чи на шкільному подвір'ї, але завжди під умілим наглядом виховника, якого завданням не є наказувати вихованкам, що вони мають робити, але вказувати їм на те, чого вони не повинні робити і допомогти їм у їхньому змаганні до вершин... Отже, пластовий дух, пластове побратимство є важніше, ніж організація, як така. Навпаки, в нас далеко більше розпрацьовують організаційні рамці, а замало

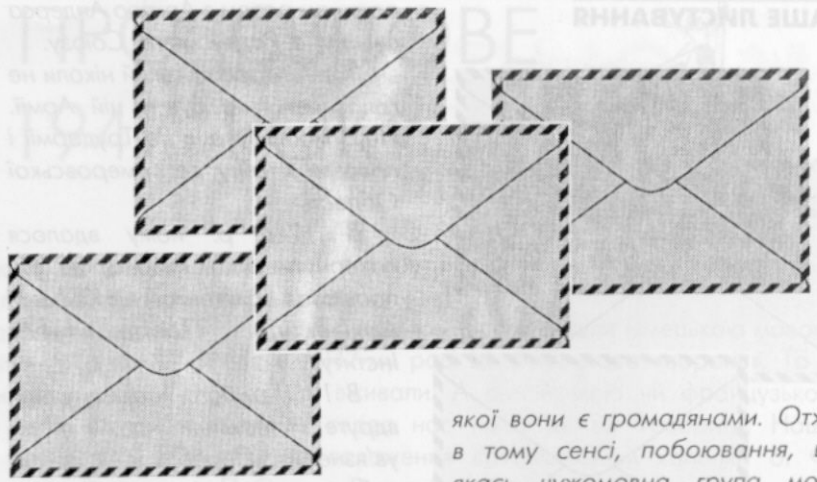
звертають уваги на суть справи. Пласт — це праця юнаків над собою під проводом зв'язкового, а не станичні чи крайові старшини. Ясно, що мусить бути організаційний осередок, який подає виховні матеріали, видає журнали, дає вказівки, але цей осередок, ця організація, існує і працює тільки тому, що існують на місцях пластові гуртки чи курені. Пласт — це в першу чергу рух, а організація є тільки для того, щоб тому рухові допомагати.

І тут подаю свою думку на питання Юрія Лося: Чи потрібно Пластові сьогодні Начального Пластуна? Як символ єдності Пласту — так, нам потрібно. Як завершення пластової організації, тому, що вона корисна Пластові — ні, нам не потрібно. Символ єдності Пласту — це в першу чергу символ! І тим символом може бути тільки бездоганний пластун. Ним був Сірий Лев, ним у великій мірі був Юрій Старосольський. Чи ми маємо сьогодні гідного кандидата? Якщо маємо, то я за тим, але якщо ми маємо тільки «обсадити пост», щоб не був вакантний, і візьмемо під натиском того, чи іншого сеньйорського куреня будь-яку особу, то ми обнизимо значення посту Начального Пластуна — і я категорично проти того.

Коли мова про пластову єдність, то в Україні мусить бути тільки один Пласт. У ньому повинні знайти автономне місце і скаутські організації національних меншин України. Пластова присяга вірності Богові й Україні зобов'язує всіх, так членів українського, як і інших народів, що живуть в Україні. Не є правдою, що, щоб стати членом світового скаутингу, треба зревівувати нашу присягу, назви наших пластових ступенів, тощо. Англійський скаут присягає на вірність Богові і королеві і має ступені, які відповідають історичному розвитку англійського народу. Ціль скаутингу — дати державі вироблених, характерних, відданих людей, які живуть своєю присягою.

СКОБІ

пл.сен. Юрій ЛЕВИЦЬКИЙ, ДК

Пл.сен. Любомиру Онишкевичу
гол. редактору «Пластового шляху»

Дорогий Друже,

Хочу подати мої зауваги до дискусії, яка ведеться на сторінках «Пластового Шляху».

Чи Пласт повинен стати членом світового Скавтингу (ч.2. стор.6.)? Безперечно так. Побоювання про «денационалізацію» Пласту та «Конечність» змін у пластовому назовництві, і неможливість культивування в Пласті наших історичних традицій, на мою думку, безпідставні. Бо ж в скавтських організаціях усіх країн зберігаються характеристичні національні прикмети, як наприклад в скавтській організації в США вживаються індіанські позначення споруд, нарад («ті-пі», «пав-вав») і таке інше, а всякі строї з перами, «томагавки» та «люльки миру» є частиною скавтської обрисовки.

Що ж до національно-патріотичного духа — британський скавтинг Бейден Павела навідує до розвідувачів Бурської війни в дусі «моя країна — права чи неправа». Отже козаки і гайдамаки можуть і повинні бути виховним прикладом для патріотичного виховання.

Очевидно, в Пласті повинні бути членами юнаки й юначки з усіх етнічних груп України, так як воно є в інших демократичних державах. Але всіх їх мусить зобов'язувати пластовий закон і пластова присяга вірності Богові й Україні, тобто українській державі

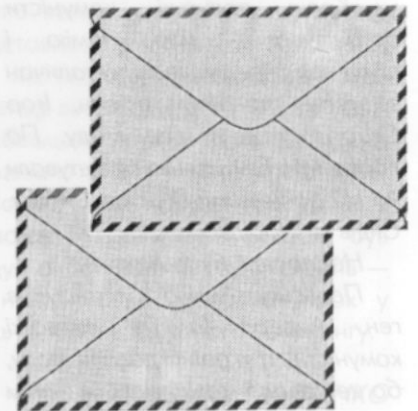
якої вони є громадянами. Отже, в тому сенсі, побоювання, що якась чужомовна група може «перебрати керівництво» Пласту на шкоду України не мають підстав, бо ж лояльність і служба Україні є основні вимоги пластового закону. Очевидно, пластовий провід мусить дбати, щоб цей закон виконували і елімітувати з членства тих, які законі не підкоряються. Це теж і повинно би заспокоїти побоювання «національно-патріотичної організації Пластун», які вони висловили у своєму листі (ч. 2 стор. 8). Дуже добре, що Ви їхнього листа помістили у П.Ш.

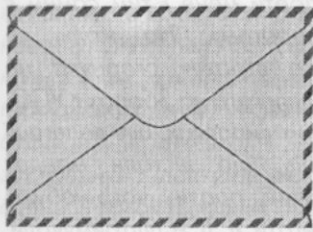
До справи Начального пластуна: думаю, що така позиція потрібна і що на ній повинна бути загальношанована, чесна і пов'язана з Пластом людина.

Накінець хочу висловити Вам признання за велику і важливу роботу, яку Ви виконуєте як редактор П.Ш. і бажаю Вам успіхів в 1996 році.

З пластовим привітом
СКОБ

пл.сен. Роман ВОЛЧУК,
Бурл.

Вельмишановна Редакціє!

З приємністю повідомляю, що «Пластовий Шлях» дуже добре редагований. Різноманітність матеріалів на добірному папері і добрим друком роблять журнал цікавим. Добре, що автори статей подають при своїх прізвищах теж назви своїх куренів і таким чином прославляють свої курені. Про це я писав раніше.

У 3-му числі «П.Ш.» 1995 рік пл. сен. В. Сітницький закликає до збирання матеріалів до історії Пласту. Цей заклик треба привітати, бо історія Пласту — це велика частка історії українського народу. Дуже важливо, щоби у цих причинах факти були наświetлені правдиво, бо всякі неточності зафіксовані в історії, зменшують її вартість.

У 2-му числі «П.Ш.» за 1995 рік у дуже цікавих споминах про Перших Пластунів (у майбутньому книжки), Олени Бордун, що їх підготував до друку Любомир Довбуш (не подано членом якого куреня він є), є деякі недотягнення, бо про 32-й Пластовий Курінь Тернопільської гімназії бракує ідентифікації, тобто назви куреня. Причиною цього може бути брак розшуку, бо напевно живуть ще люди, які пам'ятають про ці події. Не виключене теж, що назва куреня є в реєстрі куренів, надруковані в довіднику на еміграції. Правдою є, що і там вкралися неточності. Наприклад про Округні Пластові Команди у Львові (ОПК). Їх було дві, число I для міста Львова і число II для округи міста Львова. Комендант ОПК I був Володимир Врецьона ЛЧ, а ОПК число II був Василь Кархут ЛЧ. У цій останній я був заступником коменданта і організаційним референтом.

Також у спогадах о. Остапа Стернюка в числі 2-му за 1995 рік є деякі неточності. Не подано, що полк пластунів в Академічній гімназії мав назву гетьмана Петра Конашевич-Сагайдачного. Також назва Академічної гімназії подана неправильно як «Основа», по відношенні до її Філії. Урядовою (офіційною) назвою з Австрії гімназія називалася Цісарсько-Королівська Перша Державна Академічна Гімназія. Популярно називали «Головна» і її Філію. Номінально це була одна школа, але на ділі це були дві окремі і від себе незалежні інституції з окремим складом учителів і особливими дирекціями. Спільним для обох шкіл був патрон Св. Юрія. Кожного року 6-го травня обидві школи мали спільну Службу Божу в Соборі Св. Юрій. Учні маршували з прапором, який переховувався у Голошколі.

Вправді о. Стернюк наводить у споминах різні прізвища, але для історії Пласту варто згадати прізвища пластунів, в тому і членів Куреня «Лісові Чорти», Р. Мармаша і Б. Стернюка.

Всякі спогади закріплені друком мають свою вартість. Вони характеризують дану епоху чи період і з'ясовують обставини. Тому вони корисні не тільки для Пласту і для суспільства.

Цих кілька зауважень прошу не вважати критикою, але як виправленням неточностей.

При цій нагоді хочу звернути увагу на справу правопису. Наприклад, раз пишеться у тому самому числі і тому самому дописі «Гімназія», а відтак «Гімназія». Про скавтів пишеться «скавт», а відтак «скаут». Це подібно з назвою країни нашого поселення. В Україні і в Росії її називають США, а тут ми в

Дорогий
Пане Онішкевич!

... Я перечитала «Пластовий Шлях» та мушу Вам погратулювати за таку вартісну роботу. Я дійсно багато навчилася читаючи цей журнал.

Я була сама колись пластункою, а тепер маю дітей в Пласті, вже 25 років. Я запримітила, що в Пласті в Америці зайшли тепер певні турботні зміни:

— Брак гутірок, які торкаються моральної поведінки — це ж є важне, головне в теперішніх часах.

— Вечірки, де грається американська музика — а це ж мають бути українські пластові зайняття.

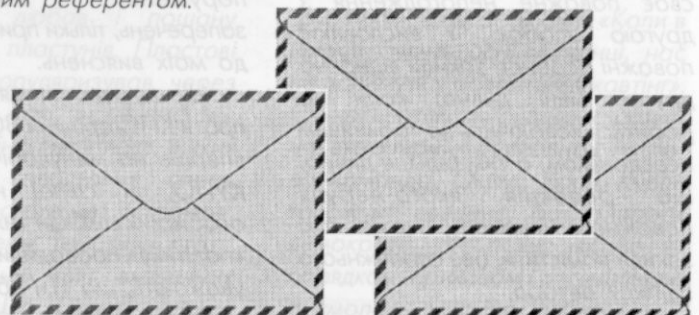
— Постепенна втрата українського духу та пластової дисципліни.

Розмовляючи з іншими родичами, я запримітила, що існують дві течії: є ті, котрі зажурені цими феноменами та турбуються тим, як тому зарадити і що робити з дітьми. Але є й другі, котрі вважають, що треба йти з «духом часу», та якщо діються речі — то краще, що б це було в українському середовищі, ніж в американському. Але ж мені здається, що такі речі, як: вагітність, аборти, та різні венеричні недуги не дискримінують між американцями, а українцями.

Нам треба конечно повернутись до найвищих моральних, релігійних та пластових засад, якщо ми не хочемо, щоб наша молодь впала жертвою цих «модерних часів».

В Вашому журналі є статті про Пласт, діяспори та Україну. Дозвольте мені включити на сторінки журналу гутірку, яку я колись написала, де є більше наголосу на це, як я собі уявляю Пласт в діяспорі...

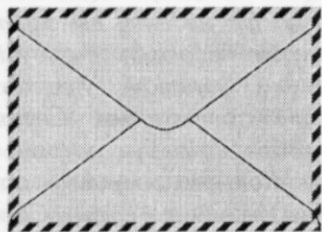
Ляриса ЯНІВ-ФОНТАНА

діяспорі називаємо ЗСА. Вже найвища пора упорядкувати ці назви і зуніфікувати.

Протягом кількох каденцій я був членом Булави УПС і чотири роки (1960-і) Головним булавним УПС. Тепер на 90 році життя я вже неактивний, але все ще справи Пласту, а зокрема УПСеніорату мене цікавлять і, думаю, що маю право висловити свою думку.

пл. сен. Юрій ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ

До редакції
«ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»

Вольтер написав: «Я можу не погоджуватися з тим, що Ти кажеш, але я буду обороняти, аж до смерти, Твоє право це сказати»

Я з цим погоджуюся. Рівно ж, ті люди, які зі мною працюють, знають, що я все остою людське право висловити протилежну думку, навіть коли ця думка не є в згоді з моєю. Протилежні думки є не раз здорові, і не раз допомагають у кращім зрозумінні та розв'язанні проблем чи справ. Це є в порядку не погоджуватися і можна погодитися, що ми не погоджуємося. Це, на мою думку, є підставою людського і культурного підходу до співпраці і дозволяє на протилежні думки, без тої шкідливої настанови, яку часто бачимо, що: «Ти або є зі мною, або проти мене і тим самим є моїм ворогом».

Але, коли людина висловлює своє поважне непогодження з другою особою, і висловлює поважні особисті закиди відносно другої, мені дивно, коли це робиться ховаючись за таємничим псевдонімом, а тим більше дивно, що редакція якого-небудь поважного журналу, може такі закиди помістити, без справжнього підпису автора.

Але так сталося у «Пластовім Шляху» в числі 2 (106) 1995 в статті «Пощо нам обов'язки?», де були поміщені поважні закиди відносно теперішньої та попередньої КПСтаршини ЗСА, та проти мене особисто, як теперішнього голови КПСтаршини. Редакція «Пластового Шляху» помістила цю статтю під підписом: «Пилип Недочитаний». Думаю, що підставова людська чесність та гідність вимагають, щоб такі думки поважного, оспорюючого характеру, були подані під правдивим підписом автора, а не за безпечною заслоною псевдоніму, де автор може, як злочинець, хоронитися від відповідальності.

Закиди, подані без підпису автора, не заслуговують на відповідь. Але, тому що ці закиди торкаються не лише мене, але також моїх друзів, які працювали у минулій КПСтаршині, і тих які працюють зі мною тепер, я, як голова, маю обов'язок їх оборонити.

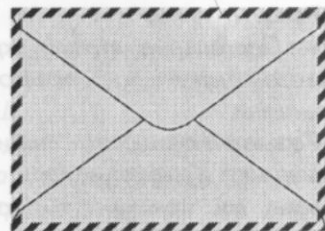
Оспорюючі закиди, подані у статті під заголовком «Пощо нам обов'язки», є безпідставні, й є неправдою. Я на них детально відповів на пленумі Крайового З'їзду, де присутні делегати виразно прийняли і апробували мої вияснення. У вище згаданій статті цитати з моєї доповіді на Третій Конвенції УАКРади є зумисне подані тільки частинно, щоб насвітлити лиш погляди автора і його настанову. Це є просто і виразно.

Однак видається мені не зрозумілим, чому така стаття є підписана псевдонімом, хоча є відомо, що її написав пластун із найвищого нашого пластового проводу. Цей пластун був присутнім на Пленумі Крайового З'їзду, коли ця справа була порушена, і мовчки, без заперечень, тільки прислуховувався до моїх вияснень.

Ці закиди, і ця «політика» проти КПСтаршини ЗСА, виринула вперше на минулорічних Зборах КУПО, зі сліпої настанови і особистих амбіцій тих осіб, які цю «політику» провадили, і які власне вважають, що «Ти або є зі мною,

або є проти мене і тим самим є моїм ворогом». На жаль, ця «політика страху» огорнула не одного делегата на Зборах КУПО, а в деяких випадках, цілі делегації від країв, що дістали мандат голосувати проти чого-небудь, що делегати зі ЗСА підтримували. Це було виразно нам сказано одним делегатом іншого краю. Гратулюю тим «пластунам», які провадили цю «політику страху!» Вам вона тоді вдалася! Але, знайте одне, що є ще багато пластунів і пластунок, які виразно впізнають правду, які будуть її все боронити, і які ніколи не знизяться до рівня «політики страху» і негідности писання під псевдонімом. Між тими пластунами і пластунками, я маю честь стояти.

пл. сен. Юрко САВИЦЬКИЙ,
голова КПСтаршини,
1993-1995

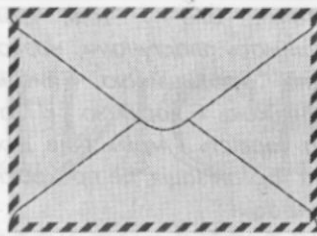
Міркування
на Пластові теми

Засновуючи якусь організацію, засновники, чи засновник ставлять перед собою певну ціль і ясно сконкретизовані завдання, які ця організація має виконувати.

З огляду на це, що все ще існують деякі розбіжності в поглядах на завдання Пласту навіть серед провідних пластунів, незайвим буде послухати міркування на цю тему, «живого» учасника Пласту зразка 1912-1930-тих років.

Взоруючись на заснованій англійцями організації Бойскавтів, засновники українського Пласту чітко визначили яке завдання ставить перед собою саме український Пласт. Український Пласт не просто скопіював закони, ідеї й цілі англійського, а згодом

всесвітнього Скавтіngu. Створений напередодні першої Світової Війни, коли в очах українських політиків, громадських діячів, мерехтіла візія будучої української держави, засновники Пласту не випадково одним із трьох головних обов'язків пластуна, на першому місці поставили вимогу бути вірним Богові і Україні. Для українських пластунів, дітей поневоленого народу, це не були лише пусті слова. Перші гуртки пластунів були зформовані зі старших хлопців, учнів гімназій, які вже вміють думати і вирішувати деякі проблеми самостійно, отже кинутий клич релігійного і патріотичного виховання, серед пластунів найшов податний ґрунт. Вже в початках свого існування пластуни зрозуміли, що прогульки, таборування, в'язання вузлів, співи при вечірній ватрі і всі інші атрибути пластування це не самоціль, наближалася війна, яка давала надію на утворення української держави і до участі в її побудові треба бути готовим в будь-який момент. Бути вірним Україні, приймалося пластунами без всяких застережень, в повному розумінні цього слова. В Пластовому куріні старших пластунів в Самборі, заснованому в 1912-13-тому шкільному році, друга точка пластового закону звучала так: «Пластун є вірний своїй Батьківщині і не повагається навіть життя своє покласти за Неї. «Стрийський курінь старших пластунів повністю вступив в лави Січових Стрільців напередодні війни. Львівські пластуни брали активну участь в боях за Львів у 1918 р. переважно як розвідники. Про це промовисто розповідає учасник боїв Михайло Гуцуляк у

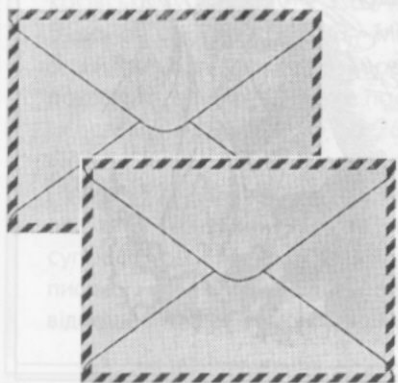
своїй книжці «Першого Листопада 1918», виданій у 1993 р. Слід пригадати, що й Бейден Павел спершу залучив своїх хлопців як розвідник у війні з Бурами в Південній Африці. Щойно згодом, після погодження голошених у творах Ернста Томпсона Сетона пластових ідей із своїми практичними спостереженнями в Індійських джунглях, створив організацію Бойскавтів, але патріотичне виховання займало чільне місце, судячи з вислову головнокомандуючого в англо-бурській війні лорда Кітченера: «Коли дійдемо до мільйона юнаків перейнятих ідеєю скавтіngu, то батьківщина гляне в майбутнє гордо і спокійно».

Залучення пластунів до інтенсивної діяльності поза доміvkою, зокрема вихід на табори з піввійськовим вишколом, в тому числі й на горі «Сокіл», водні мандрівки каяками по ріках Поділля, Волині і Полісся з веденням національно освідомлюючої роботи серед населення зустрічних сіл, участь пластунів в різних національних святах, почесні варті біля польових вівтарів під час Богослужень, естафета з покладенням землі з могил Січових Стрільців з гори Маківка на могили полеглих у Львові, похід вулицями міста пластунів Львівського Коша на свято Весни, участь у збиранні пожертвувань на «Рідну школу» і на політичних в'язнів, всі ці заходи спричинялись до популяризації Пласту, до піднесення його престижу викликувало любов і пошану громадян до пластунів. Пластові ідеї Пласт популяризував через свої видання такі, як «Пластове Життя», Український Пласт, в яких попри суто пластових справ друкувались статті на історичні, патріотичні теми, тематичні статті до національних свят, визначних дат і т.ін. Що Пласт готовив

майбутніх борців за визволення України, доказом може послужити маршова пісня Третього куріня пластунів «Лісові Чорти», «Гей гу, гей га», в третій строфі якої звучать слова: «А як прийдеться стати зі зброєю в руках, Отаман поведе нас, засяє гордо стяг...» і т.д. Багато пластунів того ж куріня зголом вступили в підпільну організацію УВО і ОУН, та чи тільки того ж?

26 вересня 1930-того року польська влада Пласт розв'язала і він на Західньо-українських землях перестав існувати. Закрито також всі пластові видавництва. Пластування продовжувалось в ряді легальних організацій таких як «Плай», «Батьківщина» і інші, також легальні видавництва поміщали статті на пластові теми.

Відроджуватись почав Пласт щойно після закінчення II Світової Війни — за межами України, а в Україні під час Горбачівської перебудови, приблизно в 1989-тому році. На жаль, в Україні за відбудову взяли різні принагідні люди, які не маючи практичного досвіду і відповідної фахової літератури, виходили зі своїми різними рецептами на статuti, організаційну структуру, ідеологію. У висліді, Пласту зразка 1912-30 років немає, Пласт розкинений по різних Станицях, членом має право бути «громадянин України» будь-якої національності, дисципліна дуже низька, завдання: прогульки, таборування, ведеться агітація чи боротьба проти «націоналізму» в Пласті. Відкинута концепцію закладання пластових гуртків при школах, щоб «не вводити в школи політику». Аргументом проти патріотичного виховання в Пласті було твердження: «Ми вже маємо державу, отже виховувати борців за державу немає потреби». За членством у Пласті всіх етнічних груп промовляв аргумент: «Коли в Пласті будуть одні українці, нас не приймуть у Всесвітній Скавтінг». Єдиної вертикальної адміністративної структури — Верховна Пластова Команда, Округ, Коші, Куріні також не введено, бо то проти демократії, тут пахло як не як порядком, приказом і дисципліною а «молодь того не любить».

Розглянемо всі ті закиди, які загальмували розвиток Пласту на довгі роки.

Чи дійсно пластові гурки мають зароджуватися при школі? Не обов'язково. Але вони можуть зароджуватися тільки в місцях найбільшого скупчення молоді, отже таки не де інде, а при школі. І перший пластовий гурток був заснований при академічній гімназії у Львові, і існував Пласт до 30-го року при школах, гімназіях, семінаріях, бурсах, читальнях «Просвіти», навіть університетська молодь належала до Пласту.

Чи дійсно маючи свою Державу, Пласт повинен оставити в стороні патріотичне виховання, бо то вже не ті часи?

Справді, можна б безжурно займатись прогулками, таборуванням, співами при ватрі, грами й забавами коли б не одна обставина. Нашим безпосереднім сусідом не є Швейцарія чи Нідерлянди! Уже не борця за волю України треба виховувати, а захисника, будь в який момент готового стати в обороні самостійності української держави.

Нас не приймуть до Світової Скартської Спільноти, коли в Пласті будуть тільки одні українці. Наївна думка неповноцінних затурканих обивателів, які надто вже привикли вважати себе за щось нижчого від, скажімо, поляка чи москаля. На Олімпіаду '92 в Барселоні нам великодушно дозволили виступати під егідою СНД. Ще до того український футбол не признавали як окремий вид спорту із самостійною українською федерацією футболу. Зараз ми маємо і свою федерацію на рівні ФІФА, і одержали від Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК) офіційне запрошення на Олімпіаду '96 в Антланті і все це без зайвого скавуління, приниження національної гідності, бо визнають у світі і шанують тільки тих, хто сам себе вміє пошанувати. Коли наш Пласт будуть представляти не якісь дрібненькі станиці, а десятки і сотні Пластових Куренів і Кошів, нам пришлють запрошення так же як і на Олімпіаду. І не приймуть нас не обов'язково тоді, коли ми будемо називати себе

скавтами, але і тоді, коли залишимося пластунами, назвою нашою традиційною, питомо українською і дорогою. «Пласт наша гордість і мрія» і це дуже гарна організація, це прекрасна організація!

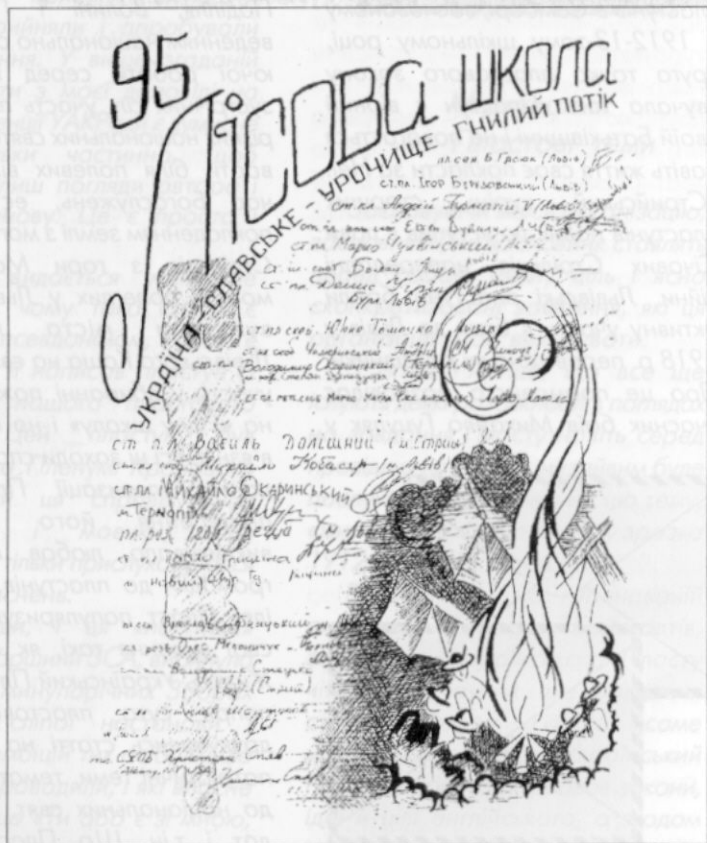
Чи буде монолітною армія, коли кожний полк чи навіть дивізія буде існувати окремо сама для себе, без входження малих військових одиниць у великі військові з'єднання, без єдиного командування. Чи може існувати Пласт, розбитий на окремі «станції» і відкіля, і коли вони взялися, це Катерина Друга, чи може, ще Петро скасували назву «куріні» і «паланки» і завели «станції», а ми собі малпуємо та й раді тим що маємо. Пласт за Польщі був сильний своєю правильно побудованою організаційною структурою: по вертикалі, від найвищого до найнижчого, від верховної Пластової команди до гуртка. Северин Левицький не був «Начальний Пластун» з рації вибору, такої номінації не було, він був начальний пластун з рації свого найвищого пластового звання, як Верховний Пластовий Отаман, як голова Верховної

пластової команди, і це було дуже престижне звання - ранга. Ми собі створюємо різні штучні проблеми, без яких можна обійтися і без тих проблем Пласт тільки виграє.

Пару слів про пластовий однострій. Звичайно пластун може бути пластуном і без однострою, а може навіть в однострою пластуном не бути. Але пластовий однострій це зверхня форма вислову єдності — згуртованості і спаяності гурту однодумців, в даному випадку пластового відділу, це зверхня форма послуху пластовим законам, визнання членами вимоги карності у відділі. Як не важко зараз купити чи вшити у нас однострій, але треба стреміти, щоб «умундирувати» всіх юнаків і старших пластунів.

«Ми у своїй рідній пластовій організації, хочемо вчитися дисципліни і карності, бо бачимо, що це потрібно нашій нації. Ми хочемо привчитися до сповнювання обов'язків, хочемо винищити між нами самолюбство, а всі сили віддати своєму народові».

Роман РИФ'ЯК,
Львів

ЛІТОПИСЕЦЬ

БЮЛЕТЕНЬ ГРУПИ З ІСТОРІЇ ТА МУЗЕЙНИЦТВА
ПЛАСТУ — УКРАЇНСЬКОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ІСТОРІОГРАФІЯ

Долі організацій є дуже подібними до долі людей: одні відходять — інших доля зберігає серед несприятливих обставин, військових хуртовин та катаклізмів.

Те ж саме є з історією Пласту: вона містить багато героїчних сторінок, які до кінця не є відкриті для українського суспільства. Практично від заснування організації робилися спроби написати її історію. Слід відзначити, що цих праць є досить мало.

Перший огляд історії Пласту уклав наприкінці 20-х років ст. пл. Петро Ісаїв на доручення Верховної Пластової Команди (ВПК) у Львові. Він був дуже діяльним пластуном, адептом історичних наук, знав Пласт не тільки як його член, але й мав змогу користуватися з доступних тоді джерел — пластового архіву ВПК, окремих пластових куренів чи інших архівів та бібліотек Галичини.

Його нарис включав багатий джерельний матеріал, особливо з часів першого етапу існування Пласту 1911-1920. Він мав ту властивість, що надавав Пластові значення тільки «виховної системи молоді», не беручи до уваги вже тоді помітні тенденції виростання Пласту з-за рамок виховної системи у широчінь руху молоді. Через ліквідацію легального Пласту цей рукопис не з'явився друком.

Наступною була праця «Пласт у Косові на Гуцульщині» Михайла Горбового. Дана книга була написана в 1926 році на заклик Верховної Пластової Команди. Один примірник рукопису було залишено в архіві Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, інший вислав свому косівському земляку у США п. П. Мартинюку. Видано Торонто—Дітройт—Мюнхен, 1972, с. 57. В цій праці він, як безпосередній учасник подій докладно описав історію постання й діяльності пластових куренів ч. 25 та 26 у містечку Косові. Період, який охоплює праця, зводиться до 4 років (1922-1926). Цікаво описано боротьбу організації за своє існування з польською владою. В супровідному листі до п. Мартинюка Горбовий писав: «Знаючи Вашу прихильність і щире відношення до пластової ідеї, хочу дати Вам

змогу пізнати, що ми не даром живемо на світі. В залученому рукописі є образ нашого життя і праці». Книга вийшла друком 1972 року у Дітройті.

Д-р Северин Левицький зробив дві спроби написати нарис історії Пласту. Перша його праця мала основою рукопис Петра Ісаїва. Вона вийшла в 1934 році для потреб Видавництва «Вогні», яке на місце розв'язаного Пласту при Українському Крайовому Товаристві Охорони Дітей і Молоді (УКТОДОМ) у Львові було одним з виявів нелегального вже тоді УПУ в Галичині. Цей нарис доводив зібраним матеріалом помилковість погляду тих, хто обмежував значення Пласту тільки до ролі виховної системи молоді. Потреба часу вимагала окреслити в розвиткові Пласту ідею служби Батьківщині. Рукопис читано, дискутовано, доповнювано на спеціальних сходинах провідників Пласту при кооп. «Вогні». Він служив потім виховним матеріалом при веденні пластових гуртків, а витяги з нього були друквані або служили матеріалом для статей в журналі «Вогні».

Рукопис пропав у 1939 р., при ліквідації кооперативу «Вогні», під час приходу до Львова Червоної армії.

В другій своїй праці «Український Пластовий Улад в роках 1911-1945 у спогадах автора» (Мюнхен, 1967) автор подає причини появи Пласту, дає характеристику його основникам, описує роль Пласту в часи Визвольних Змагань 1917-1921 рр. Автор не відриває Пласт від суспільного життя. Велика частина нарису присвячена Закарпатському Пласту та Союзу Пластунів Емігрантів. На жаль, цей нарис за словами автора написаний на основі пам'яті без джерельної бази.

Іншою спробою подати нарис історії Пласту є праця д-ра Юрія Старосольського, поміщена в Енциклопедії Українознавства (2 частина, стор.2101-2107). Автор показав еволюцію розвитку Пласту як в Україні, так і в країнах поселення українців в роках 1911-1970. Стаття була спершу надрукована в збірнику «Пласт на порозі свого 60-ліття» (Мюнхен, 1970).

Історії пластових куренів, визначним їх членом присвячені книги: «Лісові Чорти, їх життя і буття 1922—1945. Збірник до 60 річчя», Вашингтон—Нью-Йорк—Торонто, 1983—236 с. та «Історія ордену хрестоносців», написана Мирославом Лабунькою-Гусом.

Цікавим нарисом є «Пласт у Станіславові», яку написав проф. Осип Левицький — опікун XI пл. куреня ім. гетьмана І. Мазепи. Тут подано шлях розвитку Пласту в Станіславові від 1921 до 1930 року. Ця праця збереглася у формі рукопису, є готова до друку, але не вийшла з ряду технічних причин.

Велике значення для в'яснення історії першого етапу розвитку Пласту мають спогади його основоположника д-ра Олександра Тисовського, які були записані пл. сен. Теодором Даниловим в 1965 р. Як учасник події він подає своє бачення шляху Пласту від 1911 р. до німецької окупації.

Визначним пластуном — С. Бандері, Л.Ребету, Р. Шухевичу, Д. Вітовському присвячена стаття американського науковця Петра Содоля «Пластуни у визвольних змаганнях».

Ряд статей-спогадів вміщено в збірниках «Стрийщина» (т. 1. Нью-Йорк—Торонто—Сідней, 1990, — с. 396-468. та «Альманах Станіславської Землі» (т.2. Нью-Йорк—Торонто—Мюнхен, 1975).

Велику дослідницьку роботу проводили пластові музеї у Аделаїді (Австралія) та Клівленді (США). Вони зібрали декілька тисяч унікальних експонатів. Цінною є праця впродовж кількох десятків років основника музею в Клівленді пл. сен. Л. Бачинського («Примружене Око»).

Розвитку пластової Філателії присвячені статті Любомира Онишкевича та Юрія Павлічка («З історії пластової філателії: 1927-1965», «Філателістичні випуски ЮМПЗ з нагоди 80-ліття Пласту», «Пластові випуски попередніх ЮМПЗ», «Перший державний випуск, присвячений українському Пласту»). Значну роль Пласту відмічає історик І. Андрухів в праці «Молодіжні організації Східної Галичини (Ів.-Франківськ, 1990). Пласт розглядається в спектрі молодіжних організацій того часу.

В 1990 р. вийшла брошура «З історії молодіжної організації «Пласт». Матеріали до неї збрала Шкапій І.В. Праця містить короткий виклад історії Пласту, основні відомості про скавтінг, пластові пісні.

В 1995 р. викладачем Прикарпатського університету Б. Савчуком була написана історія Пласту. Автор звертає особливу роль на Союз Українських Пластунів Емігрантів.

Новим етапом в розвитку історичних досліджень була постанова 1972 р. Головної Пластової Булави про підготовку видання

Історії Пласту до його 60-річчя. Цього ж року було доручено усім Крайовим Пластовим Старшинам про збір матеріалів. Активну участь прийняли головний редактор А. Фіголь, редактори пл. сен. О. Кузьмович, пл. сен. О. Бойчук.

В 1982 р. пам'ять пл. сен. Е. Гута-Кульчицького було створено Фонд видання історії Пласту. Головою Фонду стала Ф. Кульчицька.

У 1995 р. створено Міжкрайову редакційну раду. На чолі став пл. сен. О. Субтельний. Зразу ж було кинуте клич до країв про збір історичних матеріалів. В березні 1995 р. КПС України створило Групу Досліджень Історії Пласту в Україні. Першим головою групи став ст. пл. скоб А. Чемеринський, СМ. Згодом його змінив ст. пл. скоб Б. Яцун. Метою діяльності Групи є написання колективного наукового дослідження на тему «Історія Пласту 1911-1945 р.р.» та організація сталого пластового музею та архіву у Львові. Група веде свою діяльність в співпраці з окремими науковцями, науковими історичними інституціями, архівами та музеями в Україні та діаспорі. Розроблено схему досліджень історії Пласту. Підготовано такі нариси до друку:

- «Пластова преса і література в 1991-1995р.р.»
- «Міжнародні зв'язки Пласту»
- «Пластуни у керівництві руху Опору»
- «Пластова преса в 1911-1945 р.р.»
- «Пласт на Закарпатті»
- «Виховна Спільнота Української Молоді»
- «Пластуни за дротами: Курінь Молоді»
- «До першоджерел Пласту — 1910 рік»
- «Історія Пласту в Ямниці: 1922-1942 р.р.»
- «Історично-Пластовий календар»
- «Пластові Відзначення в 20-их роках»
- «Видавництва Закарпатського Пласту».

Перед будинком таборового проводу на Соколі.
1 ряд справа: ст.пл.Цьола Паліїв, ст.пл.Роман Мармаш.
2 ряд справа: проф.Юліян Коменецький (третій), проф.Стефа Пашкевич (шоста), проф.Михайло Іваненко (сьомий).
3 ряд справа: Іван Чмола (другий), Сірий Лев (третій).

СПІВОСНОВНИК ПЛАСТУ ІВАН ЧМОЛА

Народився 6 березня 1892 року в Солотвині, повіт Богородчани. Його батько Симеон був суддею, мати Кароліна походила з сім'ї німецьких купців Бунців.

Народну школу Іван Олександр Чмола закінчив у Бережанах, а гімназію — в Перемишлі. Там він ввійшов у активне громадське життя. В гімназії видає підпільний учнівський журнал українською мовою.

Фото з архіву «ПШ»

Іван Чмола — студент університету

Закінчивши гімназію, поступає на філософський факультет Львівського університету. В часі вакацій пройшов з товаришами всі Карпати.

З початком першої світової війни стає четарем у Легіоні Українських Січових Стрільців. Воювати довелося недовго, бо в 1915 році попав у російський полон і до кінця війни пробув у таборі полонених у Саратові. В 1917 році повертається до Києва і стає найближчим співробітником Полковника Євгена Коновальця. Спершу був командиром куреня, а потім полку у Корпусі Січових Стрільців (1918). За Директорії засновує запасну кадрову Корпусу в Кам'янці-Подільському. Війну закінчив у ступені Полковника УНР. Був у польському полоні в 1920-1922 роках.

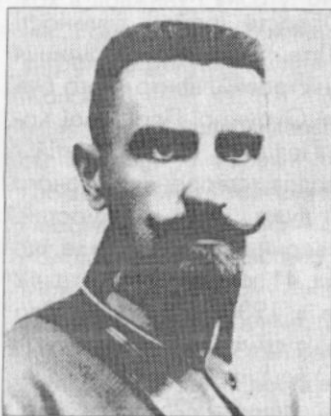

Фото з архіву «ПШ»

Іван Чмола — старшина київських січових стрільців

Після цього переїжджає до Румунії, де працює садівником. Опісля поселяється в Відні і одружується з Ганною Мокроус.

Повернувшись до Галичини, працює вчителем історії, географії та тіловиховання у гімназії «Рідної школи» у Яворові. Рівночасно закінчує студії у Краківському університеті. Захистивши працю з геології, дістає звання магістра природничих наук.

В 1930 р. заарештований польською владою. Відсидів у тюрмі 20 місяців (1930-1932). Польська влада забороняє йому вчителювати у Яворові і він переїжджає, як вчитель гімназії «Рідної школи» в Дрогобич.

Фото з архіву «ПШ»

Іван Чмола — професор гімназії у Дрогобичі

В 1911 році засновує таємні пластові гуртки у Львові, з якими проводить військове навчання. Був засновником та зв'язковим 17 куреня юнаків імені М.Драгоманова у Львові. Найвизначніший скавт-майстер Пласту у ділянках таборів та вишкочів, зокрема як перший комендант таборів на г. Сокіл в Карпатах. Був курінним 1-го куреня УПС ім. С.Тисовського та комендантом першого табору пластунів-сеніорів у Підлютому. Нагороджений медаллю «За значне діло» і відзнакою «Свастика заслуги».

В Дрогобичі Чмола вчителює до 1939 року. З початком німецько-польської війни заарештовується поляками, повертається з приходом Червоної армії.

З 1939 по 1941 рік виконував обов'язки завідуючого педагогічним домом десятирічки. Щотижня мусів відмічатися в місцевому відділі НКВС, де на столі лежав пропам'ятний альбом УСС, відкритий на сторінці з світлиною Чмоли.

В червні 1940 року рішенням тікати на Захід, але ця спроба не вдається через зраду провідника.

22 червня 1941 року Олександр Іван Чмола був заарештований. Його ім'я згодом знаходимо в списку страчених в Дрогобицькій тюрмі.

Два його сини йдуть на службу в Дивізію «Галичина».

Тільки в 1950 році його сім'я збирається в Боффало (США). Його жінка померла 3 січня 1978 року, до кінця свого життя віривши, що Чмола повернеться.

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ В ЯМНИЦІ 1922–1930, 1941–1942.

Ямниця стала першим селом Станіславської округи, де появилася «Пласт». Це стало можливим через активну діяльність директора Станіславської гімназії д-ра Миколи Сабата, який залегалізував Станіславівський Пласт у Львові в Кураторії.

Син ямницького священика, пластун II полку ім. І. Мазепи у Станіславові Володимир Гіряк у вересні 1922 року згуртував навколо себе кількох хлопців, що бажали познайомитись з основними ідеями Пласту. Довший час він був їх безпосереднім провідником і виховником. Перший гурток носив назву «Ведмідь», згодом постали й інші гуртки, які до створення ямницького куреня належали до станіславівського.

19 грудня 1922 року пластуни-прихильники села Ямниця зорганізували Миколаївський вечір, який справив велике враження на молодь села.

Майже три місяці, під керівництвом Володимира Гіряка, який весь свій вільний час присвячував пластовій роботі, сільські юнаки готувалися до своєї першої пластової проби. Вона відбулася в Станіславові 24 грудня 1922 року і була проведена проводом її пластового полку в присутності його опікуна проф. Никифоряка і делегації від інших пластових полків. Всі кандидати були дуже добре підготованими і відповіли всім вимогам пластової проби. Після проби ямничани склали присягу, значення якої їм пояснив у короткій промові полковник Ісаїв. Делегації від інших пластових полків тепло привітали новий пластовий підрозділ, а професор Никифоряк висловив у своїй промові надію, що вони, нові пластуни-учасники стануть колись зразковими і достойними членами Української держави.

На Різдво 1923 року пластуни поставили в селі святкову виставу на сюжет Вифлеємської ночі. Вистава зібрала в читальні всю сільську громаду. На Йордон цього ж року виступила вже ціла чота пластунів в час Водосвяття. На місці Водосвяття пластова чота утворила розлогий трикутник. Розтягнувшись ланцюгом, хлопці відгородили учасників свята і хор від простих глядачів. Не було ні гамору, ні натовпу, — над усім панував порядок і повага, чому сприяла участь у святі хлопців-пластунів. Після Водохрестя юнаки стали до вправ і, вигнавши з свого тіла холод, із здоровими рум'янками розійшлись додому. Один з ямницьких пластунів в лютому 1923 року писав у станіславському пластовому журналі «Український Пласт»: «Цей місяць праці з'єднав нашої пластової частині прихильність всього населення. Хлопці не відстрашуються строгим пластовим уством, але без ніякої агітації самі охоче зголошуються до Пласту, так що чота набирає

десятки нових прихильників. Завдяки Пласту в Ямниці розвинувся футбол. Його пластуни почали впроваджувати нарівні з різними маршами, вправами, прогулянками. Старше громадянство неприхильно поставилося до забави юнацтва. Була споряджена делегація до пароха Ю. Гіряка, щоб він вплинув на молодь. Пластуни мали свою команду, яка зіграла кілька матчів з команди інших сіл. Серед пластунів-футболістів виділялися Симань П'яста, Дмитро Гулага, Василь Деркач, Василь Червоний, Симань Обух, Юрко П'яста, Василь Деркач (Гнатушків), Гіляр Іваночко, Петро Зуб'як, Михайло Савчак, Микола Гіряк.

Було створено команду «Чорноморці», яка ввійшла в «Ямницю». В зв'язку з політичною боротьбою, що велася в другій половині 20-их років, пластова життя почало занепадати. Але вже в 1925 році «Пласт» відроджується. Ямничани творять свій особний пластовий курінь, який обрав собі патроном Івана Смицнюка-Ямницького — борця за волю народу. Першим курінним став студент Гаврило Кушніренко. Виховниками були Володимир Гіряк, Василь Деркач, Дмитро Савчак.

Отець Юстин був духовним провідником, навчав українства, зокрема історії та географії. Окрему ділянку серед пластунів отець присвятив поборюванню лівих комуністичних партій. Пластун Войновський став його правою рукою в протикомуністичних дискусіях.

Звіт Верховної Пластової Команди про свою діяльність від 6 квітня 1924 року до 21 грудня 1926, а зокрема витяг з звіту референта організації ст.пл. Петра Козирного містить такі дані про ямницький «Пласт»: «... е) сільських куренів є 5, у Ямниці 38-ий, Конохові 40-ий, Павелчу 45-ий, в Сільці 48-ий, в Тустановичах 49-ий». Щоб полегшити зносини з ВПК та в дечому віддати право ініціативи більшим осередкам поділено Галицьку Пластову Область (район діяльності Товариства Охорони Дітей) на 6 округів. Ямниця ввійшла в 4 округ — Дністровий, центр якого був у Станіславові. На чолі Окружної Пластової Команди тоді були Гнат Павлюх і Галя Аксентій.

На цей час припадає створення дівочого куреня, про який є дуже мало відомостей. Начальний Пластун Северин Левицький пише, що в 1928 р. в Ямниці був 41 юнак пластун та 42 пластуни. Всіх куренів в 1930 р. було 30. Два з них були ямницькими, а саме (за С.Левицьким): «38-ий курінь УУПЮ (хл.) ім. Івана Смицнюка, Ямниця, селопласт, закладений 1925 року (ким?), члени — сільська молодь.

41-ий курінь УУПЮ (дів.) в Ямниці, закладений 1925 року з сільської молоді».

38-ий курінь УУПЮ ім. Івана Смицнюка. В центрі о.Юстин Гіряк.

В 1925-1930 роках до ямницького «Пласту» належали перед усім гімназійні учні, а також селянські хлопці. В 1929 році починається суперництво між «Пластом» і «Соколом». Одні і другі стараються здобути для себе симпатію громади. Молоді пластуни дорікають «соколам», що ті не мають одностроїв, і що «Пласт» в своїй організації має більш військовий характер. За це «Соколи» «відплачуються» пластунам під час футбольних змагань. Вони майже завжди виграють у пластунів.

В 1929 році «Пласт» зорганізував у Ямниці пластову спортову зустріч у «Сосніні». На цю зустріч прийшло багато ямницьких громадян. Ця зустріч започаткувала в Ямниці змагання з плавання. До найкращих плавців належали пластуни Роман Якимечко, Григій Караванович, Данило Валько.

В 1930 році станіславівський кіш організує в лісах коло Посічі велику спортивну зустріч. Ямницький курінь бере в ній участь. Молоді ямничани відзначались в бігу на 100 метрів, в стрибках в довжину і висоту. Виділялися Андрій Галярник, Роман Ребрик. Ямницька футбольна команда виграла з рахунком 3:0 в куреня ім. М.Залізняка (Коломия).

Але на перешкоді дальшого розвитку «Пласту» стала влада. У вересні 1930 року в Ямниці, як і по всій Галичині заборонено діяльність «Пласту». Пластуни продовжували свою діяльність в інших молодіжних організаціях, зокрема в «Соколі». Майже всі в минулому пластуни стали зразковими господарями і добрими громадянами.

Після відходу більшовицьких військ з Ямниці влітку 1941 року «Пласт» відновив свою діяльність. Гоніння на українських патріотів приводить до унеможливлення функціонування українських патріотичних організацій. «Пласт» в Ямниці діє напівлегально. Берег Бистриці, коло села в цей

час стає місцем збору пластунів з усієї Станіславщини. Тут було багато хлопців і дівчат з навколишніх сіл. Крім чисто пластових зайнять, молодь допомагала ямничанам збирати врожай, допомагали самотнім громадянам у господарстві. Спали пластуни в stodolі на подвір'ї п.Б'ялюка. Всі пластуни були членами юнацької сітки ОУН. Деркач Василь керував чоловічою сіткою, а Стефа Дейчаківська — жіночою. Сходини відбувалися в читальні «Просвіти» і раз в тиждень. Виховниками були: Ганна Савчак (1-3 класи), Клюбма Марія (4-5), Катамай Анна (6-7). Існувало 4 гуртки. Провідниками ямницьких пластунів були: Стефанія Дейчаківська (в 1944 р. емігрувала до Канади, була бібліотечною працівницею, поетесою), Микола Катамай (Гурашів) — загинув 1945 р. в рядах УПА.

Василь Савчак (Окружний Провідник Буковини від 1945 р., Лицар Бронзового та Срібного Хрестів заслуги). Про Савчака пластуни склали пісню:

«Четар Савчак, чоту крилатих
Поведи в лави закривавлених боїв,
Щоб не пропала наша слава,
Щоб не пропала слава юнаків».

У 1942 р. відбулася пластова зустріч в «Свидовім». Прихід більшовицьких військ в Ямницю в липні 1944 р. поклав край роботі патріотичних організацій в селі. Велика частина ідейно і фізично загартованих членів «Пласту» поповнила ряди УПА і боївок ОУН, прославившись в боях з окупантами.

Естафету традицій ямницького «Пласту» продовжив на еміграції о.Гіряк, який був опікуном пластової молоді і кожне літо проводив на таборах. Він заклав пластовий осередок в Інсбруці (Австрія) при церковному братстві св.Андрія. З приїздом до США був сеніором та Духовним Опікуном на країну до 1956 р. Чотири рази був на таборах в Іст-Четгемі та раз на Бобрівці коло Гартфорду. Помер 1958 року і похований в Філадельфії.

Започаткований за ініціативою сім'ї Гіряків ямницький «Пласт», пройшовши довгий шлях свого розвитку, дістав своє продовження за кордоном, в Америці, представниками тієї ж родини.

Випуск підготував
ст.пл. скоб Андрій ЧЕМЕРИНСЬКИЙ, СМ

«ЛІТОПИСЕЦЬ» ч. 1 / 1996
Бюлетень групи з історії та музейництва Пласту

Редактор: Ольга СВДЗИНСЬКА
Наша адреса: 290053 Львів, вул. Наукова, 4/81

ОДИНОКА ЗАСУДЖЕНА ЗА ВСУМ

Хто тільки пройшов першу пластову пробу, той знає, що таке була Виховна Спільнота Української Молоді за часів німецької окупації Галичини. Але по правді може знати, чим вона була, тільки той, хто ставив у її рядах перші кроки своєї громадської праці. Той має свою окрему дефініцію: ВСУМ — це була сконцентрована туга за Пластом. Серед обставин більш ніж несприятливих, серед недостатків та небезпек війни, під підзорливим оком неласкавої влади. Саме тоді ВСУМ був виявом туги колишніх пластових провідників — туги за їх романтичною молодістю, яку вони так гаряче бажали передати наступним поколінням. Бо знали цій тузі ціну... ВСУМ ішов назустріч тузі молоді за тим «клясичним» незрівняним Пластом, що його блідим відлунням тільки вважали свою сучасність. ВСУМ був без одностроїв, без відзнак, прапорів, навіть гімн та присягу мав не ту, хоч безперечно у пластовому дусі. Але попри всі недостачі у ВСУМ-і було може більше живого молодечого ентузіазму, ніж у майбутньому періоді. Коли то в повоєнній Європі «стало все вільно», коли узбіччя гір у Міттенвальді на незабутньому Святі Весни мережилися сотнями пластових смолоскипів, коли пластуни виносили наш прапор на Мон Блян, а незабаром і пластову ідею на всі континенти світу. Та власне ж і у ВСУМ-і збиралися ці незміримі енергії: одним — на далеку мандрівку чужиною, іншим на подвиг і свідоцтво Правді.

І в тому ВСУМ-і при Першій Українській Державній Гімназії у Львові була курінною юначок вона — «Ліля». Дрібна, рухлива постать; важка, золотава коса «короною» і блискучі, ясно-сині очі... Де вона з'являлася — не могло бути спокою, бо під її поглядом усе кругом ставало із буденного — цікавим, динамічним, захоплюючим, гідним всякого труду й змагань. І цей її погляд — заповнював. Викликав на неспокій, на діло.

Були юначки, невдоволені її «урядовим тоном» — тих уміла «взяти» добродушним гумором та дружньою щирістю. Бо й зрештою — кожен знав, що ніхто інший не міг би бути курінною. Це належно оцінювала і наша, по-сьогоднішньому — зв'язкова, професор Уляна Сітницька. Вона бачила провідницькі

завдатки Лілі та працювала з куренем власне через неї. Розвивала її світогляд, виробляла пластову поставу — у довгих бесідах віч-на-віч. І це виявилось дуже успішним. Ми, юначки, жадібно ловили із уст Лілі «що пані Уляна сказала» — не без відтінку заздрости. Але це почування було позитивне та здорове. І ми це сприймали куди глибше, ніж тоді були здібні розуміти.

Ліля була дочкою двох ідейних та визначних педагогів. Змалку бачила, як у їх хаті «містилася ціла читальня «Просвіти» на Знесінні» — тобто, особисте родинне життя зливалося без рубців із громадсько-національним. І для дитини творило середовище для розбудження зацікавлень, для самовияву здібностей. Зрештою і дві, не на багато старші сестри — не менше здібні та працюючі, творили вже теж маленький модель світу постійного змагання до якнайвищих інтелектуальних вершин.

Звичайно, Лілі не було важко вчитися. Між іншими «з власної пильності» вивчила на пам'ять цілого «Мойсея» Івана Франка. Але був визначно розарливий її ентузіазм, з яким «відкривала» кожен нову сприйнятну відомість, робила її «своїм власним багатством». І ми — заражувалися...

Невгасима була її прага — впливати на життя, щось формувати, творити. Постанова частини «Лісової пісні» у шкільній читальні, свято в честь Івана Франка, чи пластовий біг — змагання поміж куреннями юначок із різних львівських шкіл... А так же само і пакування цукорків на ялинку сиротам (добре діло!) — надголуб, без обіду, зараз після школи. Про «жертвенність» ніхто не говорив, коли все було таке радісне — для неї і для нас...

... Довго тривало, поки дійшла до нас, на еміграцію, вістка про арешт Лілі, а потім довго наповнялася ця вістка подробицями, поки настав час, що вона сама має змогу про все сказати поправді. І дізнавшись про кожен нову подробицю — росла близькість понад океанські простори, ріс подив, тим більше знаючи хитке здоров'я Лілі...

Сьогодні повернулися й замкнулися круги життя. Сьогодні в авторки цих рядків вже не лиш переживання неможливої, здавалося, зустрічі з Омріяною і Недосяжною. Сьогодні це реальна, пересипана спільністю чималої кількості справ — дружба дозрілих людей.

І мимоволі порівнюється її — на порозі життя із тою, яку зустрінулося сьогодні — з вантажем цілого нелегкого її життя... І з заслугою його. Незважаючи на всі труднощі й незгоди — науковець-україніст високої кляси. І до сьогодні захоплена кожною кришинкою відомостей про Україну — тільки ж на іншому вже рівні... Чи то про всі таємниці української мови — чи про загадкових, старинних ікон. І не думає спочивати, хоч «календарний вік» дає на це право. І «особисто» живо зацікавлена кожним проявом сучасного українського життя та затурбована кожним його недоліком, зажурена перспективами майбутнього

Фото з архіву «ПШ»

Збірка молоді ВСУМ із своїми провідницями. Друга зліва у 1-му ряду пл.сен.Леся Храплива. Краків, 1944р.

нашого народу й культури.

І в тому ж дусі виховує дві внучки — такі ж золотокучеряві, ясноокі та завжди захоплені — як і вона сама.

І ще вдумуючись у її минуле: по-пластовому взяла вину на себе, щоб врятувати подругу. У межовій ситуації знайшла відповідний аргумент, щоб виправдати її і, витерпівши шість років каторги, де її ніжні легені послідовно, день за днем, насичували отруйним силіконовим пилом, повернулася до улюбленої науковою праці, мов нічого не було...

У своїй автобіографії Ліда згадує, що, як виявилось, за приналежність до ВСУМ — судили й покарали лиш її одну... Свавілья й безправ'я — притаманне большевицькому режимові... Хоч — і не без правди в них було: ВСУМ був кузнею свідомого й активного українства і, як такий, був їм ворожий та небезпечний. Вона стала жертвою — одною за всіх. Але вкрадається мимоволі думка, що на жертву вибрали собі вороги справді гідну представницю того покоління пластунів.

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

ПОГЛЯД У МИНУЛЕ

Пласт відродився в 1942 році як Виховна спільнота української молоді (ВСУМ). Тоді відбувся влітку в Криниці під керівництвом Кикилії Паліїв («Цьопи») вишкіл майбутніх організаторів ВСУМ-у в школах Галичини та Буковини. Мені пощастило брати участь у тому вишколі як представникові Академічної (першої) гімназії у Львові.

Усе було в нас, як у справжньому пластовому таборі: комендант, упорядники, хорунжі, прапор, стійки тощо. Але водночас проходило й навчання, і то за дуже насиченою програмою. Старші пластуни та запрошені відомі спеціалісти вчили нас основ педагогіки, психології, історії та географії України, української літератури, історії українського мистецтва та ін. українознавчих предметів — у найзагальніших рисах або насвітлюючи тільки окремі проблеми. А пластуни передавали нам ще й свої знання щодо орієнтації в просторі, з першої медичної допомоги й т.п., а також веселі творчі вечори, своєрідні пластові ватри, які, з уваги на війну, відбувалися в приміщенні.

А жили ми в віллі «Меран», побудованій на одній із вершин околиці Криниці. В тому зеленому просторі особливо врочисто звучали слова «Тут є Бог» нашої вечірньої молитви.

Шкільний 1942-1943 рік став роком організації мережі ВСУМ-у в школах. Був у нас свій гимн «Вірлине в нас око і готура слух, Летіти здіймаються крила, До згідного такту рівняєм наш рух, Ростуть в нас характер і сила...».

Була також своя присяга:

«На кров, що пролилася з жертвенника волі,
На муки скатованих наших братів,
На спомин і жаху, й надій, і недолі
Клянусь перед сяйвом прийдешніх віків:
Ні віри, ні роду ніколи не кину,
Українського племені гордий я внук
За діло святе мені жить чи загинуть,
Стягу товариства не випущу з рук... »

Головне ж — була висока здатність на посвяту та подвиг, яка єднала й облагороджувала нас. Але реальної посвяти й подвигу ніхто від нас не вимагав, бо основною метою Виховної спільноти було всебічне патріотичне виховання освіченої молоді, без недозрілих постанов, без авантюризму,

Фото автора

Лідія Коць-Григорчук.

з допомогою якого так легко можна було ту молодь знищити. Саме в такій організації молоді вбачали досвідчені пластуни надійну школу характерів майбутніх українських інтелігентів, отже й виховували в учнях свою достойну зміну.

Час був складний. Поряд з Виховною спільнотою української молоді існував Союз української молоді (СУМ), значно більше політично заангажований.

Виховна спільнота була до певної міри підзвітна школі: охоплювала її учнів легально, з відома дирекції та вчителів, які сприяли організаційним заходам, надаючи іноді приміщення для занять і зборів, а також вникаючи як спостерігачі (і не тільки) у хід цих імпрез.

Незалежно від ВСУМ-у існувала в школі самодіяльність із різними гуртками: хоровим, драматичним, самоосвітнім та іншими. Учні підготували концерти, конкурси, виголошували доповіді тощо.

1944 рік став роком вирішальним для школи подій. Ми, тобто найстарші в тому часі гімназисти, здали матуру та розбрелися хто-куди; були змушені у зв'язку з наближенням лінії фронту швидше

Фото з архіву «ПШ»

Булава вишкільного табору ВСУМ у Розлуччі, 1944 р. Зліва направо — Дарія Сіяк, Ірина Хойнацька-Чайківська, Н.П., Кекилія Паліїв, Любомира Мриц-Пежанська, Марта Роговська-Стрілецька та господині Софія Дзісь і Н.П. Позаду д-р Кость Паньківський, заступник голови Українського Центрального Комітету у Львові.

закінчити свої шкільні заняття учні молодших класів. Деякі гімназисти поїхали самі або з батьками на Захід, інші поповнили ряди дивізії «Галичина» та Української повстанської армії, а решта, особливо дівчата, залишилися, щоб продовжити навчання.

На місце одних окупантів насунулися інші... Відновили діяльність школи, спеціальні середні заклади та інститути, в тому числі й університет. Запрацювали й репресивні органи, які взялися за ліквідацію підпільного визвольного руху Галичини: запідозрених студентів схоплювали на вулицях, викликали з лекцій. Намагалися зламати чи ізолювати провідних українських інтелігентів: прилюдно принижували їх або по-злочинному вивозили на пересильні пункти, а згодом — у Сибір.

Попри все це молодь намагалася здобути вищу освіту.

До масового нищення студентських рядів приступило НКВД у другій половині 1949 року, по смерті Я. Галана: в аудиторії заходили прокурори й починалися давно відпрацьовані «спектаклі», під час яких студенти й викладачі одні одних самі звинувачували.

Тоді я вже закінчила університет і, здавши іспити в аспірантуру, стала аспіранткою інституту мовознавства АН УРСР: здала ще й ряд кандидатських екзаменів, взялася за дисертацію. Але дальші студії перервав арешт, а з ним тюремне ув'язнення, допити, засуд і тайшетські та мордовські табори.

У тому часі арештованих, як правило, на волю не випускали: якщо й не було доказів їх вини, все ж судила горезвісна «трійка» (т.зв. «Особое совещание») у Москві як суспільно небезпечних.

Уже з першого допиту я збагнула, хто стоїть біля джерел моїх звинувачень і який їх обсяг. Знаючи особу того свідка, могла визначити сферу його поінформованості. Подумки старанно переглянула всіх, кого ще зі знайомих заарештували до мого арешту: крім нього, ніхто не міг говорити про існування ВСУМ-у в гімназії та про мою роль у ньому. Він же постійно хворів, у школі бував рідко, за станом здоров'я не міг брати участі в молодіжних

заходах (мабуть, і зізнання його були на грані повного фізичного вичерпання).

Щоб мої дальші покази були досить вагомими, я відразу призналася до грізного закиду, що була курінною ВСУМ-у. Таке «щиросердечне» підтвердження важкого звинувачення не міняло моєї приреченості, але давало мені змогу виступати компетентно та створювати враження правдивості зізнань.

Далі намагалася висвітлювати діяльність ВСУМ-у як працю в гуртках художньої самодіяльності тому, що: в обидвох була дуже заангажована; посторонній спостерігач, бо саме таким був той, від кого походили звинувачення, не міг розділити обсягів їх, отже й моєї, праці. Тому мої інформації про святкування ВСУМ-ом 30-ї річниці від дня смерті Лесі Українки чи про шкільні зустрічі Нового року або змагання учнів за найкращий прозовий чи поетичний твір, організовані Виховною спільнотою, сприймалися природно. Правда, були застереження щодо того, що у ВСУМ-і вчили історії та географії України, але й тут можна було згадати про гурток самоосвіти при шкільній читальні з його спорадичними учнівськими доповідями на різні теми.

Тільки б ще хтось не попався з членів ВСУМ-у! Згодом я дізналася, що викликали на допити у справі ВСУМ-у Уляну Сітницьку, нашу вчительку руханки, яка очолювала ВСУМ після від'їзду Кикилії Паліїв, З.Зеленого та В.Самотулки. У моїх зізнаннях фігурувала тільки як учителька, що зрідка з доручення дирекції, як і інші вчителі, була присутньою на заходах ВСУМ-у в межах школи. Уляна Сітницька витримала допити, підтвердивши свою суто педагогічну працю в школі. Тож її не заарештували, але створили суспільний вакуум довкола її особи.

Не вдалася й спроба звинуватити в членстві ВСУМ-і мою шкільну товаришку Іванну (Асю) Франко. Ася була тоді завзятим курцем з жовтими від тютюну пальцями. Саме ту ознаку я навела без надуми під час улаштованої нам зустрічі (Асю викликали «з волі») як аргумент проти членства: «Погляньте на її пальці! Вона й тоді курила, а до ВСУМ-у курців не приймали».

Остаточо ВСУМ став у такій інтерпретації тільки виховно-самодіяльним засобом у роботі школи.

А для мене почали шукати додаткових звинувачень. При наявності досить великої батьківської та моєї бібліотеки найпростіше було закинути мені

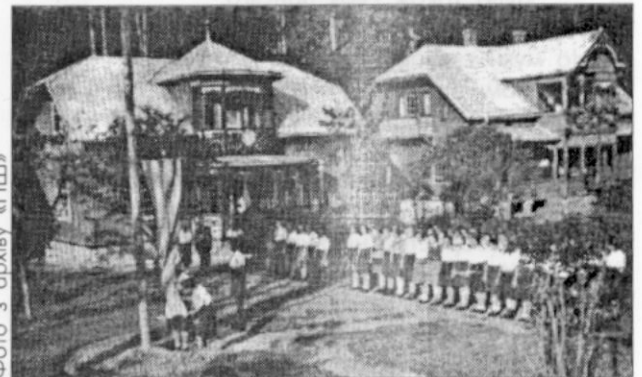

Фото з архіву «ПШ»

Збірка у таборі ВСУМ у Розлуччі, 1944р.

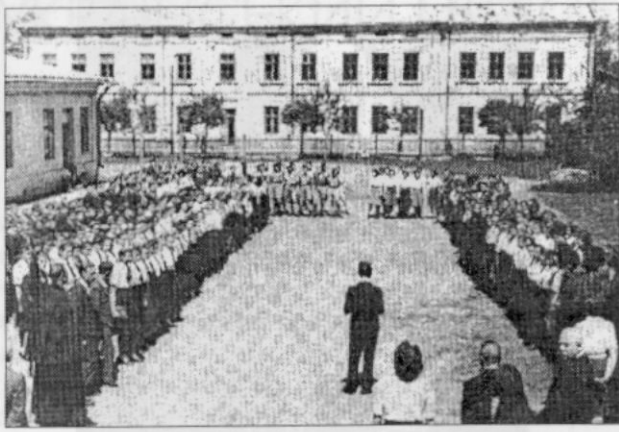

Фото з архіву «НТШ»

Зустріч ВСУМ.

Юнацтво і «передові» (старше пластунство) під час святкового відкриття зустрічі. Самбір, червень, 1943 р.

зберігання забороненої літератури. Для цього перераховано усі статті заборонених авторів із двох томів Вістника НТШ та внесено їх список у протоколи слідства поряд з «Марком Проклятим» Стороженка, «За душу дитини» Мерварта (за «злочинні» рекламні оголошення «Червоної Калини» в кінці), твором про скасування панщини з «небезпечно-злочинним» заголовком «За громаду!» і т.п. Слід відзначити, що вже тоді не було в нас дома книжок, які можна було вважати забороненими: я ж закінчила університет і знала обсяг можливих заборон. Тому й збільшувано в протоколах списки недозволеної літератури саме такими позиціями. Закидаючи мені ще й читання заборонених творів, поділено навіть задля кількості позицій твір В.Винниченка «Чорна Пантера і Білий Ведмідь» на два твори, вписавши окремо «Чорну Пантеру» та «Білого ведмеда». Цей твір, як «Кирпатого Мефістофеля», позичив мені тодішній директор Музею І.Франка, майор КГБ (сам признався) І.Кияшко, отже під час слідства не було сенсу відмовлятися від їх читання.

Випитували мене тоді ще й про мої «націоналістичні виступи» на засіданнях університетських наукових гуртків, які очолювала, а також про збір грошей на допомогу нашим вивезеним викладачам — доцентам Н.Кострубі та М.Скорикові. Але цих звинувачень не підтвердили спеціально викликані з університету свідки — мої заступники в наукових гуртках. Хоч у такий спосіб вони захистили й себе, все ж я щиро вдячна їм за це.

Московська «трійка» засудила мене на десять років позбавлення волі з відбуванням цього терміну в сибірських концентраційних таборах.

Мабуть, моя компетентна інформація про ВСУМ таки подіяла, бо ніде в таборах я не зустрічала дівчат, які колись проходили зі мною вишкіл у Криниці. Жодної більше, крім мене, курінної ВСУМ-у! Зустрічалися деякі мої знайомі — колишні рядові члени ВСУМ-у, але їм приписувано «зраду Батьківщини» (§ 54 — Іа кримінального кодексу УРСР) за іншу діяльність, не пов'язану зі ВСУМ-ом.

Переконавшись у тому, що ВСУМ визнано невідсудним, написала я в 1955 р. скаргу у зв'язку з несправедливим засудом, і за декілька місяців, після

перегляду справи, отримала документ про реабілітацію.

Але до Львова приїхала я скоріше, коли спеціальні комісії при Верховній раді СРСР звільнили з таборів жертви сталінських репресій, знімаючи судимість.

Дуже радісною була наша зустріч з друзями у Львові після мого звільнення. Але перестерігала мене Уляна Сітницька, що тюрма й табір тривають, тільки «вишки» й дротяну огорожу ширше розставлено. Було це в липні 1956 р.

Поновлено мене в аспірантурі на підставі документу про реабілітацію і завдяки клопотанням З.Франка та Л.Гумецької при підтримці тодішнього голови Верховної Ради УРСР П.Тичини.

Уже в 1960 році, до цього, здавши кандидатський мінімум, захистила кандидатську дисертацію та зайняла посаду молодшого наукового працівника відділу мовознавства інституту суспільних наук АН УРСР у Львові.

Закінчилася «хрущовська відлига». Колишніх в'язнів — Григорія Нудьгу і мене — всупереч відповідним постановам відділу мовознавства й літературознавства, клопотанням адміністрації інституту суспільних наук, всупереч усім науковим показникам нашої праці ніяк не підвищували на посаді, не допускали будь-яких наших контактів зі студентською молоддю, дали нам зрозуміти, що не можемо й мріяти про захисти докторської дисертації. А в липні 1972 року взагалі змусили мене (а згодом і Г. Нудьгу) звільнитися з праці в Інституті ніби «за власним бажанням», переконуючи, що така жертва потрібна «для добра відділу мовознавства» цього інституту.

А далі... «вовчий білет», понад рік безробіття, викреслення мого прізвища зі складу редакційної колегії «Атласу української мови», хоч з доручення проф. Ф.Жилка була його відповідальним редактором у Львові; заборона друкувати в Україні мої праці — безнадія, безвихідь.

Не припиняла пошуків роботи, хоч і були ці даремні зусилля «ходінням по муках». Коли ж відмовлено мені навіть у посаді донора для дослідження тифозних хвороб, у відчаї пригрозила автодафе перед будинком обласного комітету комуністичної партії у Львові. Хоч така заява прозвучала в досить вузькому колі знайомих, усе ж на другий день переказали мені з доручення того ж обкому з'явитися до дирекції історичного архіву УРСР у Львові, де без будь-яких вступів і дошкульних реплік влаштували на посаду молодшого наукового співробітника відділу давніх актів.

В Інститут суспільних наук більше не повернулася, бо згодом, на прохання Віри Свенціцької, перейшла працювати в Національний музей у Львові, фонди якого є й сьогодні сферою моїх зацікавлень не тільки як лінгвіста, але й як палеографа.

На питання друзів, чи змінила б що-небудь у моєму житті, передбачаючи наслідки, відповідаю: «Ні!»

Лідія КОЦЬ-ГРИГОРЧУК,
дійсний член НТШ,
кандидат філологічних наук

Юрій Старосольський «ВЕЛИКА ГРА»

З усіх книг про «Пласт» — Організацію Української Молоді, може найкраще написана є тоненька книжечка-есеї пластуна-сеніора Юрія Старосольського, з куреня «Лісових Чортів», під назвою «Велика Гра».

Покійний др. Ю. Старосольський, як знаєте, був другим з черги Начальним Пластуном — себто, символічним провідником Українського Пласту на весь світ. Це була людина, яка глибоко розуміла суть пластової ідеї, пластової методи та пластового «стилю життя». Це своє прекрасне зрозуміння ідеї нашої організації Юрій Старосольський зумів передати в поетичний, легкий та приступний спосіб в своїй знаменній книзі «Велика Гра».

Книжка ця є відносно дуже коротка, але в ній можна знайти сукупність усіх пластових ідеалів. Все є зібрано так живо і цікаво, що її може легко прочитати й зрозуміти кожний юнак, чи юначка. Я сам вперше прочитав цю книгу, коли я мав тринадцять років і щойно вступив був до Пласту. Книжка зробила тоді на мене величезне враження; прочитавши її, я постановив, що я буду пластуном, добрим пластуном, і залишуся ним до кінця мого життя. Книжку цю я пізніше не раз перечитував ще раз і ще раз — навіть тоді, коли я вже став старим сеніором. Бо ж ця книга має думки, які кожне покоління може сприймати по-своєму: чи юнак, чи старший пластун, чи сеніор, все одно ви там можете знайти для себе щось вартісного й цікавого. Здається, кожне речення в ній — це афоризм, який можна цитувати при відповідній нагоді.

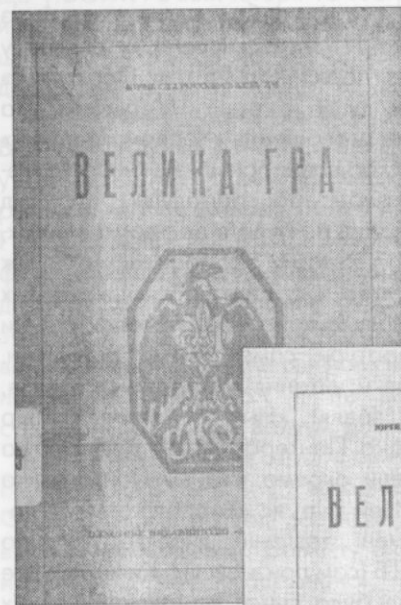
Зокрема можна рекомендувати цю книгу людям, які ще не є обізнані з Пластом і з його ідеєю, а теж батькам дітей, які думають над цим, чи варта їм вписати своїх діточок до Пласту, чи ні.

Книжка «Велика Гра» з'явилась була вперше в часі «великої мандрівки» пластунів з таборів біженців до нових країн поселення, себто в 1940-их роках. Пізніше цю книжку кількакратно перевидавано, бо ж вона осталася актуальною і до тепер. Останнє видання цієї книги було в 1995-му році, коли пластова видавництво «ЛІЛЕЯ» в Тернополі випустило її вперше на Українських Землях.

Щиро рекомендуємо цю книгу всім новим пластунам в Україні. Рекомендуємо також, щоб пластові станиці в Україні роздавали цю книжку батькам молоді, щоби показати їм, що це таке Пласт і чому варто вписувати дітвору й молодь до цієї організації.

пл.сен. Юрій СТАРОСОЛЬСЬКИЙ

Перше видання.
Мюнхен,
«Молоде Життя»,
1948 р.

Друге видання.
Вашингтон —
Філадельфія —
Дітройт,
1979 р.

Третє видання.
Тернопіль,
«Лілея»,
1995 р.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ НА «ІНТЕРНЕТ»

Сьогодні цілий світ починає комунікуватись між собою через електронну мережу, яка називається «ІНТЕРНЕТ» (INTERNET). Що це таке «інтернет»? Всі члени УПН, УПЮ та УСП напевно вже дуже добре знають, що це таке, але для тих сеніорів, які ще про це не чували, подамо коротенький опис.

Інтернет — це багато-багато сполучених зі собою комп'ютерів — великих і маленьких, в усіх країнах світу, на усіх мовах, на усіх континентах. Великі комп'ютери на університетах, в підприємствах, чи в б'юрах всіляких урядів, сполучені поміж собою через оптичні кабелі, чи сателіти, тощо. Маленькі комп'ютери-персоналки є сполучені з мережею через коробки-модеми, а тоді через звичайні телефонні лінії.

Через інтернет можна посилати так звану «електронну пошту» (e-mail), можна брати участь у дискусіях і форумах на різних так званих «user-net», «bulletin-boards», тощо, або можна черпати записану інформацію на так званому WWW- «World Wide Web», де — при допомозі спеціальних (так званих «browser») програм (як наприклад: Mozaic, чи Netscape) можна знайти інформації на майже кожному темі, яку лиш можна собі уявити.

На WWW можна найти чимало і про Україну, а також можна довідатись багато про Український Пласт. Зокрема хочемо звернути Вашу увагу на серію сторінок у так званому «The Pine Tree Web Home Page», яку спонсорують американські скавти (The Boy Scout of America), а веде її один американський скавт, Lew Orans (Оранський?), який є сам родом з Києва та Одеси.

У цих Web-сторінках є багато інформації про скавтів із різних країн колишнього СРСР та Східної Європи. Є загальні сторінки про Україну, а тоді сторінки, які дають Вам повний текст та ілюстрації із пластового англомовного листка «Scouting-Пласт», який видає Головна Пластова Булава для чужомовних скавтів світу. Недавно поміщено було там також повідомлення про пластова Джемборі, яке має відбутись на Закарпатті в серпні 1996.

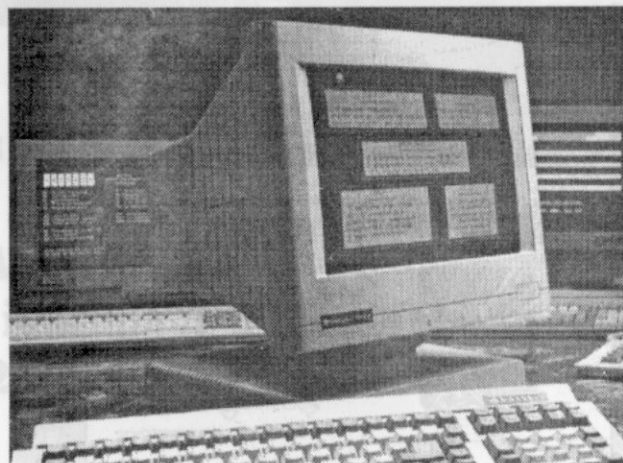
Якщо Ви маєте доступ до WWW, то можете найти так званий «home page» (себто: базу) The Pine Tree Web, сторінок Лева Оранса, під WWW-адресою: [http:// rampages, onramp net/-iporans/](http://rampages.onramp.net/-iporans/). Звідтіля Ви можете дійти до українського Пласту, протискаючи гузики, які є значені: «A Chronicle of Scouting in Eastern Europe and Russia», а також Scouting in Ukraine.

Наш листок «Ukrainian Scouting», том 2, No.1 Ви зможете найти під адресою: [http:// rampages, onramp net/-iporans/ukraine.htm](http://rampages.onramp.net/-iporans/ukraine.htm). Листок том 1, No 1, знайдете під WWW- за адресою: <file:///C:/0-Web Pages/FTR'd to Server/plast 95-1.htm>. Повідомлення про наше Джемборі в серпні 1996

знайдете під: [http://rampages, onramp net/-iporans/u-jambo.htm](http://rampages.onramp.net/-iporans/u-jambo.htm). Загальні інформації про Україну є також під: [http://rampages, onramp net/-iporans/rin-ukra.htm](http://rampages.onramp.net/-iporans/rin-ukra.htm).

Внедовзі мають появитись там теж і всі інші числа нашого інформативного листка, як також інші інформації про Пластову Організацію. Якщо б ви мали якісь труднощі із цими адресами, то напишіть до мене, через електронну пошту (e-mail), на адресу: wyr53a@prodigy.com.

Любомир С. ОНИШКЕВИЧ

НАГОДА ЗРОБИТИ ДОБРЕ ДІЛО

У Львові організується Пластовий Методичний Центр, який має на меті сприяти покращенню виховної діяльності в УПН та УПЮ через впорядкування методичної праці Пласту, формування пластової бібліотеки, систематизацію та збирання існуючих методичних матеріалів, а також розробку нових матеріалів, яких потребують нові умови та новий час. Також в плані є переводити різні семінари для обміни думок та опрацювання нових програм.

Цей Центр дуже потребує які-небудь пластові матеріали — журнали, книжки, підручники, а також літературу для дітей і молоді, як і для виховників. Вони просять надсилати їм все що ми маємо тут в діаспорі, а там їм дуже пригодиться. Пошукайте з себе в хаті, зверніться до знайомих, до книгарень у Ваших місцевостях, щоб подарували матеріяли і книжки на цю ціль. Висилайте індивідуально, навіть по кілька книжок, на адресу:

290000, м. Львів-центр

аб. скр. 65

Пласт УСО (для методичного центру)

телефони: 22-49-32

72-26-75 (канцелярія Пласту)

(голова центру Маряна Смірнова)

ЛИСТИ ВІД УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ В ЮГОСЛАВІЇ

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

Як Ви напевно знаєте, Дорогі Читачі й Читачки, в колишній Югославії шаліє сьогодні жорстока війна, яку стараються якось примирити Миротворчі Сили Об'єднаних Націй* ОН. Вояки ОН, так звані «UNPROFOR», наражують себе там кожного дня. Багато з них вже згинуло в тій війні, багато було поранилих і покалічених, багато було взятих в полон, тощо. Це справжні герої сьогоднішнього дня, які жертвують себе, ризикуючи своїм життям за ідею світового миру і добробуту нещасних людей, які попали в одну із найжорстокіших війн двадцятого століття. Вони також утверджують Українську Державу в сім'ї народів світу і тим самим роблять велику службу для цілого Українського Народу.

В пресі світу часто можна побачити знімки наших вояків в Боснії та Хорватії — як боснійські діти дають їм квіти, як ті вояки роздають їжу голодним боснійцям, тощо. В осені 1995-го року в світовій пресі появилась вістка про це, як українським офіцерам із батальйону в Хорватії вдалось урядити безпечну дорогу втікачам з околиці, яка зветься «Країна», в Хорватії. Цю «Країну», замешкану сербами, завоювали недавно хорвати. Якщо б не вчасна інтервенція українського батальйону, то, правдоподібно, яких 140 тисяч жінок, дітей, старців та інвалідів було б там змасакровано.

Для українських філателістів може бути цікаво, що наші вояки в Югославії — як і всілякі інші вояки «UNPROFOR» — мають свою пошту, через яку можуть пересилати листи додому, в Україну. Листи, які перейшли через цю пошту, можуть бути цікавими філателістичними сувенірами — історичними свідками доби. (Однак треба вважати, бо існують також «зфабриковані» конверти, надруковані в Києві, які продають збирачам як справжні — хоч вони ніколи Боснії не бачили.)

А може Ви, Дорогі Читачі й Читачки, маєте рідню, чи знайомих у війську в Югославії, українських вояків, з якими переписуєтесь? Якщо так, то напевно самі маєте такі цікаві листи від них!

Наші хлопці в Югославії є дуже відтіяні від світу й напевно нетерпеливо очікують кожного дня пошти з рідної України. Якщо Ви знаєте когось з них, або можете знайти адресу одного з них — то напишіть до них від нас всіх, від українських пластунів! Це стане гарним пластовим «добрим ділом» — бо напевно роз'яснить якомусь нашому воїнові похмурий, зимовий день в чужій, ворожій землі, де кожної хвилини на нього чекає раптова куля, яка може закінчити його молоденьке життя...

РЕДАКЦІЯ

СПОГАДИ ПЕРШИХ ПЛАСТУНІВ

(з майбутньої книги)

**Розалія МАМАЛИГА,
13 пластовий полк ім. Орисі Завісної
м. Коломия, 1921/22 – 1925р.**

Український Пласт повстав у 1911р. на бажання перенести світову ідею скавтіngu з англійського на український ґрунт і як бажання виховати відповідно кадри української молоді до подій, які приносить життя заходами др. О.Тисовського, Петра Франка, Івана Чмоли, Мирона Федусевича, Романа Шипайла (в Коломиї) покритася Галичина сіткою пластових відділів, як чоловічих так і дівочих.

Подаю зміст-зразок пластового виховання молоді в м.Коломиї жіночого пластового відділу у полку-курені. 13 пластовий полк ім.Орисі Завісної, організований професором Романом Шипайлом із учениць жіночої семінарії і жіночої гімназії. Рівночасно був організований пластовий учнівський полк, організатором якого був професор П.Франко, викладач хімії.

Нас вчили: «Майбутнє належить молоді, яка буде молодь — така майбутність». Завданням було виховувати нас такими, щоб зуміли це важке завдання перевести в діло. На допомогу включали й батьків, крім вчителів й вихователів, які мусіли бути добрим прикладом в поведінці як вдома так і в громадськості. Працювати треба вчитися і цього вчить Пласт. Під час першої світової війни український Пласт обмежив свою діяльність. Більшість молоді і її провідники вступали до УСС. Маючи гарні прикладитрадиції, український Пласт негайно по катастрофі над Збручем віджив і почав інтенсивну діяльність.

Пластові гуртки були першими вістунами відродження українського громадського життя по катастрофі й зневірі 1919-1920 р.

На молодих плечах піднімали вони національну традицію, виносили українські національні емблеми — мову й пісню, на вулицях міст. Направляли могили наших борців, несли їм у зелені свята вінки і квіти, створюючи культ національних борців, вливали всюди своїми виступами віру в наші сили, в зневірене нераз громадянство. До Пласту приймали у нас молодь різних національностей, не робили різниці між багатими і бідними, тут всі рівні: пластун стоїть на сторожі правди, любить свій народ і служить йому, не прищеплює злоби чи ненависті до інших національностей, всі живуть як культурні друзі і допомагають один одному у всіх добрих наміреннях. Любити всіх добрих дітей, не ненавидіти, допомагати перевиховувати товаришів з поганими звичками:

Пластуни не п'ють алкогольних напиктів і не курять, пам'ятають девіз: «В здоровому тілі здорова душа».

Мета Пласту — виховувати повноцінну всебічно розвинуту молоду людину, утверджувати серед молоді України пластовий спосіб життя, найвищим змістом якого є служіння Богові, народові й Україні. Основою пластового способу життя є загальнолюдські цінності.

Засобами виховання у Пласті є українознавство, природознавство, релігієзнавство, мистецтво, техніка, спорт. Головну роль у пластовій виховній системі відіграють проби — певні знання і умілості, які ми набували під час занять. Пластун признає в житті силу, красу, обережність, бистрість. Ніхто в Пласті не питає «хто і чий він, але який він»

Пласт вчив нас добачувати в кожному свого найближчого друга, свого брата і то без різниці на походження. Людина — цей клич, котрий серед сучасного життя ненависті й злоби втратив своє дійсне значення, цей клич Пласт завжди висував й висуває наново на свій прапор.

Пластова організація поділялася й поділяється зараз на рої, гнізда і гуртки залежно від віку учня. У нашому курені 13 полку була основна виховна і організаційна одиниця — гурток. Кожний гурток обирав свій провід, а саме: гурткового, заступника, писаря, касира, і літописця. Декілька гуртків разом (нас було дев'ять) обрали курінну-полковницю. Я була полковниця 13-го пластового полку ім.Орисі Завісної. Заступниця-діловод Чернявська Юля, три сотниці — Мануляк-Вергановська Олена, Степанівна Наталя, Данилович Оля, чотири четарки: Домозат Юля, Цісик Іванна, Петровська Галя, Клапоушак Христина. Крім них належали старші громадяни, які допомагали пластовій молоді жити по-пластовому і пропагували пластовий спосіб життя серед широкої громадськості міста. Це були батьки пластунок, вчителі, представники організацій, які усвідомлювати вагу пластової діяльності і сприяли їй. Наші пластуни завжди поважали і віросповідання своїх друзів. Між нами були і жидівські діти, з якими ми всі дружили. До Пласту належали учениці з доброю успішністю, зразковою поведінкою, це було стимулом до вступу і матеріалом до виконання «доброго діла», товаришами, які помагали у навчанні слабшим учням. Пан Шипайло систематично перевіряв наші заняття, радив, допомагав у всіх справах, прищеплював любов до краси, рідної природи, до значення її в часи воєнного лихоліття, за що «стільки нашого народу впало за свободу і встояти не стало сили», як нам дочкам і синам поступати, щоб пам'ять зберегти.

Польська влада у 1922-23 роках пере-

слідувала дії пластової організації в Коломиї. Пригадую, як заарештували професора Р.Шипайла. Наш пластовий актив і кілька новаків пішли відвідати його, попросили побачення. Професор вийшов, ми в один голос крикнули: «СКОБ!», аж конвой здригнувся. Професорові стали сльози в очах.

На крик вийшов старшина і заявив, що завтра рано пан професор буде у школі.

З часом заарештували курінного пластової організації чоловічої гімназії в коломиї Яролава Іванишина, посадили в тюрму, вели слідство. Ми відвідували його в тюрмі. І раптом, вдається йо-

му втекти із тюрми і опинитися аж у Чехословаччині.

Проф.Франко Петро Іванович, який організував Пласт у гімназії, дуже любив нашу молодь, був правдивим її опікуном. Різночасно подавав англійську мову у приватно організованому ним гуртку пластунок із семінара і жіночої гімназії.

Були відомості що проф.Франко був обраний депутатом Верховної ради УРСР з приходом освободителів, опісля арештований, пропав, коли вивозили його з Тернополя.

Доля проф.Р.Шипайла не ясна до сьогоднішнього дня. Розпитую за знайомими йому людьми, які могли б знати, що з ним сталося, і хто б знав, коли і де міг він подітись з Колимії.

Останні версії, які натякають на згоду є такими. У цей час багато наших людей перебирались до Румунії найкоротшим шляхом — з Городянки через село Серафинці до граничного села в Румунії — Бабин. Були охотники, які нападали на нещасних людей і їх грабували.

Розповідали мені жителі села Серафинці, які пізно вночі чули крик біля широкої левади над потоком: «Рятуйте, хто в Бога вірує, не вбивайте!» З часом крик затих. На другий чи третій день побачили люди в потоці перед мостом набрякле тіло людини. З'явилися люди, міліціонери перевірили труп і знайшли у кишені піджака портсигар з вигравійованим зсередини прізвищем та ім'ям — «Роман Шипайло». Потає питання, чи це був сам Шипайло, чи хто з близьких, кому власник міг цю річ подарувати? У професора ми нераз бачили цей портсигар.

Багато років ніхто не розповідав про цей випадок. Буду мати завдання шукати відповідь на цю загадку. Мені 90 років, якщо Бог дозволить, то буду продовжувати пошуки.

Великими прихильниками Пласту були наші вчителі і священники, професори Павлуевич, Николишин, Добрянський, директор Йосип Чайківський,

Рубінгер, Гриньовський, яких і зараз шануємо за їх батьківську опіку й людську чуйність.

Прочитавши спогади перших пластунів, і свої захотіла написати і вислати, може кому цікаво буде прочитати.

Ще пригадалось, як у листопаді 1922 року вирятувала потопаючого із коломийського ставу, за що була нагороджена похвальною грамотою. Ця історія зв'язана із життям січового стрільця, якого в Підволочиську поляки збили до струсу мозгу.

Дещо про себе: Народилась я 1905 р. в с.Серафинці Городенківського району у сім'ї селян Коновалів Олени і Бучовського Михайла. У 1911 р. батько виїхав до Канади на заробітки і помер там у Судбурах. Мама у 1912 р. померла під час епідемії тифу. Крім мене було два брати, ми жили у маминих рідних — брата Івана Коновала і сестри вчительки Яківчикової. Я ходила до Городенківської гімназії. А у 1920р. вступила до Коломийської семінарії. Жила на утриманні сім'ї третього брата мами Коновала Миколи — директора народної торгівлі. У 1922 р. вступила у ряди жіночого пластового полку-куреня ім. Орісі Завісної. Школа і Пласт були мені замість рідні. Вони цікавились моїм життям. У Пласті вчили нас жити по-пластунськи: завжди бути точною у всіх обов'язках, помагати іншим, старим, хворим і меншим. Бути словним і поточним у нашому суспільстві, служити Богу й Україні. Це все осталося мені на все життя.

У 1922 р. обрали мене полковницею. Моєю замісницею була однокласниця Чернявська Юлія, з якою ми дружили все життя. Ми добре вчилися і

виконували всі обов'язки, щоб заслужити на добре діло.

Після закінчення семінара я не дістала роботи вчительки, бо для нас, українців, не було місця, а їхати у Польщу я не погодилась.

У 1929 році вийшла заміж і аж у 1939 році зачала працювати вчителькою у Заліщицькому районі у с.Зелений-Гай. Втішилась, всі знання і пориви вклдала у свою роботу, вчила по-пластунськи.

«Та не довго сонце гріло, не довго світило, запекло, почервоніло і рай запалило». Почались арешти, тюрми, дві учениці померли у тюрмі. Діти добре вчились, розуміли обставини. Вони працювали «обережно, скоро й бисто». Такі учні як Степан Жук, Ярослав Козак, Стефа Хомяк, Ярослава Бойчук писали досить вдалі вірші. Всі переживали, що не так зложилось, як ми мріяли. Багато учнів закінчили вищі учбові заклади, один — духовну семінарію.

У 1947р. переїхала в м.Заліщики на роботу інспектором шкіл. Працювала завідувачкою районним відділом освіти, головою профспілки вчителів, вчителькою дитячої школи-інтернату. Працювала і після виходу на пенсію.

Після проголошення суверенітету України працюю у всіх гуртках культосвітньої і суспільно-корисної роботи, де кличе зов: «Гей же в дорогу-ясную путь, скинути з себе кайдани, вільним повітрям вдихнуть!»

«СКОБ»!

Розалія Михайлівна МАМАЛИГА

ПОЛЮЗАННЯ ... НА СКАУТІВ

Одного разу в Мидловарах біля Злівої, в районі Глибока — це окружне староство Чеське Будейовіце, — саме, коли наш дев'яносто перший полк був там на маневрах, навколишні селяни влаштували полювання на скаутів, яких дуже багато розплодилося в громадському лісі.

Трьох вони зловили.

Найменший зі скаутів, коли його в'язали, так вищав, скиглив та плакав, що навіть ми, бувалі солдати, не могли на це дивитися і воліли відійти геть.

Поки їх зв'язували, ці троє скаутів покусали вісьмох селян.

Потім у старости на тортурах під різкими зізналися, що в усій околиці нема жодної луки, яку б вони не столочили, вигріваючись на сонці. До речі, зізналися в

тому, що біля Ражиць саме перед жнивнами зовсім випадково вигорів на пні лан жита, саме тоді, коли вони в ньому смажили на рожні серну, до якої підкралися з ножами у громадському лісі.

Потім у їхньому барлозі знайшли понад півцентнера обгризених кісток домашньої птиці та дичини, величезну кількість кісточок з черешень, безліч обгризків недоспілих яблук і багато іншого добра.

Я. ГАШЕК.

«Пригоди бравого солдата Швейка»

РОМАН БАРАНОВСЬКИЙ

Пластун-сеніор, живе в Кергонксон, Нью Йорк, США. За фахом лікар. Дуже активний в українському громадському житті, а зокрема в Пласті. Довголітній редактор «Сеніорського Слова», а тепер редактор сеніорської частини в «Пластовому Шляху». Член Булави УПС-при ГПБ.

СТАРИЙ ВОВК

Псевдонім пластуна-сеніора зі США, члена куреня «Сіроманці». Заснував пластовий журнал «Юнак» та був його першим редактором. Редагував курінні журнали «Там-Там», «Аву», «Ікс». Був співредактором журналу «В Дорогу з Юнацтвом». Пластовий виховник та учитель в школі українознавства.

ЮРІЙ ЛОСЬ

Пластун-сеніор зі США, член куреня «Сіроманці». За фахом інженер-науковець, менеджер. Активний у Пласті як виховник та в різних пластових провадах, а також в пластовій пресі. Допиє до загальноукраїнської преси у діаспорі і в Україні.

МИХАЙЛО МОХНАТИЙ

Пластун-сеніор, живе біля Нью-Йорку, в США. Член куреня «Сіроманці». За фахом технічний редактор. Активний в Пласті. Редагував та дописував до численних технічних публікацій, як теж до філателістичних журналів. Активний і в пластовій пресі, автор численних дописів в українській пресі.

ЛАРИСА ОНИШКЕВИЧ

Пластунка-сеніор, живе в Принстон, Нью Джерзі, США. Член куреня «Перші Стежі». Спеціаліст української літератури; в цій ділянці видала багато книжок та праць. Була редактором та співредактором пластових журналів «Юнак», «В Дорогу з Юнацтвом», «Пластовий Шлях» Працює як редактор літератури в журналі «Сучасність».

ЛЮБОМИР ОНИШКЕВИЧ

Пластун-сеніор, живе в Принстон, Нью Джерзі, в США, член куреня «Сіроманці». Інженер та менеджер; читав лекції менеджменту у Львівському університеті. Підготував до друку підручник менеджменту українською мовою. Активний в ділянці пластової преси. Головний редактор «Пластового Шляху».

ЛЮБОМИР РОМАНКІВ

Пластун-сеніор, живе біля Нью Йорку, США. Член куреня «Сіроманці». Металургіст-хемік, світовознаний винахідник, нагороджений багатьма різними науковими товариствами. Дуже активний в Пласті, був кількакратно вибраний на Голову ГПБ та на Голову ГПР. Тепер є діловодом Міжнародних Зв'язків в ГПБ.

ВОЛОДИМИР СОХАНІВСЬКИЙ

Пластун-сеніор, живе в Торонті, Онтаріо, Канада. За фахом лікар. Активний в пластовому житті, зокрема в видавничій ділянці. Довгі роки був Відповідальним редактором журналу «Пластовий Шлях», а тепер є членом Редакції «Пластового Шляху», від Канади.

СЕРГІЙ ЮЗИК

Старший пластун, живе в Тернополі, Україна. Член куреня «Сіроманці». За фахом психолог. Активний в молодіжному русі, а також у Пласті як зв'язковий юнацького куреня. Член КПС-Україна у 1993 — 1995 рр. Тепер є референтом видавництва КПС-Україна, а також співредактором журналу «Пластовий Шлях» і газети «Ukrainian Scouting».

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

ч.1 (109) 1996

Виходить кварталньо

Редакція	
Головний редактор	пл.сен. Любомир Онишкевич
Співредактори	ст.пл. Сергій Юзик
	пл.сен. Володимир Соханівський
	пл.сен. Лариса Онишкевич
Представник Булави УСП	ст.пл. Андрій Ганкевич
Представники Булави УПС	пл.сен. Тоня Горохович
	пл.сен. Роман Барановський
Представники країв	
США	ст.пл. Галя Кузишин-Голуб
УКРАЇНА	ст.пл. Сергій Юзик
ПОЛЬЩА	ст.пл. Петро Тима
БРАЗИЛІЯ	пл.сен. Корнелій Шмулик
АВСТРАЛІЯ	пл.сен. Ольга Дудинська
ЛАТВІЯ	ст.пл. Людмила Бублик
Діловод видань при ГПБ:	пл.сен. Юрій Сеньків
Мовні редактори-коректори	Надія Олейнюк, Оксана Бурбеца
Художнє оформлення, макет і верстка	ст.пл. Сергій Юзик

Адреса Редакції

Любомир С. Онишкевич
9 Dogwood Dr., Lawrenceville
NJ 08648, USA
(609) 883-2488
fax (609) 883-2470

Адреса Адміністрації в США:

Plastovyi Shliakh
P.O.Box 303
Southfields, New York, 10975-0303, USA

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційним становищем Організації ПЛАСТ. Редакція застерігає собі право виправляти мову, стиль, а теж часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до заміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливі.

Просимо своєчасно повідомляти про зміни адреси адміністрацію в США. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову оплату.

На першій сторінці обкладинки — табір УПН у Польщі. Фото П.Тими. Проект обкладинки Сергія Юзика.